

2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos pasiektų tikslų ir uždavinių vertinimo ataskaita

Šis dokumentas yra „Kiekybinio ir kokybinio 2007–2013 m. veiksmų programų pasiektų tikslų ir uždavinių vertinimo“ integruotos ataskaitos 3 priedas

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Vertinimas atliktas pagal 2016 m. gegužės 16 d. paslaugų teikimo sutartį Nr. 14P-40 tarp Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir ūkio subjektų grupės UAB „ESTEP Vilnius“ ir UAB „Visionary Analytics“.

1.1	VEIKSMŲ PROGRAMOS FIZINIO IR FINANSINIO ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ.....	4
1.2	SSVP INDĖLIS DIDINANT UŽIMTUMĄ, ĮGYVENDINANT LISABONOS STRATEGIJĄ IR ES BALTIJOS JŪROS REGIONO STRATEGIJĄ	15
1.2.1	SSVP indėlis didinant užimtumą (darbo vietų kūrimui)	15
1.2.2	SSVP indėlis įgyvendinant Lisabonos strategiją	16
1.2.3	SSVP indėlis įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategiją.....	17
1.3	SSVP PRIORITETŲ REZULTATYVUMO IR POVEIKIO ANALIZĖ.....	19
1.3.1	3.1. SSVP 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išteklių išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ rezultatyvumas ir poveikis.....	19
1.3.1.1	Uždavinys Nr. 1 „Sumažinti pagrindinių ir likusių šalies miestų gyvenimo aplinkos ir kokybės skirtumus ypatingą dėmesį skiriant būsto sąlygų pagerinimui probleminėse vietovėse“	19
1.3.1.2	Uždavinys Nr. 2 „Sudaryti prielaidas spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse“	23
1.3.1.3	Uždavinys Nr. 3 „Skatinti atvykstantį ir vietos turizmą, tinkamai išnaudojant gamtos išteklius, kultūros paveldą bei sukuriant palankesnes sąlygas aktyviam poilsiui“	27
1.3.1.4	3.1.4. Uždavinys Nr. 4 „Skatinti gamtos išteklių (visų pirma vandens išteklių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės) išsaugojimą sudarant sąlygas efektyviai juos pritaikyti gyventojų ir ūkio reikmėms“	30
1.3.2	SSVP 2 prioritetas „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“	35
1.3.2.1	Uždavinys Nr. 1 „Teikti kokybiškas ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas“	35
1.3.2.2	Uždavinys Nr. 2. „Užtikrinti aukštesnę švietimo ir studijų sistemos paslaugų kokybę bei prieinamumą, gerinant visų amžiaus grupių asmenų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą sistemoje“	41
1.3.2.3	Uždavinys Nr. 3 „Užtikrinti geresnį profesinio mokymo pasiūlos ir paklausos suderinamumą, pagerinti darbo jėgos kvalifikaciją ir paskatinti ekonomiškai neaktyvius gyventojus įsitraukti į darbo rinką“	44
1.3.2.4	Uždavinys Nr. 4 „Paskatinti socialinės rizikos asmenų bei socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų šeimų narių geresnę integraciją į visuomenę ir darbo rinką“	45
1.3.3	SSVP 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ įgyvendinimo rezultatyvumas ir poveikis.....	46
1.3.3.1	Uždavinys Nr. 1 „Renovuoti ir plėtoti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemas“	47
1.3.3.2	Uždavinys Nr. 2 „Šiuolaikiškas atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“	47
1.3.3.3	Uždavinys Nr. 3. „Oro kokybės gerinimas“	50
1.3.3.4	Uždavinys Nr. 4 „Padidinti energijos gamybos ir vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančiųjų energijos išteklių vartojimą“	51
1.3.4	SSVP 4 prioriteto „Techninė parama Sanglaudos skatinimo veiksmų programos įgyvendinimui“ rezultatyvumas ir poveikis.....	54
1.3.4.1	Uždavinys Nr. 1 „Užtikrinti efektyvų ES struktūrinės paramos, skiriamos pagal Konvergencijos tikslą, valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimą, įgyvendinant šią SSVP“	54
1.3.4.2	Uždavinys Nr. 2. „Gerinti visuomenės informuotumą apie SSVP teikiamą paramą bei įgyvendinimo rezultatus, vykdyti SSVP vertinimą“	55

SANTRUMPOS

EAVP	-	2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programa
EK	-	Europos Komisija
ES	-	Europos Sąjunga
EUROSTAT	-	Europos Sąjungos statistikos tarnyba
SFMIS	-	ES struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema
SSVP	-	2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa
ŽIPVP	-	2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa
TPVP	-	2007–2013 m. Techninės paramos veiksmų programa

1.1 VEIKSMŲ PROGRAMOS FIZINIO IR FINANSINIO ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ

Sanglaudos skatinimo veiksmų programa (toliau – SSVP) įgyvendino Lietuvos 2007–2013 metų Europos sąjungos (toliau – ES) struktūrinės paramos panaudojimo strategijos konvergencijos tikslui įgyvendinti trečiąją prioritetinę kryptį – gyvenimo kokybė ir sanglauda, pagal kurią buvo keliami trys uždaviniai, atitinkantys SSVP teminius tikslus:

- 1) geriau panaudoti vietos potencialą;
- 2) teikti kokybiškas ir prieinamas viešąsias paslaugas;
- 3) siekti geresnės aplinkos kokybės.

SSVP įgyvendinti iš viso investuota 3 372,0 mln. eurų, iš kurių 3 105,7 mln. eurų arba 92 proc. sudarė viešasis įnašas. SSVP teminiams prioritetams įgyvendinti investuota 3 336,8 mln. eurų, dar 35,2 mln. eurų investuota techninės paramos prioritetui įgyvendinti (SSVP administravimas, vertinimas, viešinimas ir informavimas). Pagal SSVP buvo įgyvendinta daugiau kaip 2700 projektų.

Didžiausia SSVP investicijų dalis (44 proc.) buvo skirta aplinkos kokybės gerinimui (atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra, oro kokybės gerinimas investuojant į didžiųjų miestų viešojo transporto sistemas, energijos vartojimo efektyvumo didinimas viešosios paskirties pastatuose ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimas). Vietinei ir urbanistinei plėtrai, kultūros ir gamtos paveldo išsaugojimui ir pritaikymui, kitos turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrai, aplinkos kokybės gerinimui teko 33 proc. SSVP investicijų. Sveikatos, švietimo ir socialinių paslaugų teikimo infrastruktūros atnaujinimui ir plėtrai investuota 22 proc. visų SSVP investicijų.

Sėkmingas SSVP įgyvendinimas, išreikštas fizinių rodiklių pasiekimais, tiesiogiai atspindi Sanglaudos politikos tikslų pasiekimo lygį. Toliau lentelėse pateikiama informacija apie pagrindinių rodiklių rezultatus įgyvendinant SSVP. Pateikti pagrindiniai rodikliai atitinka 2009 m. liepos mėnesio Europos Komisijos patvirtinto Darbo dokumento (toliau – Darbo dokumentas) Nr. 7 Priede Nr. 1 pateiktus rodiklius, jų matavimo vienetus bei apibrėžimus. Informacija apie SSVP įgyvendinimo stebėsenos rodiklių pasiekimus, kurie neatitinka Darbo dokumento Nr. 7 priede Nr. 1 pateiktų rodiklių, pateikiama ataskaitos 3 dalyje „Įgyvendinimas pagal prioritetus“.

1 lentelė. Pagrindinių rodiklių pasiekimai įgyvendinant SSVP.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso ¹
(1) Sukurtų darbo vietų skaičius ²	Pasiekimas	0	0	0	16	85,83	460,99	588,49	813,75	1035,80	1045,8
	Tikslas										780
	Pradinis taškas ³	0									
(10) Pritraukta privačių investicijų (eurai) ⁴	Pasiekimas	9,45	20,36	24,27	29,00	63,73	98,23	102,35	111,84	119,52	120,27
	Tikslas										100
	Pradinis taškas	0									
(13) Transporto projektų skaičius ⁵	Pasiekimas					1	6	12	12	12	12
	Tikslas										NA
	Pradinis taškas	0									
(23) Atsinaujinančios energijos projektų skaičius ⁶	Pasiekimas	0	0	12	15	15	33	51	51	55	55
	Tikslas										NA
	Pradinis taškas	0									
(24) Atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumų padidėjimas ⁷	Pasiekimas	0	0	0	26,50	39,39	172,66	191,16	336,94	629,16	629,16
	Tikslas										NA ⁸
	Pradinis taškas	0									
	Pasiekimas	0	0	1062	4561	13584	47338	63214	85009	106886	106886

¹ Stulpelyje „Iš viso“ pasiekimo skiltyje nurodoma rodiklio pasiekimo reikšmė, apskaičiuota kaupiamuoju būdu iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos, tačiau neįskaičiuojant pradinės situacijos reikšmių. Stulpelyje „Iš viso“ tikslo skiltyje nurodoma iki 2015 m. SSVP suplanuota pasiekti rodiklio reikšmė.

² Šis rodiklis apima 6, 9 ir 35 rodiklius. Kadangi įgyvendinant SSVP yra siekiamas tik 35 rodiklis, todėl šių rodiklių duomenys sutampa.

³ Prie pradinio taško nurodoma SSVP nustatyta pradinės situacijos reikšmė programavimo periodo pradžioje. Jeigu SSVP pradinė reikšmė nebuvo pateikta, nurodoma atlikus vertinimą nustatyta pradinės situacijos reikšmė ir pateikiama prie atitinkamų metų informacijos.

⁴ Pasiekimo reikšmė yra nurodyta pagal 1 prioriteto 3 uždavinių pasiekimus.

⁵ Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius pagal priemonę Nr. VP3-3.3-SM-01-V „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“.

⁶ Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius pagal priemonę Nr. VP3-3.4-ŪM-02-K „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“.

⁷ Nurodomi priemonės Nr. VP3-3.4-ŪM-02-K papildomo (nacionalinio) rezultato rodiklio „Energinės gamybos pajėgumų, naudojančių biomasę, galios padidėjimas“ pasiekimai (MW).

⁸ Tikslas nėra nurodytas SSVP, tačiau SSVP priede suplanuota 160 MW.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso ¹
(26) Papildomai aptarnauti gyventojai, įgyvendinus vandens nuotekų projektus ⁹	Tikslas										NA ¹⁰
	Pradinis taškas	0									
(27) Atliekų tvarkymo projektų skaičius ¹¹	Pasiekimas	0	0	4	24	28	28	29	29	29	29
	Tikslas										NA
	Pradinis taškas	0									
(28) Oro kokybės gerinimo projektų skaičius ¹²	Pasiekimas	0	0	0	0	1	6	12	12	12	12
	Tikslas										NA
	Pradinis taškas	0									
(31) Rizikos prevencijos projektų skaičius ¹³	Pasiekimas	0	0	11	12	21	34	39	39	39	39
	Tikslas										NA
	Pradinis taškas	0									
(34) Turizmo projektų skaičius ¹⁴	Pasiekimas	0	0	15	154	193	231	291	289	288	288
	Tikslas										250
	Pradinis taškas	0									
(35) Turizmo sektoriuje sukurtų darbo vietų skaičius ¹⁵	Pasiekimas	0	0	0	16	85,83	460,99	588,49	813,75	1035,80	1045,8
	Tikslas										780
	Pradinis taškas	0									
(36) Švietimo projektų skaičius ¹⁶	Pasiekimas	0	0	19	136	218	282	321	321	321	321
	Tikslas										300

⁹ Nurodomi VP3-3.1-AM-01-V priemonės papildomo (nacionalinio) produkto rodiklio „Gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų nuotekų surinkimo tinklų“ pasiekimai.

¹⁰ Tikslas nėra nurodytas SSVP, tačiau SSVP priede suplanuota 145 000 gyventojų, o projektų finansavimo ir administravimo sutartyse numatyta prijungti 153 134 gyventojus. Gyventojų prijungimas leistinas iki 2016 m. pabaigos.

¹¹ Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius pagal VP3-3.2-AM-01-V priemonę „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“.

¹² Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius pagal VP3-3.3-SM-01-V priemonę „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“.

¹³ Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius pagal priemones: VP3-1.4-AM-07-V „Aplinkos monitoringo, kontrolės ir prevencijos stiprinimas“ (18), VP3-1.4-AM-01-V „Vandens apsaugos ir valdymo priemonių nustatymas“ (6) ir VP3-1.4-AM-02-V „Biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga“ (15).

¹⁴ Pasiekimo reikšmė yra nurodyta pagal 1 prioriteto 3 uždavinio rodiklių pasiekimus. Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius.

¹⁵ Pasiekimo reikšmė yra nurodyta pagal 1 prioriteto 3 uždavinio rodiklių pasiekimus.

¹⁶ Pasiekimo reikšmė yra nurodyta pagal 2 prioriteto 2 uždavinio rodiklių pasiekimus. Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso ¹
	Pradinis taškas	0									
(38) Sveikatos apsaugos projektų skaičius ¹⁷	Pasiekimas	0	1	53	192	235	245	247	247	247	247
	Tikslas										235
	Pradinis taškas	0									
(39) Projektų, užtikrinančių tvarią plėtrą ir gerinančių miestų patrauklumą, skaičius ¹⁸	Pasiekimas	0	0	38	111	200	277	312	309	309	309
	Tikslas										274
	Pradinis taškas	0									

¹⁷ Pasiekimo reikšmė yra nurodyta pagal 2 prioriteto 1 uždavinio rodiklių pasiekimus. Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius.

¹⁸ Nurodomas projektų finansavimo ir administravimo sutarčių skaičius pagal priemones: VP3-1.1-VRM-01-R, „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ (75), VP3-1.1-VRM-02-R, „Probleminių teritorijų plėtra“ (41), VP3-1.1-VRM-03-R „Daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausia didinat jų energijos vartojimo efektyvumą“ (154) ir VP3-1.1-VRM-04-R „Socialinio būsto plėtra ir jo kokybės gerinimas“ (39). Projektai yra skirti regioninių ekonomikos augimo centrų ir probleminių teritorijų plėtrai.

2 lentelė. Pagrindinių rodiklių planuojamų ir pasiektų reikšmių santykis

Rodikliai	SSVP nustatyta pasiekti reikšmė	Pasiekta reikšmė	Pasiekimo procentas
(1) Sukurtų darbo vietų skaičius	780	1045,8	134,08 proc.
(10) Pritraukta privačių investicijų (eurai)	100	120,27	120,27 proc.
(13) Transporto projektų skaičius	NA	12	NA
(23) Atsinaujinančios energijos projektų skaičius	NA	55	NA
(24) Atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumų padidėjimas (MW)	NA	629,16	NA
(26) Papildomai aptarnauti gyventojai, įgyvendinus vandens nuotekų projektus	NA	106886	NA
(27) Atliekų tvarkymo projektų skaičius	NA	29	NA
(28) Oro kokybės gerinimo projektų skaičius	NA	12	NA
(31) Rizikos prevencijos projektų skaičius	NA	39	NA
(34) Turizmo projektų skaičius	250	288	115,20 proc.
(35) Turizmo sektoriuje sukurtų darbo vietų skaičius	780	1045,8	134,08 proc.
(36) Švietimo projektų skaičius	300	321	107,98 proc.
(38) Sveikatos apsaugos projektų skaičius	235	247	104,68 proc.
(39) Projektų, užtikrinančių tvarią plėtrą ir gerinančių miestų patrauklumą, skaičius	274	309	112,77 proc.

- **(1) Sukurtų darbo vietų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos sukurta 1045,8 darbo vietų. Šis rodiklis apima Darbo dokumento Nr. 7 priede Nr. 1 nurodytus 6, 9 ir 35 rodiklius. Kadangi įgyvendinant SSVP yra siekiama tik 35-ojo rodiklio, todėl šių rodiklių duomenys sutampa. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad įgyvendinant 2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ 3 uždavinio ir 4 uždavinio uždavinių lėšomis finansuojamus projektus, taip pat buvo sukurta dar 731,4 darbo vieta.
- **(10) Pritraukta privačių investicijų (mln. eurų).** Iki 2015 m. pabaigos pritraukta 120,27 mln. eurų privačių investicijų, vykdant 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išteklių išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ lėšomis finansuojamus projektus. Pasiekimai skaičiuojami naudojant SSVP nustatytą pasiekti rodiklį, skirtą Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos administruojamo 1 prioriteto 3 uždavinio „Skatinti atvykstamąjį ir vietos turizmą, tinkamai išnaudojant gamtos išteklius, kultūros paveldą bei sukuriant palankesnes sąlygas aktyviam poilsiui“ įgyvendinimo stebėsenai. Pasiekta reikšmė sudaro 119,52 proc. nuo SSVP nustatytos pasiekti rodiklio reikšmės (100 mln. eurų). Didžiąja dalimi privatus finansavimas yra suprantamas kaip projekto vykdytojo nuosavas įnašas į tinkamas ir netinkamas projekto išlaidas. Detalesnė informacija apie turizmo sektoriuje pritrauktas privačias investicijas pateikiama Ataskaitos 3.1.2 dalyje.

- **(13) Transporto projektų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašyta 12 transporto projektų finansavimo ir administravimo sutarčių, įgyvendinant Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos administruojamą, valstybės projektų planavimo būdu įgyvendinamą priemonę „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“. Ši priemonė finansuojama 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 3 uždavinio „Oro kokybės gerinimas“ lėšomis. Detalesnę informaciją apie įgyvendinant šiuos projektus pasiektą pažangą ir rezultatus žr. Ataskaitos 3.3.2 dalyje.
- **(23) Atsinaujinančios energijos projektų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 55 atsinaujinančios energijos projektų finansavimo ir administravimo sutartys. Šie projektai vykdomi pagal 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 4 uždavinio „Padidinti energijos gamybos ir vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančių energijos išteklių vartojimą“ lėšomis finansuojamą ir konkurso būdu įgyvendinamą priemonę „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“, administruojamą Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos. Detalesnę informaciją apie įgyvendinant šiuos projektus pasiektą pažangą ir rezultatus žr. Ataskaitos 3.3.3 dalyje.
- **(24) Atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumų padidėjimas.** Iki 2015 m. pabaigos buvo sukurta 629,16 MW atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumų. Pasiekimai skaičiuojami naudojant SSVP priede nustatytą papildomą rodiklį „Energijos gamybos pajėgumų, naudojančių biomasę, galios padidėjimas (MW)“, skirtą Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos administruojamos priemonės „Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai“ stebėsenai (projektų finansavimo ir administravimo sutartyse suplanuota pasiekti 632,81 MW). Ši priemonė buvo įgyvendinta konkurso būdu pagal 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 4 uždavinį „Padidinti energijos gamybos ir vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančių energijos išteklių vartojimą“. Detalesnę informaciją apie pasiektą pažangą ir rezultatus didinant atsinaujinančios energijos gamybos pajėgumus žr. Ataskaitos 3.3.3 dalyje.
- **(26) Papildomai aptarnauti gyventojai, įgyvendinus vandens nuotekų projektus.** Įgyvendinus vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimo ir plėtros projektus iki 2015 m. pabaigos prie nuotekų tvarkymo tinklų buvo prijungti būstai, kuriuose gyveno 106 886 gyventojai. Šių gyventojų skaičius apskaičiuojamas projekto vykdytojo nurodytą būstų, prijungtų prie naujai įrengtų nuotekų surinkimo tinklų, skaičių dauginant iš naujausių Lietuvos statistikos departamento oficialiai skelbiamų duomenų apie savivaldybės teritorijoje esantį gyventojų ir būstų skaičiaus santykį. Pasiekimai skaičiuojami naudojant SSVP priede nustatytą papildomą rodiklį „Gyventojai, prisijungę prie įrengtų naujų nuotekų surinkimo tinklų“, kuris yra skirtas valstybės projektų planavimo būdu įgyvendinamos priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ stebėsenai (projektų finansavimo ir administravimo sutartyse suplanuota pasiekti rodiklio reikšmė – 153 134 gyventojai). Būstų (gyventojų) prijungimas leidžiamas iki 2016 m. pabaigos. Ši priemonė finansuojama 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 1 uždavinio „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ lėšomis. Detalesnę informaciją apie uždavinio įgyvendinimo pažangą ir rezultatus žr. Ataskaitos 3.3.1 dalyje.
- **(27) Atliekų tvarkymo projektų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 29 atliekų tvarkymo projektų finansavimo ir administravimo sutartys, įgyvendinant Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos administruojamą, valstybės projektų planavimo būdu įgyvendinamą priemonę „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“. Ši priemonė finansuojama 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 2 uždavinio „Šiuolaikiškos atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ lėšomis. Detalesnę informaciją apie uždavinio įgyvendinimo pažangą ir rezultatus žr. Ataskaitos 3.3.1 dalyje.
- **(28) Oro kokybės gerinimo projektų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašyta 12 oro kokybės gerinimo projektų finansavimo ir administravimo sutarčių, įgyvendinant Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos administruojamą, valstybės projektų planavimo būdu

įgyvendinamą priemonę „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“, pagal kurią įsigytos ekologiškos viešojo transporto priemonės, rekonstruotos gatvių dalys, skirtos viešojo transporto judėjimui ir kt. Ši priemonė finansuojama 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ 3 uždavinio „Oro kokybės gerinimas“ lėšomis. Detalesnę informaciją apie įgyvendinant šiuos projektus pasiektą pažangą ir rezultatus žr. Ataskaitos 3.3.2 dalyje.

- **(31) Rizikos prevencijos projektų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 39 rizikos prevencijos projektų finansavimo ir administravimo sutartys, įgyvendinant Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos administruojamas priemones „Aplinkos monitoringo, kontrolės ir prevencijos stiprinimas“, „Vandens apsaugos ir valdymo priemonių nustatymas“ (potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių, potvynių rizikos valdymo planų parengimo projektai) ir „Biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga“ (invazinių rūšių plitimo stabdymo projektai). Šios priemonės finansuojamos 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išteklių išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ 4 uždavinio „Skatinti gamtos išteklių (visų pirma vandens išteklių bei kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės) išsaugojimą, sudarant sąlygas efektyviam jų pritaikymui gyventojų ir ūkio reikmėms“ lėšomis. Detalesnę informaciją apie įgyvendinant šiuos projektus pasiektą pažangą ir rezultatus žr. Ataskaitos 3.1.3 dalyje.
- **(34) Turizmo projektų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 288 turizmo projektų finansavimo ir administravimo sutartys, įgyvendinant Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos administruojamą 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išteklių išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ 3 uždavinį „Skatinti atvykstamąjį ir vietos turizmą, tinkamai išnaudojant gamtos išteklius, kultūros paveldą bei sukuriant palankesnes sąlygas aktyviam poilsiui“. Lyginant su praėjusiais metais, pasiekta reikšmė sumažėjo 1 projektu, nes buvo nutraukta 1 projekto finansavimo ir administravimo sutartis. Detalesnę informaciją apie įgyvendinant šiuos projektus pasiektą pažangą ir rezultatus žr. Ataskaitos 3.1.2 dalyje.
- **(35) Turizmo sektoriuje sukurtų darbo vietų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos įgyvendinant turizmo projektus buvo sukurta 1045,8 darbo vietos (iš kurių 375,80 vyrams ir 670 moterims). Pasiekimai skaičiuojami naudojant SSVP nustatytą pasiekti rodiklį, skirtą Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos administruojamo 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išteklių išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ 3 uždavinio „Skatinti atvykstamąjį ir vietos turizmą, tinkamai išnaudojant gamtos išteklius, kultūros paveldą bei sukuriant palankesnes sąlygas aktyviam poilsiui“ įgyvendinimo stebėsenai. Lyginant su SSVP nustatyta pasiekti rodiklio reikšme (780 darbo vietų, iš kurių 330 vyrams ir 450 moterims), pasiekta reikšmė sudaro 134,08 proc. Įgyvendinant turizmo projektus skaičiuojamos darbo vietos, sukurtos tiesiogiai projektų veiklų įgyvendinimo metu ir išsaugotos mažiausiai 6 mėnesius po projektų užbaigimo. Detalesnę informaciją apie turizmo sektoriuje sukurtas darbo vietas žr. Ataskaitos 3.1.2 dalyje.
- **(36) Švietimo projektų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 321 švietimo projektų finansavimo ir administravimo sutartis, įgyvendinant Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos administruojamą 2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ 2 uždavinį „Užtikrinti aukštesnę švietimo ir studijų sistemos paslaugų kokybę bei prieinamumą, gerinat visų amžiaus grupių asmenų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą sistemoje“. Rodiklio pasiekimai skaičiuojami pagal SSVP nustatytą rodiklį, kurio siektina reikšmė 300 projektų. Detalesnę informaciją apie pasiektą pažangą ir rezultatus įgyvendinant švietimo projektus žr. Ataskaitos 3.2.2 dalyje.
- **(38) Sveikatos apsaugos projektų skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 246 projektų finansavimo ir administravimo sutartys, įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos administruojamą 2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ 1 uždavinį „Teikti kokybiškas ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas“. Rodiklio pasiekimai skaičiuojami pagal SSVP nustatytą rodiklį, kurio

siektina reikšmė 235 projektai. Detalesnė informacija apie pasiektą pažangą ir rezultatus įgyvendinant sveikatos apsaugos projektus žr. Ataskaitos 3.2.1 dalyje.

- **(39) Projektų, užtikrinančių tvarią plėtrą ir gerinančių miestų patrauklumą, skaičius.** Iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 309 projektų finansavimo ir administravimo sutartys, įgyvendinant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos administruojamą 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išteklių išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ 1 uždavinį „Sumažinti pagrindinių ir likusių šalies miestų gyvenimo aplinkos ir kokybės skirtumus, ypatingą dėmesį skiriant būsto sąlygų pagerinimui probleminėse vietovėse“. Rodiklio pasiekimai skaičiuojami pagal SSVP nustatytus rodiklius: „Regioninių ekonomikos augimo centrų integruotų urbanistinės plėtros projektų skaičius“ (siektina reikšmė 74 projektai, pasiekta – 75 projektai) ir „Probleminių teritorijų kompleksinių plėtros projektų skaičius“ (siektina reikšmė 200 projektų, pasiekta 234 projektai). Detalesnė informacija apie pasiektą pažangą ir rezultatus įgyvendinant šiuos projektus žr. Ataskaitos 3.1.1 dalyje.

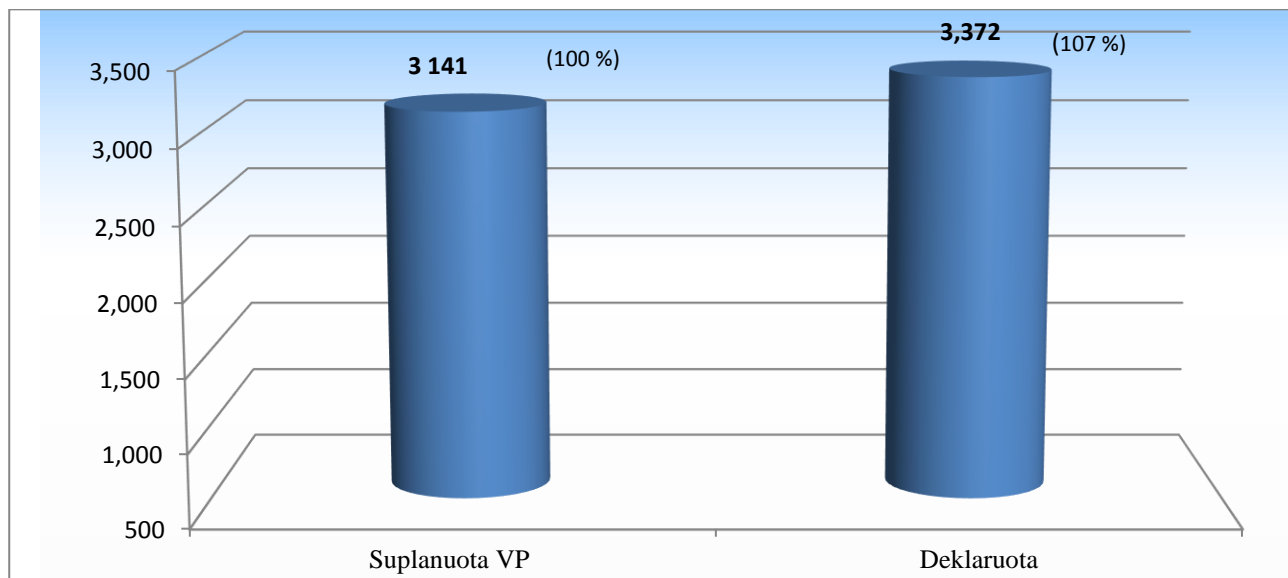
SSVP įgyvendinimo finansinė informacija pateikiama pagal SSVP įgyvendinimo prioritetus kaupiamuoju būdu nuo programavimo laikotarpio pradžios iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos (2015 m. gruodžio 31 d.).

3 lentelė. Informacija apie SSVP finansinį įgyvendinimą (eurai)

	Bendras SSVP finansavimas (ES ir nacionalinis)	ES įnašo (viešojo ar bendrojo) apskaičiavimo pagrindas	Bendra paramos gavėjų sumokėta finansavimo reikalavimus atitinkančiųjų patvirtintųjų išlaidų suma	Atitinkamas viešasis įnašas	Įgyvendinimas (proc.)
	a	b	c	d	e=c/a (jei bendros išlaidos) arba d/a (jei viešosios išlaidos)
1 prioritetas: <i>„Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išteklių išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“</i>	1.015.920.027,00	bendrojo	1.108.590.820,65	1.036.239.356,24	109,1%
2 prioritetas: <i>„Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“</i>	752.643.066,00	bendrojo	756.476.271,12	754.249.053,29	100,5%
3 prioritetas: <i>„Aplinka ir darnus vystymasis“</i>	1.337.263.826,00	bendrojo	1.471.703.651,12	1.279.930.991,82	110,1%
4 prioritetas: <i>„Techninė parama Sanglaudos skatinimo veiksmų programos įgyvendinimui“</i>	35.290.504,00	viešojo	35.266.229,99	35.266.229,99	99,9%
Iš viso:	3.141.117.423,00		3.372.036.972,88	3.105.685.631,34	107,4%

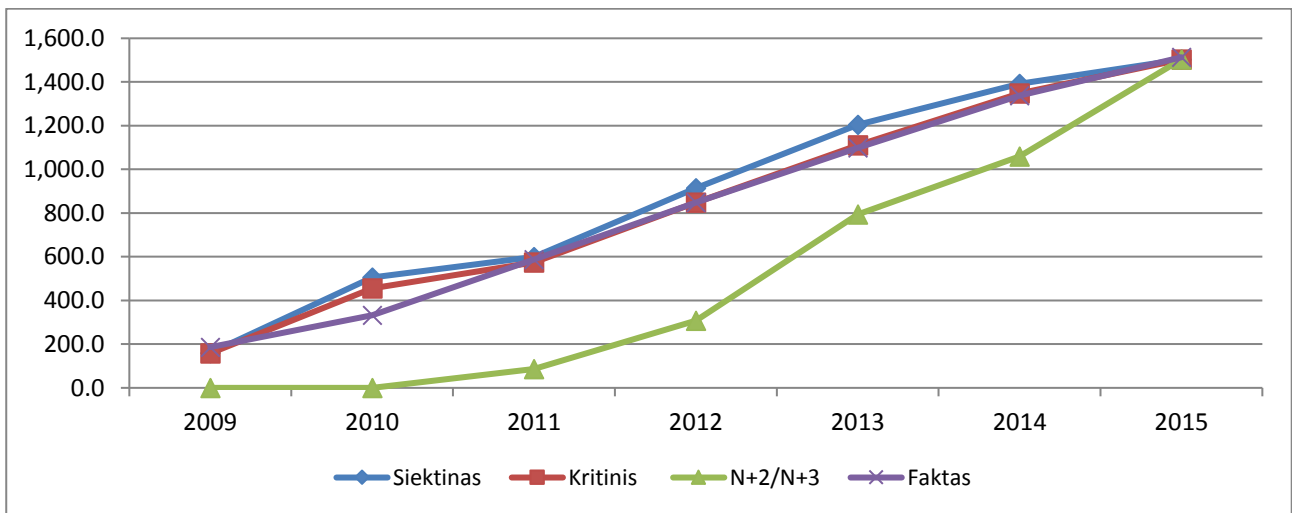
2007–2013 m. programavimo laikotarpiui SSVP įgyvendinti iš viso buvo numatyta 3.141.117.423,00 eurų (iš jų ES fondų lėšos – 2.669.949.809,00 eurų). Iki 2015 m. pabaigos iš viso sudarytos 2749 projektų finansavimo ir administravimo sutartys (skaičiuojamos įgyvendinamų ir jau baigtų projektų sutartys), kurių bendra vertė – 3.459.677.607,76 eurų (iš jų ES fondų lėšos – 2.675.016.163,04 eurų). Iki 2015 m. pabaigos, įgyvendinant SSVP buvo panaudota 2.976.676.567,03 eurų (iš jų ES fondų lėšos – 2.353.283.238,70 eurų; deklaruotinių išlaidų, kurios iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos buvo įtrauktos į paramos gavėjų pateiktus mokėjimo prašymus, suma). Informacija apie SSVP įgyvendinimą pagal pasirašytas finansavimo ir administravimo sutartis bei panaudotas lėšas pateikiama 1 paveiksle.

1 paveikslas. SSVP įgyvendinimas pagal VP suplanuotas ir panaudotas lėšas (mln. eurų/proc. ES ir nacionalinės lėšos)

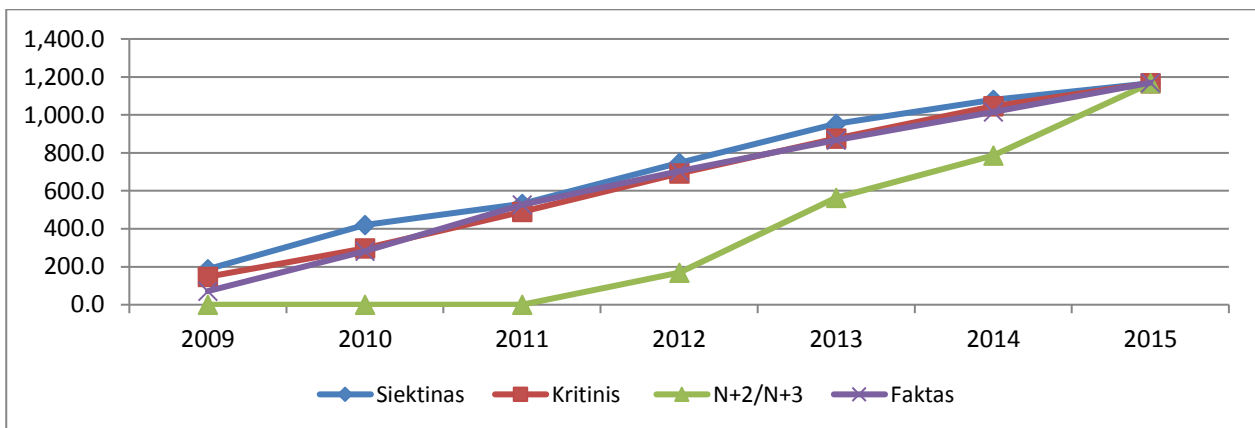

Siekiant užtikrinti efektyvų ES fondų lėšų panaudojimą bei atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1083/2006 93 straipsnyje nustatytą automatiško išsipareigojimų panaikinimo taisyklę, planuojant SSVP prioritetų bei priemonių įgyvendinimą, buvo skiriama daug dėmesio intensyviai ir tolygiai ES fondų lėšų panaudojimui užtikrinti. Lyginant su 2014 m., SSVP lėšų panaudojimo sparta tarp SSVP prioritetų 2015 m. buvo tolygi. Vertinant institucijų kritinių lėšų naudojimo planų vykdymą, pažymėtina, kad minėti planai 2015 m. buvo įvykdyti ERPF – 99 proc., o SF daugiau nei 97 proc. Bendra SSVP ES fondų lėšų naudojimo plano kritinio lygio įgyvendinimo situacija 2009–2015 m. pateikiama 2 ir 3 paveiksluose, iš kurių matyti, kad SSVP ES fondų lėšų panaudojimo rodikliai užtikrino N+2 taisyklės reikalavimų įgyvendinimą. Iki finansavimo periodo pabaigos buvo panaudotos visos numatytos lėšos. Už atskirų SSVP uždavinių įgyvendinimą atsakingos institucijos nuolat stebėjo finansinį atitinkamų SSVP uždavinių ir juos įgyvendinančių projektų įgyvendinimą, įgyvendinant projektus sutaupytas lėšas ar papildomų lėšų poreikį. Esant poreikiui, sutaupytos lėšos buvo perskirstomos tarp priemonių ir/ arba uždavinių. Taip pat pasinaudota virškontraktavimo galimybe. Visi šie veiksmai lėmė, kad daugelyje SSVP uždavinių panaudotų lėšų dalis buvo artima 100 proc. arba didesnė nei 100 proc. SSVP numatytų lėšų.

2 paveikslas. SSVP ES fondų lėšų naudojimo plano ir N+2 taisyklės vykdymas (ERPF lėšos, mln. eurų)

3 paveikslas. SSVP ES fondų lėšų naudojimo plano ir N+2 taisyklės vykdymas (SF lėšos, mln. eurų)

1.2 SSVP INDĖLIS DIDINANT UŽIMTUMĄ, ĮGYVENDINANT LISABONOS STRATEGIJĄ IR ES BALTIJOS JŪROS REGIONO STRATEGIJĄ

1.2.1 SSVP indėlis didinant užimtumą (darbo vietų kūrimui)

2007–2013 m. ES struktūrinių fondų investicijos (visų veiksmų programų) reikšmingai prisidėjo didinant užimtumą ir sprendžiant nedarbo problemą Lietuvoje. Remiantis stebėsenos duomenimis *bendras* ES struktūrinių fondų investicijų poveikis užimtumui yra daugiau nei 266 tūkst. darbo vietų, kurios buvo tiesiogiai sukurtos ar išlaikytos ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotuose projektuose. *Grynasis* ES struktūrinių fondų investicijų poveikis užimtumui buvo apskaičiuotas atlikus 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiams rodikliams vertinimą¹⁹, taikant ekonometrinio modeliavimo analizės metodą. Vertinimo rezultatai rodo, kad ES struktūrinių fondų investicijų dėka 2015 m. Lietuvoje buvo sukurta ir išlaikyta 33 tūkst. papildomų sąlyginių darbo vietų. Dėl to 2015 m. užimtumo lygis tarp 15–64 metų gyventojų buvo 1,4 proc. punktais didesnis, o nedarbo lygis šalyje 2,3 proc. punktais mažesnis. Didžiausią įtaką užimtumo rodikliams 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų investicijos turėjo 2012 m., kuomet grynasis poveikis užimtumui buvo 40,2 tūkst. papildomai sukurtų ir išsaugotų darbo vietų. Tai lėmė 1,7 proc. punkto aukštesnį užimtumo lygį tarp 15–64 metų gyventojų ir 2,7 proc. mažesnį nedarbo lygį.

Įgyvendinant SSVP buvo kuriamos tiesioginės ir netiesioginės darbo vietos. Tiesioginės darbo vietos – darbo vietos, kurios buvo planuotos kaip tiesioginė ES struktūrinių fondų investicijų įgyvendinimo pasekmė. Informacija apie tiesiogiai projektuose sukurtas ar išlaikytas darbo vietas buvo renkama vykdant finansuotų projektų stebėseną. Remiantis stebėsenos duomenimis iš viso įgyvendinant SSVP buvo sukurtos 1767,2 tiesioginės darbo vietos. Jos buvo sukurtos įgyvendinant septynias ERPF lėšomis finansuotas priemones²⁰ turizmo ir socialinių paslaugų infrastruktūros gerinimo srityse. Sprendžiant pagal projektų įgyvendinimo stebėsenos duomenis, pasiekti darbo vietų kūrimo rezultatai gerokai viršija SSVP priede nustatytus kiekybinius intervencijų tikslus – buvo sukurta beveik 1,8 karto daugiau darbo vietų, lyginant pasiektas ir planuotas stebėsenos rodiklių reikšmes. Daugiausiai tiesioginių darbo vietų buvo sukurta įgyvendinant turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtros projektus – iš viso 1035,8 nuolatinės darbo vietos. Iš jų daugiausia darbo vietų buvo sukurta pagal priemonę Nr. VP3-1.3-ŪM-06-K „Turizmo paslaugų (produktų), įvairovės plėtra ir turizmo paslaugų kokybės gerinimas“ (iš viso sukurta 643,5 darbo vietos, planuota 90). Šia priemone buvo skatinamos privačių juridinių asmenų investicijos į turizmo sektorių. Pagal priemonę buvo finansuojamas turizmo ir sveikatingumo centrų kūrimas, nekilnojamųjų kultūros objektų pritaikymas turizmo paslaugoms, viešbučių paslaugų plėtra ir kt. Priemonė buvo labai populiari (pateiktos 102 paraiškos, finansuoti 27 projektai), todėl, siekdami surinkti daugiau balų projektų naudai ir kokybės vertinimo metu, pareiškėjai išsipareigojo sukurti ir sukūrė daugiau darbo vietų.

SSVP intervencijos turėjo ir netiesioginį poveikį darbo vietų kūrimui. Pavyzdžiui, įgyvendinant Sanglaudos fondo ir ERPF lėšomis finansuotus infrastruktūros plėtros projektus buvo sukurta daug netiesioginių laikinų darbo vietų statybų sektoriuje. Kaip parodė 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiams rodikliams vertinimo rezultatai, būtent statybų sektorius trumpalaikėje perspektyvoje (tol, kol buvo finansuojami didieji infrastruktūriniai projektai) labiausiai pajuto ES struktūrinių fondų investicijų naudą: 2012–2015 m.

¹⁹ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiams rodikliams vertinimas, 2016 m.

²⁰ Priemonės Nr. VP3-1.3-ŪM-01-V „Ekologinio (pažintinio) turizmo, aktyvaus poilsio ir sveikatos gerinimo infrastruktūros kūrimas ir plėtra“, Nr. VP3-1.3-ŪM-02-V „Viešųjų nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų kompleksiškas pritaikymas turizmo reikmėms“, Nr. VP3-1.3-ŪM-03-V „Nacionalinės svarbos turizmo projektai“, Nr. VP3-1.3-ŪM-05-R „Viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra regionuose“, Nr. VP3-1.3-ŪM-06-K „Turizmo paslaugų (produktų) įvairovės plėtra ir turizmo paslaugų kokybės gerinimas“, Nr. VP3-2.4-SADM-01-R „Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra“, Nr. VP3-2.4-SADM-02-V „Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra“.

apie 15–17 proc. visų darbo vietų statybų sektoriuje buvo sukurta ar išlaikyta netiesiogiai ES struktūrinių fondų lėšomis, o vidutinis darbo užmokestis šiame sektoriuje dėl paramos efektų paaužo apie 14 proc. (90,5 eurų).

1.2.2 SSVP indėlis įgyvendinant Lisabonos strategiją

Vadovaujantis Tarybos 2006 m. liepos 11 d. Reglamento Nr. 1083/2006 9 straipsnio 3 dalies nuostatomis, Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Konvergencijos tikslui įgyvendinti 2 priede yra išskirtas ES struktūrinės paramos panaudojimas Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslais. Pagal 2007 m. balandžio 26 d. EK sprendimą, patvirtinantį tam tikras Lietuvos nacionalinio strateginių kryptų plano dalis (CCI 2007LT16UNS001) daugiau nei pusė 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos (54,6 proc.) buvo numatyta sritims, susijusioms su pagrindiniais atnaujintos Lisabonos strategijos prioritetais. Per visą laikotarpį šiems prioritetams įgyvendinti panaudota ir EK deklaruota ES struktūrinės paramos dalis yra **4,013 mlrd. eurų** arba **59,23 proc.** visos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos, skirtos Lietuvai.

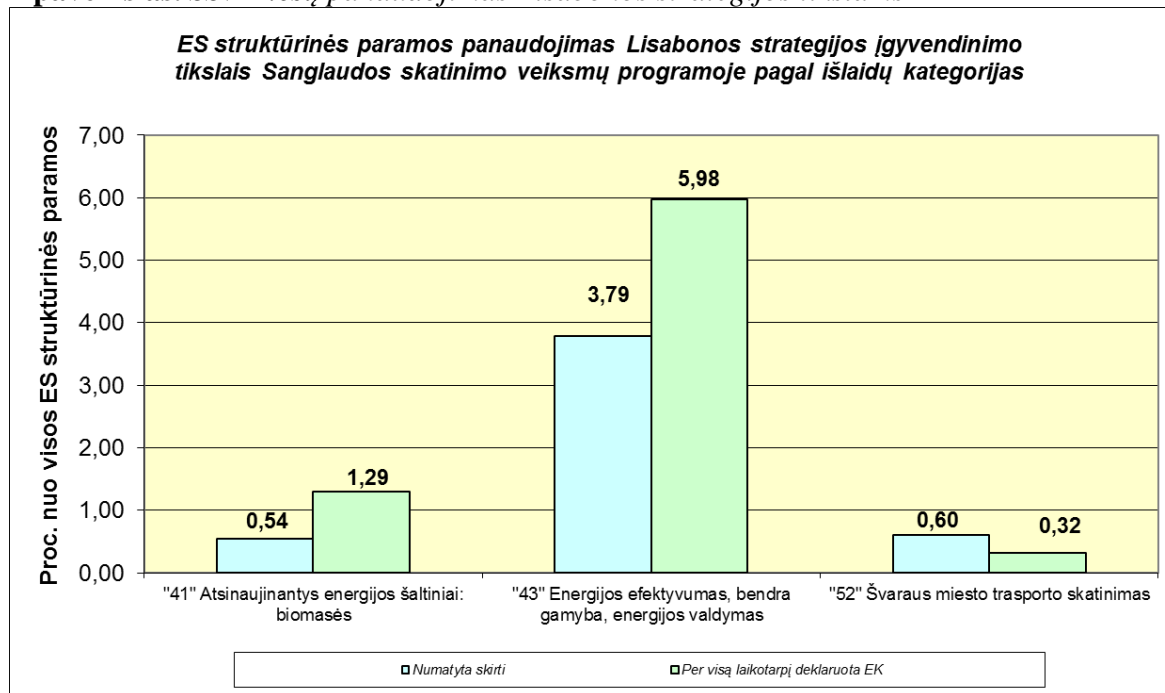
Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslams, susijusiems su SSVP finansuojamomis išlaidų kategorijomis, buvo numatyta **0,334 mlrd. eurų** (arba **4,9 proc.** visos ES struktūrinės paramos, skirtos Lietuvai). Per visą laikotarpį panaudota ir EK deklaruota **0,514 mlrd. eurų** suma, t. y. **7,59 proc.** visos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos, skirtos Lietuvai. Pažymėtina, kad skirtumas tarp iš anksto numatytos ES struktūrinės paramos Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslams bei paskirtos ES struktūrinės paramos susidaro dėl išlaidų perskirstymo.

Daugiausia SSVP lėšų, įgyvendinant Lisabonos strategijos tikslus per visą laikotarpį panaudota ir deklaruota EK pagal šias išlaidų kategorijas:

- (43) Energijos efektyvumas, bendra gamyba, energijos valdymas – 405.155.742eurai (5,98 proc. visos ES struktūrinės paramos, skirtos Lietuvai arba 15,3 proc. SSVP lėšų);
- (41) Atsinaujinantys energijos šaltiniai: biomasės – 87.466.448 eurai (1,29 proc. visos ES struktūrinės paramos, skirtos Lietuvai arba 3,3 proc. SSVP lėšų);
- (52) Švaraus miesto transporto skatinimas – 21.595.426 eurai (0,32 proc. visos ES struktūrinės paramos, skirtos Lietuvai arba 0,82 proc. SSVP lėšų).

Išsamesnė informacija apie SSVP lėšų panaudojimą Lisabonos strategijos tikslams pateikta paveiksle.

4 paveikslas. SSVP lėšų panaudojimas Lisabonos strategijos tikslams

*SSVP išlaidų kategorijos, skirtos Lisabonos strategijos tikslams:

"41" - Atsinaujinantis energijos šaltiniai: biomasės
"43" - Energijos efektyvumas, bendra gamyba, energijos valdymas
"52" - Švaraus miesto transporto skatinimas

1.2.3 SSVP indėlis įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategiją

Nuo SSVP įgyvendinimo pradžios iki 2015 m. gruodžio 31 d. iš 2 750 projektų **1 333 projektai** tiesiogiai²¹ prisidėjo prie ES Baltijos jūros regiono strategijos (toliau – ES BJRS) įgyvendinimo. Šie projektai finansuoti Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo lėšomis. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos projektų įgyvendinimui skirta **1 545,46 mln.** eurų arba **56,26 proc.** ES fondų lėšų pagal SSVP.

Didžioji dauguma projektų įgyvendinti aplinkosaugos srityje, kuriais padidintas energijos vartojimo efektyvumas modernizuojant viešosios paskirties pastatus ir daugiabučius gyvenamuosius namus, pagerinta vandens telkinių (tarp jų ir Baltijos jūros) vandens kokybė, užtikrintas efektyvus nuotekų bei atliekų tvarkymas, sutvarkyta dalis užterštų teritorijų, investuota į kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimą. Šie projektai daugiausiai prisidėjo prie ES BJRS veiksmų plane²² numatytų prioritetinių sričių *Bio*, *Nutri* ir *Pavojingos medžiagos*. Projektai įgyvendino ES BJRS tikslo *Apsaugoti jūrą* uždavinius *Švarus vanduo jūroje* ir *Turtinga ir sveika bioįvairovė* bei tikslo *Didinti gerovę* uždavinį *Prisitaikymas prie klimato kaitos, rizikos prevencija ir valdymas*.

Energetikos srityje įgyvendintais projektais paskatintas atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas energijos gamybai. Šiais projektais prisidėta prie ES BJRS veiksmų plane numatytos prioritetinės srities *Energetika* ir tikslo *Sujungti regioną* uždavinio *Patikimos energetikos rinkos*.

Turizmo srityje įgyvendintais projektais paskatintas vietinis ir atvykstamasis turizmas, investuota į Lietuvos reprezentavimą ir jos įvaizdžio tarptautinėje arenoje formavimą. Šie projektai

²¹ Kaip tiesioginį indėlį turintys projektai priskirti tie projektai, kurie turi neabejotinai aiškias sąsajas su ES BJRS ir jos veiksmų plano prioritetinėmis sritimis ir apima arba 1) tam tikras bendradarbiavimo formas su kita šalimi, tarptautiškumo aspektą arba 2) turi suminį poveikį (angl. cumulative effect), kuomet jų rezultatai yra susumuojami su panašaus pobūdžio projektais, įgyvendinamais kitose šalyse (pavyzdžiui, nuotekų tvarkymas).

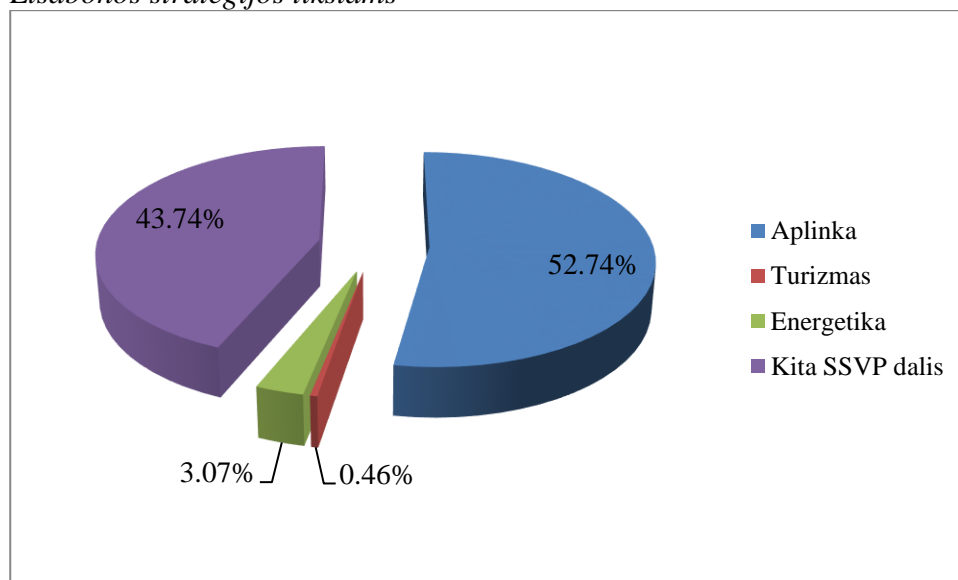
²² Veiksmų programos indėlis įgyvendinant ES BJRS vertinamas pagal 2013 m. vasario mėn. patvirtintą ES BJRS veiksmų planą, galiojusį iki 2015 m. birželio.

padėjo įgyvendinti ES BJRS veiksmų plane numatytą prioritetinę sritį *Turizmas* ir tikslo *Didinti gerovę* uždavinį *Didesnis Baltijos jūros regiono konkurencingumas*.

5 lentelė. *Sanglaudos skatinimo veiksmų programos indėlis įgyvendinant ES BJRS: projektai ir lėšos*²³

Šalis:	Lietuva	
Tikslas:	Konvergencijos	
Programa:	2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programa (SSVP)	
Sritis	Projektų, tiesiogiai prisidedančių prie ES BJRS, skaičius	ES lėšos, skirtos pagal pasirašytas sutartis (mln. eurų)
Aplinka	1 254	1 448,57
Energetika	51	84,29
Turizmas	28	12,60
Iš viso pagal sritis:	1 333	1 545,46
Iš viso SSVP:		2 746,81

5 paveikslas. *SSVP indėlis įgyvendinant ES BJRS: procentinė išraiška lėšų panaudojimas Lisabonos strategijos tikslams*

²³ Finansinis indėlis apima projektus, finansuojamus ES struktūrinės paramos lėšomis, kurie prisideda prie ES BJRS veiksmų plane įvardytų pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimo, taip pat kitus projektus, kurie tiesiogiai prisideda prie ES BJRS įgyvendinimo.

1.3 SSVP PRIORITETŲ REZULTATYVUMO IR POVEIKIO ANALIZĖ

1.3.1 3.1. SSVP 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išteklių išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai“ rezultatyvumas ir poveikis

1.3.1.1 Uždavinys Nr. 1 „Sumažinti pagrindinių ir likusių šalies miestų gyvenimo aplinkos ir kokybės skirtumus ypatingą dėmesį skiriant būsto sąlygų pagerinimui probleminėse vietovėse“

Įgyvendindama 1 prioriteto 1 uždavinį „Sumažinti pagrindinių ir likusių šalies miestų gyvenimo aplinkos ir kokybės skirtumus ypatingą dėmesį skiriant būsto sąlygų pagerinimui probleminėse vietovėse“, Aplinkos ministerija 2007–2013 m. siekė pagerinti būsto sektoriaus energijos vartojimo efektyvumo didinimo projektų finansavimo sąlygas ir skatinti daugiabučių namų butų savininkus modernizuoti namus, kurių energijos vartojimas neefektyvus. Šių tikslų buvo siekiama įgyvendinant JESSICA kontroliuojančiojo fondo valdomas finansų inžinerijos priemones daugiabučių namų, valstybinių aukštųjų mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų bendrabučių atnaujinimo projektų finansavimo sąlygoms gerinti (pagal finansų inžinerijos priemonę „JESSICA kontroliuojantysis fondas“) ir daugiabučių namų modernizavimo skatinimo iniciatyvas (pagal valstybės projektų planavimo būdu įgyvendinamą priemonę „Daugiabučių namų modernizavimo skatinimas“). Laikoma, kad pagal Aplinkos ministerijos administruojamas 1 prioriteto 1 uždavinio priemones per 2007–2013 m. laikotarpį buvo įgyvendinami trys projektai: vienas kontroliuojančiojo fondo (dėl finansų inžinerijos priemonės specifikos finansų inžinerijos priemonių įgyvendinimas prilyginamas vienam projektui ir apima visus pagal šį modelį įgyvendintus daugiabučių namų modernizavimo projektus) ir du daugiabučių namų modernizavimo skatinimo projektai, kurie buvo įgyvendinti valstybės projektų planavimo būdu.

Įgyvendindama 1 prioriteto 1 uždavinį „Sumažinti pagrindinių ir likusių šalies miestų gyvenimo aplinkos ir kokybės skirtumus ypatingą dėmesį skiriant būsto sąlygų pagerinimui probleminėse vietovėse“, Vidaus reikalų ministerija, atsižvelgdama į regioninių ekonomikos augimo centrų ir probleminių teritorijų miestų urbanistinės plėtros programas, įgyvendino 4 regionų projektų planavimo priemones, kurių veiklos buvo nukreiptos į regioninių ekonomikos augimo centrų ir probleminių teritorijų gyvenimo aplinkos ir kokybės gerinimą: buvo plėtojama miesto aplinkos, vidaus transporto ir bendruomenės infrastruktūra, regeneruojamos pramoninės ir pažeistos teritorijos, gerinamos būsto sąlygos, gerinamas ir plečiamas socialinio būsto fondas. Pagal Vidaus reikalų ministerijos administruojamas SSVP 1 prioriteto 1 uždavinio priemones iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 309 projektų finansavimo ir administravimo sutartys, visi projektai baigti įgyvendinti.

Rezultato rodiklio „**Metinis materialinių investicijų indekso vienam gyventojui padidėjimas regioniniuose ekonomikos augimo centruose** (Alytaus m. sav., Marijampolės sav., Mažeikių r. sav., Tauragės r. sav., Telšių r. sav., Utenos r. sav., ir Visagino sav.), **palyginti su Lietuvos Respublikos indeksu**“ faktinė reikšmė 2014 m. buvo mažesnė nei SSVP numatytas tikslas, tačiau vertinant visą 2007–2014 m. laikotarpį matyti, kad kai kuriais metais materialinės investicijos regioniniuose ekonomikos augimo centruose augo sparčiau nei vidutiniškai šalyje (buvo pasiektas SSVP numatytas tikslas). Per 2007–2014 m. metinis materialinių investicijų indekso vienam gyventojui padidėjimas regioniniuose ekonomikos augimo centruose, palyginti su Lietuvos Respublikos indeksu, nuolatos kito ir 2014 m. sudarė 0,91, taigi, 2014 m. materialinių investicijų padidėjimas buvo 9 proc. mažesnis, lyginant su šalies vidurkiu. Tokį materialinių investicijų indekso vienam gyventojui sumažėjimą lėmė augančios investicijos į nekilnojamojo turto ir statybų sektorių, kurie būdingi Vilniaus miestui, dėl neapibrėžtumo, susijusio su eksporto rinka (ypač Rusijoje) mažėjo investicijos į gamybos sektorių, kuris būdingas regioniniams ekonomikos augimo centrums.

Nors pagal priemonę „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ vykdomos investicijos regioniniuose ekonomikos augimo centruose tiesiogiai prisideda prie materialinių investicijų didėjimo, kadangi projektų įgyvendinimo metu sukuriamas ilgalaikis materialus turtas, tačiau rodiklio

dinamiką labiau veikia įvairūs kiti veiksniai. Istoriskai šis rodiklis yra labai nepastovus ir priklausomas nuo Mažeikių r. ir Visagino savivaldybėse atliekamų investicijų, susijusių su strateginiais objektais, be to, jei kitose savivaldybėse materialinės investicijos išauga labiau nei regioninių ekonomikos augimo centrų savivaldybėse, šių savivaldybių materialinių investicijų indeksas sumažėja.

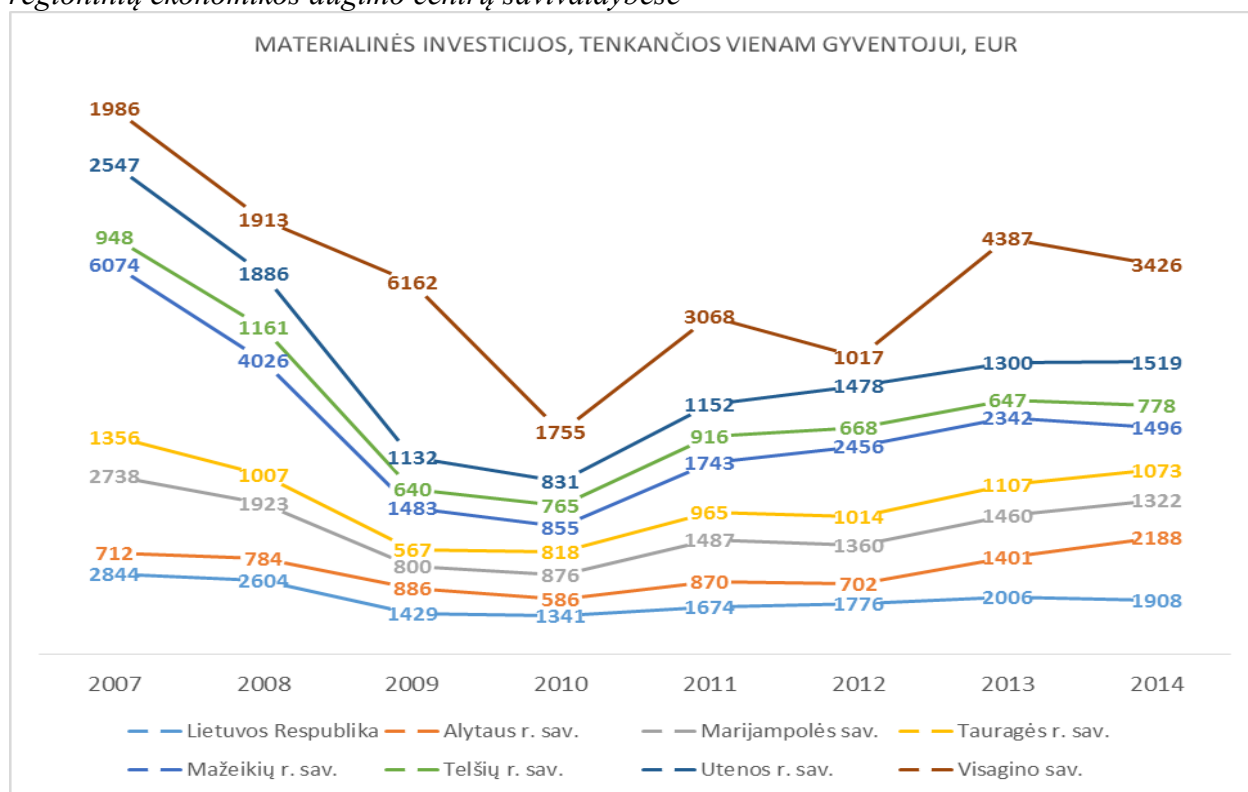
2012 m. atlikto 2007–2013 m. SSVP 1 prioriteto priemonės „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ įgyvendinimo atskiruose regioniniuose ekonomikos augimo centruose ir jos tęstinumo vertinimo²⁴ metu nustatyta, kad rezultato rodiklis nėra pakankamai jautrus priemonės intervencijoms ir labiau atspindi kitų veiksnių įtaką nei vertinamos priemonės poveikį. Nepaisant paaiškėjusių rodiklio apribojimų, jis nebuvo keičiamas, kadangi minėtas vertinimas buvo atliktas 2012 m. pabaigoje, jau įgyvendinant projektus.

Regioninės politikos tikslų įgyvendinimo (teritorinės socialinės sanglaudos skatinimo) vertinimo²⁵ metu atlikta regresinė analizė patvirtino, kad ekonominę sanglaudą, kuriai vertinti dažniausiai naudojamas rodiklis BVP gyventojui, trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiu labiausiai veikia materialinės investicijos ir tiesioginės užsienio investicijos, o ES struktūrinių fondų investicijos savaime nėra statistiškai reikšmingas veiksnys. ES struktūrinių fondų investicijos yra svarbus materialinių investicijų finansavimo šaltinis. Minėto vertinimo metu nustatyta, kad 2007–2013 m. daugiau kaip 2/3 visų pagal 2007–2013 m. veiksmų programas išmokėtų ES struktūrinių fondų lėšų pagal išlaidų kategoriją galima priskirti materialinėms investicijoms. Lyginant bendrą sukauptų materialinių investicijų sumą Lietuvoje ir ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotų materialinių investicijų sumą, nustatyta, kad 25 proc. visų 2009–2013 m. laikotarpio sukauptų materialinių investicijų Lietuvoje sudarė ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotos materialinės investicijos. Kai kuriose savivaldybėse ir regionuose ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamos materialinės investicijos sudarė gerokai didesnę visų sukauptų materialinių investicijų dalį, pavyzdžiui, Tauragės regione 52 proc., Alytaus regione – 41 proc.

²⁴ 2007–2013 m. SSVP 1 prioriteto priemonės „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ įgyvendinimo atskiruose regioniniuose ekonomikos augimo centruose ir jos tęstinumo vertinimas. Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atliko UAB „BGI Consulting“, 2012 m.

²⁵ Plačiau žr. *Regioninės politikos tikslų įgyvendinimo (teritorinės socialinės sanglaudos skatinimo) vertinimas*. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos užsakymu atliko ESTEP, 2015 m.

10 paveikslas. Materialinių investicijų vienam gyventojui dinamika 2007-2014 m. Lietuvoje ir regioninių ekonomikos augimo centrų savivaldybėse²⁶

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: Telšių rajono savivaldybės administracija.

Projekto pavadinimas: „Apleistų ir užterštų Telšių miesto teritorijų prie Masčio ežero regeneravimo ir tvarkymo atlikimo III etapas (I eilė)“.

Projekto vertė: 675.049,57 eurų.

Vienas iš sėkmingai įgyvendintų projektų pavyzdžių pagal priemonę „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“ yra Telšių rajono savivaldybės **projektas „Apleistų ir užterštų Telšių miesto teritorijų prie Masčio ežero regeneravimo ir tvarkymo atlikimo III etapas (I eilė)“**. Telšių miesto centre esančio Masčio ežero pakrantė yra viena svarbiausių mieste gyventojų poilsiui ir rekreacijai skirtų erdvių, tačiau dėl prastai išvystytos infrastruktūros (sunkus priėjimas prie vandens, susidėvėjusi pėstiesiems ir dviratininkams skirtų zonų danga, mažosios architektūros elementų (suoliukų, šiukšliadėžių, tualetų ir pan.) stoka) ji nebuvo patraukli miesto gyventojams ir svečiams, kurie buvo priversti laisvalaikį leisti kitose miesto zonose, neturinčiose tokio potencialo kaip Masčio ežero pakrantė (vandens artumas, žaliosios erdvės, viešųjų objektų artumas, galimybės sudaryti kokybiškesnes ir erdvesnes poilsio sąlygas ir kt.). Siekiant didinti miesto patrauklumą tiek gyventojams, tiek potencialiems investuotojams, mažinti atotrūkį nuo kitų šalies miestų, buvo nuspręsta kompleksiskai sutvarkyti Masčio ežero pakrantę: įrengti/ atnaujinti pėsčiųjų ir dviračių takus su atokvėpio aikštelėmis, rekreacinę infrastruktūrą šeimoms su vaikais, pavieniams miestiečiams, jaunimui (vaikų žaidimų aikštelės, suoliukus, paplūdimio infrastruktūrą, pavėsinę ir vasaros estradą, pontoninę valčių priplauką su tiltu, viešą lauko tualetą, automobilių stovėjimo aikštelę ir kt.), šią infrastruktūrą pritaikyti žmonėms su negalia. Šiomis investicijomis buvo kompleksiskai sutvarkyta Telšių miesto Masčio ežero pakrantės dalis tarp Durbinio ir Bevardžio upelių, pritaikant ją aktyviam ir pasyviai poilsiui, renginių organizavimui. Projektu buvo sukurta geresnė ir saugesnė gyvenimo aplinka vietos gyventojams, pagerėjo miesto estetiškas vaizdas, padidėjo šios miesto zonos patrauklumas Telšių miesto ir rajono gyventojams, miesto svečiams.

²⁶ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

Kompleksiškai sutvarkytoje Masčio ežero pakrantės dalyje turėtų padidėti lankytojų srautai, todėl tikėtina, kad tai padidins esamų ir naujų paslaugų poreikį, ir atitinkamai skatins esamų verslų plėtrą ir naujų kūrimą – privataus kapitalo dėka galėtų atsirasti daug pradinių investicijų nereikalaujantys viešojo maitinimo, dviračių nuomos ir serviso, informacijos sklaidos, laisvalaikio organizavimo (pvz., riedučių nuoma, batutai ir kt.) taškai. Sutvarkius Masčio ežero pakrantės dalį buvo padidintas gyvenamosios ir investicinės aplinkos patrauklumas.

Iki 2015 m. pabaigos sutvarkyta 15-oje probleminių teritorijų esančių miestų viešoji miesto aplinkos infrastruktūra, t. y. 100 proc. nuo SSVP priede planuojamos pasiekti rodiklio reikšmės (15 miestų). 2015 m. pabaigoje asmenų, gavusių iš ES struktūrinių fondų lėšų įrengtą ar atnaujintą (modernizuotą) socialinį būstą probleminėse teritorijose skaičius sudarė 1 220, t. y. 221,82 proc. SSVP priede planuojamos pasiekti reikšmės (550 asmenų). 2015 m. pabaigoje naujai įrengtų socialinių būstų skaičius sudarė 271, t. y. 93,45 proc. SSVP priede planuojamos pasiekti reikšmės, o atnaujintų (modernizuotų) socialinių būstų skaičius sudarė 291, t. y. 145,5 proc. SSVP priede planuojamos pasiekti reikšmės. Naujai įrengtų socialinių būstų skaičius buvo mažesnis nei planuota dėl to, jog, atsiradus kliūčių dėl nekilnojamojo turto nuosavybės, savivaldybių administracijų numatytuose pastatuose negalėjo būti įrengiamas socialinis būstas. Neįrengus visų planuotų socialinių būstų sutaupytos lėšos buvo perskirstytos daugiabučių namų atnaujinimo projektams, kuriuos įgyvendinus 45,5 proc. viršytas modernizuotų socialinių būstų planas (daugiau socialinių būstų modernizuota atnaujintuose daugiabučiuose namuose).

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: Jonavos rajono savivaldybės administracija.

Projekto pavadinimas: „Neries upės krantinės ties Panerių gatve sutvarkymas“.

Projekto vertė: 639.807,72 eurų.

Vienas iš sėkmingai įgyvendintų projektų pavyzdžių pagal priemonę „Probleminių teritorijų plėtra“ yra Jonavos rajono savivaldybės **projektas „Neries upės krantinės ties Panerių gatve sutvarkymas“**. Projekto investicijomis buvo tvarkoma apleista Neries upės krantinės teritorija, kuri dėl prastos infrastruktūros būklės nebuvo patraukli laisvalaikio praleidimui, pasivaikščiavimams, kultūrinių renginių organizavimui. Tai ypač buvo aktualu socialiai jautrioms gyventojų grupėms – jaunimui, pensininkams, auginantiems mažamečius vaikus. Įgyvendinus projektą Neries upės krantinės teritorija buvo pritaikyta rekreacijai, apsodinant ją medžiais, įrengiant suoliukus, dviračių stovus, vaikų žaidimo aikšteles ir kt., sutvarkant Panerių g. dešinėsios pusės kelkraštį bei pakeičiant gatvės apšvietimo stulpus. Sutvarkius minėtą teritoriją geriau tenkinami tikslinės grupės, t.y. Jonavos miesto gyventojų, poreikiai. Mažieji Jonavos gyventojai džiaugiasi įrengtomis vaikų žaidimo aikštelėmis, aktyvaus poilsio mėgėjai – dviračių-pėsčiųjų takais, kur šiltojo sezono metu gali užsiimti aktyviu sportu važinėdami dviračiais, bėgiodami ar vaikštinėdami su savo vaikais ir augintiniais. Tie, kam aktyvus poilsis ne prie širdies, turi galimybę prisėsti ant naujai įrengtų suoliukų ir pasigėrėti Neries upe. Neries krantinės lankytojai džiaugiasi, kad pasivaikščioti čia gali išeiti ir tamsiu paros metu, nes įrengtas dviračių-pėsčiųjų takas puikiai apšviestas. Sutvarkyta miesto infrastruktūra skatins socialiai jautrių grupių, tokių kaip jaunimas, pensininkai, integraciją į miesto gyvenimą, mažins socialinę atskirtį. Šio projekto rezultatai prisidėjo prie probleminės teritorijos miesto gyvenamosios aplinkos ir gyvenimo kokybės gerinimo ir skirtumų tarp Jonavos ir kitų miestų mažinimo.

Atsižvelgiant į 1 prioriteto 1 uždavinio produkto ir rezultato rodiklių pasiekimus per 2007–2015 m. galima daryti išvadą, kad uždavinys įgyvendintas sėkmingai, nepaisant mažesnio nei SSVP numatyta rezultato rodiklio „Metinis materialinių investicijų indekso vienam gyventojui padidėjimas“ pasiekimo. Rodiklio pasiekimą 2015 m. galima bus nustatyti 2016 m. III ketvirtį, o įvertinant tai, kad 2015 m. objektyvių išorės faktorių, kurie būtų galėję turėti itin reikšmingą neigiamą poveikį SSVP 1 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimo rezultato rodikliui, nefiksuota, tikėtina, kad 2015 m. metinių materialinių investicijų vienam gyventojui teigiamas pokytis regioniniuose ekonomikos augimo centruose bus didesnis nei visoje šalyje. SSVP 1 prioriteto 1 uždavinio pasiekimo rezultatai

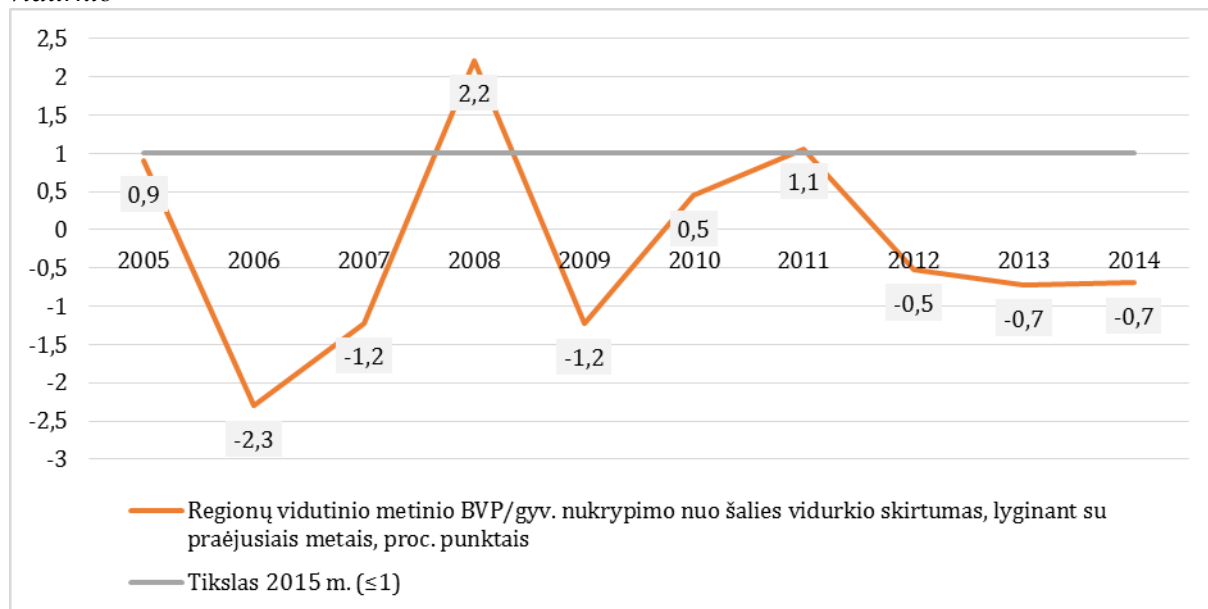
prisideda prie uždavinio tikslų – sumažinti gyvenimo aplinkos ir kokybės skirtumus tarp pagrindinių ir likusių šalies miestų, ypatingą dėmesį skiriant būsto sąlygoms pagerinti probleminėse teritorijose – pasiekimo.

1.3.1.2 Uždavinys Nr. 2 „Sudaryti prielaidas spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse“

Įgyvendindama 1 prioriteto 2 uždavinį „Sudaryti prielaidas spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse“, Vidaus reikalų ministerija įgyvendino 1 regionų planavimo priemonę, kurios veiklos buvo nukreiptos į kaimo vietovių viešosios infrastruktūros bei paslaugų, susijusių su verslo sąlygų gerinimu ir užimtumo didinimu, plėtrą bei bendruomenės infrastruktūros gerinimą: buvo atnaujinama viešoji poilsio, laisvalaikio, kultūros ir sporto infrastruktūra, plečiamos viešosios erdvės, atnaujinami viešieji pastatai, pritaikomi smulkiajam verslui. Šiomis intervencijomis siekiama didinti paslaugų prieinamumą kaimo vietovėse, mažinti kaimo gyventojų emigracijos srautus bei švelninti neigiamus demografinius procesus. Pagal SSVP 1 prioriteto 2 uždavinį iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašyta 213 projektų finansavimo ir administravimo sutarčių, visi projektai baigti įgyvendinti.

Kadangi pagal SSVP 1 prioriteto 1 ir 2 uždavinio priemones finansuoti projektai didino materialines investicijas visoje šalies teritorijoje, o materialinės investicijos yra svarbi ekonominio augimo prielaida, įgyvendinti projektai netiesiogiai veikė strateginį konteksto rodiklį „**Regionų išsivystymo lygio metinis vidutinis atsilikimas (sanglauda) nuo Lietuvos vidurkio**“. Šio rodiklio reikšmė 2014 m.²⁷ buvo -0,7 proc. punkto (pradinė situacija 2005 m. – 0,9 proc. punkto), kaupiamoji 2007-2014 m. reikšmė buvo -0,6 proc. punkto, t. y. regionų išsivystymo lygio metiniai vidutiniai skirtumai nesumažėjo, tačiau ir ženkliai nepadidėjo: 2007 m. regionų BVP/ gyv. nukrypimas nuo šalies vidurkio buvo 27,2 proc., o 2014 m. nežymiai didesnis – 27,9 proc. (t. y. regionų BVP/ gyv. sudarė vidutiniškai 82,1 proc. šalies vidurkio).

13 paveikslas. Regionų išsivystymo lygio metinis vidutinis atsilikimas (sanglauda) nuo Lietuvos vidurkio²⁸

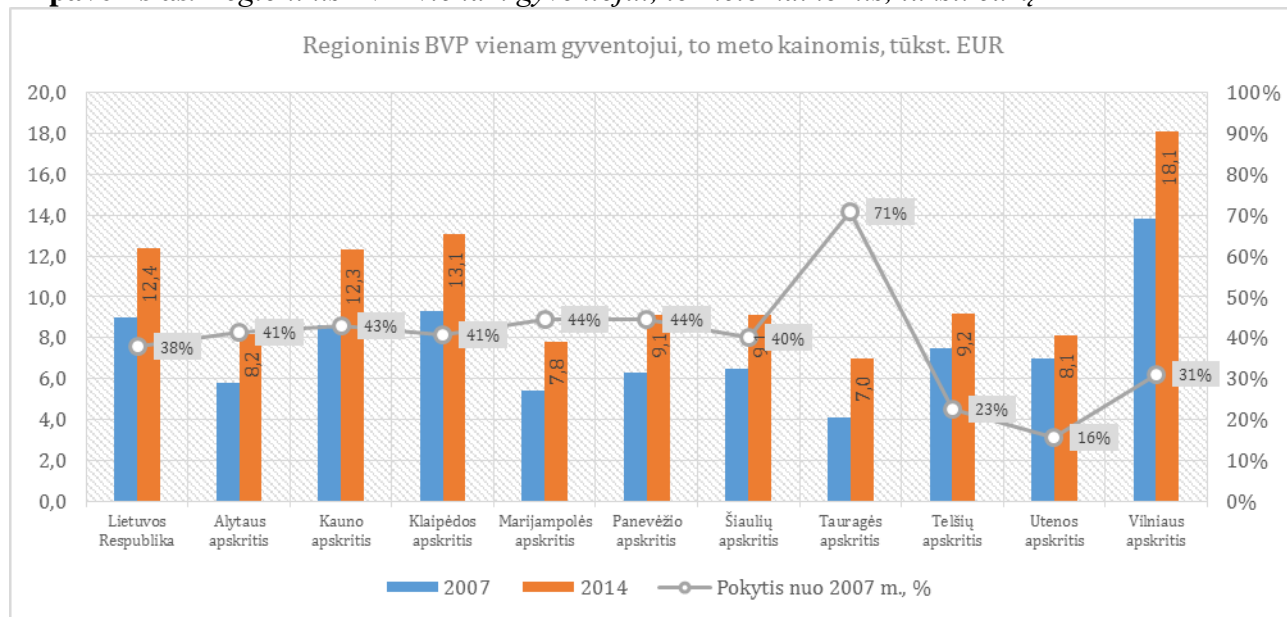
2007–2014 m. pagal regionų vidutinį metinį BVP/gyv. nukrypimą nuo šalies vidurkio apskaičiuoto sanglaudos rodiklio reikšmė kito netolygiai (žr. 13 paveikslą): buvo neigiama 2007 m., 2009 m. ir 2012–2014 m., teigiama – 2008 m. ir 2010–2011 m. 2007 m. sanglaudos rodiklio reikšmei

²⁷ 2015 m. rodiklis gali būti apskaičiuotas 2016 m. IV ketv. Statistikos departamentui parengus rodiklio apskaičiavimui reikalingus statistinius duomenis.

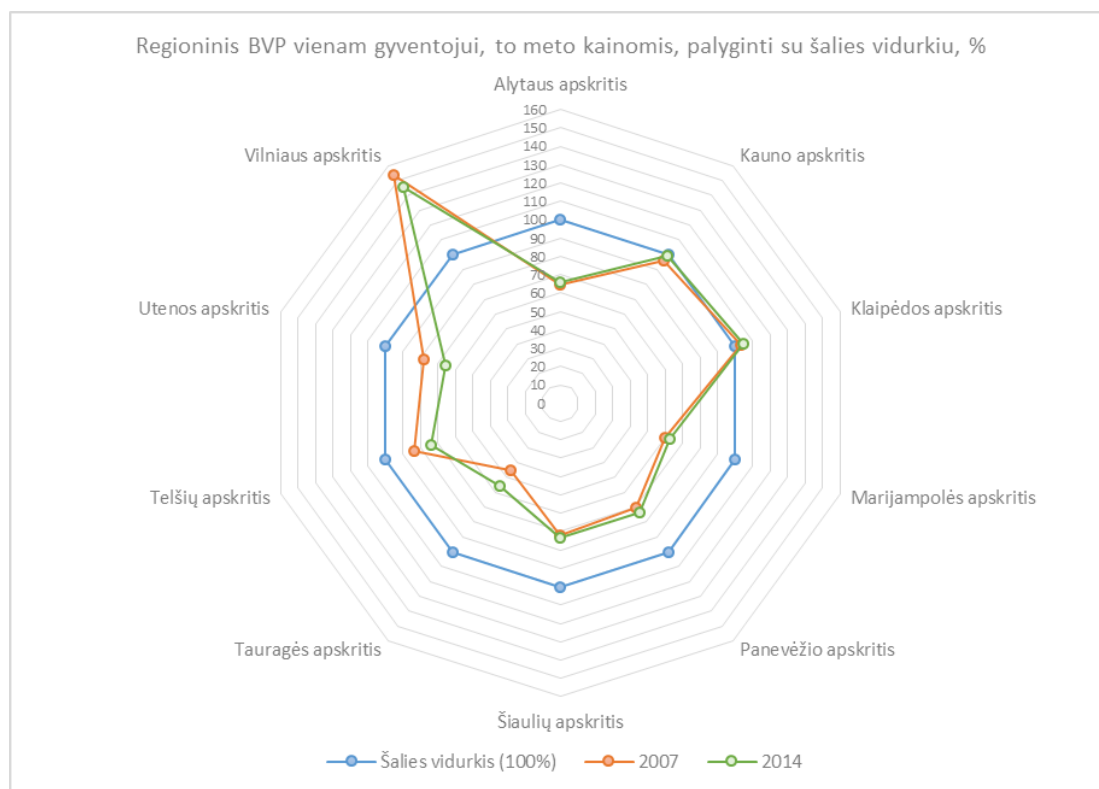
²⁸ Šaltinis: apskaičiuota pagal Lietuvos statistikos departamento skelbiamus duomenis.

intervencijos neturėjo įtakos, nes SSVP priemonės nebuvo įgyvendinamos, 2008–2009 m. intervencijos poveikį įvertinti sudėtinga, nes didžiausią įtaką turėjo ne SSVP intervencijos, o išoriniai veiksniai – staigus ekonomikos perkaitimas ir vėliau sekę pasaulinės finansų krizės padariniai bei ekonominė recesija. Poveikį sanglaudos rodikliui SSVP intervencijos darė tik nuo 2010 m., kai buvo pradėta vykdyti daugiau projektų. Palankiausia situacija sanglaudos didėjimui buvo 2010 m. – 9 iš 10 regionų BVP/gyv. rodiklis artėjo prie šalies vidurkio daugėjant SSVP priemonėmis įgyvendinamų projektų, mažiau išvystytų regionų įmonėms vykdant finansinės krizės pristabdytas investicijas į gamybos modernizavimą, augant eksportui (tačiau didesnės teigiamos rodiklio reikšmės neleido pasiekti Ignalinos atominės elektrinės uždarymas – Utenos regiono BVP/gyv. krito 12,5 proc., kai šalies vidutinis BVP/gyv. augo 6 proc. Ta pati tendencija išliko ir 2011 m. – regionų BVP/gyv. rodikliai (išskyrus Utenos regioną) konvergavo. Neigiamą sanglaudos rodiklio reikšmę 2012–2014 m. lėmė tai, kad mažesnių, ekonomiškai silpnesnių regionų ekonomikai didesnę įtaką turi užsienio prekybos rodikliai, o ne vidaus vartojimas. Todėl kai sulėtėjo žemės ūkio ir maisto produktų eksporto augimas ir kitų produktų užsienio prekyba, nes mažiau augo užsienio paklausa, prastėjo Rusijos ūkio perspektyvos ir buvo įvestos sankcijos, mažėjantį eksportą kompensavo BVP augimas dėl augančio vidaus vartojimo ir palankesnėje situacijoje atsidūrė gerus demografinius rodiklius turintis Vilniaus regionas. Taip pat įtakos turėjo tai, kad po Ignalinos atominės elektrinės uždarymo toliau blogėjo Utenos regiono situacija, o didžiausią įtaką Telšių regiono BVP/gyv. rodikliui (bei visam Lietuvos eksportui) turinti UAB „Orlen Lietuva“ susidūrė su ekonominėmis problemomis ir mažino darbuotojų skaičių. Mažeikių naftos perdirbimo produktų gamyklos padėtis itin pablogėjo 2013 m. II pusmetyje, kai maržos nukrito iki per pastaruosius 10 metų rekordinių žemumų ir išaugo spaudimas pardavimų jūra srityje (daugiau kaip 50 proc. Lietuvos naftos perdirbimo įmonės produkcijos eksportuojama jūra). Tokia padėtis susidarė daugiausia dėl to, kad JAV, kuri buvo svarbi benzino rinka, pradėjo pati eksportuoti benziną po skalūnų revoliucijos. Dėl šios priežasties, UAB „Orlen Lietuva“ 2013 m. ir pirmaisiais 2014 m. mėnesiais patyrė veiklos nuostolių, iš darbo buvo atleista beveik 800 darbuotojų (atitinkamai sumažėjo galimybės BVP augimui ir dėl vidaus vartojimo). Nepaisant to, nuo 2007 m. iki 2014 m. visuose Lietuvos regionuose BVP gyventojui išaugo (nuo 16 proc. Utenos regione iki 71 proc. Tauragės regione; šalies vidurkis – 38 proc.; žr. 14 paveikslą).

14 paveikslas. Regioninis BVP vienam gyventojui, to meto kainomis, tūkst. eurų²⁹

15 paveikslas. Regioninis BVP vienam gyventojui, to meto kainomis, palyginti su šalies vidurkiu, proc.³⁰

Vertinant atskirų regionų BVP gyventojui santykį su šalies vidurkiu (žr. 15 paveikslą) matyti, kad dauguma regionų (7 iš 10) artėjo link šalies vidurkio. Kadangi daugumos regionų (išskyrus Vilniaus ir Klaipėdos regionus) BVP gyventojui buvo mažesnis nei šalies vidurkis, o Vilniaus regione BVP/ gyv. augo lėčiau nei vidutiniškai šalyje, tokia tendencija vertintina teigiamai (sumažėjo mažiau išsivysčiusių regionų ekonominis atsilikimas). Neigiamai vertintina tai, kad Utenos ir Telšių regionų atsilikimas nuo šalies vidurkio padidėjo ir tai labiausiai lėmė didelę šių regionų priklausomybę nuo

²⁹ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

³⁰ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

vienos įmonės veiklos rezultatų (Telšių regiono nuo AB „Mažeikių nafta“, Utenos regiono nuo Visagino AE).

Regioniniuose ekonomikos augimo centruose sumažėjo išvykstančiųjų gyventojų skaičius, nors SSVP numatyta strateginio konteksto rodiklio „**Regioninių ekonomikos augimo centrų migracijos saldo (atvykusiųjų ir išvykusiųjų skirtumas)**“ 2015 m. nebuvo pasiekta (išvykstančių gyventojų skaičius regioniniuose ekonomikos augimo centruose išliko didesnis nei atvykstančių). Migracijos saldo 2007 m. pabaigoje buvo -4412, 2010 m. jis buvo išaugęs net iki -11901, o 2015 m. pabaigoje migracijos saldo sudarė -4136. Paminėtina, kad 2014 m. migracijos saldo buvo neigiamas 51 iš 60 Lietuvos savivaldybių, tačiau kitaip nei kai kuriose kitose savivaldybėse, regioninių ekonomikos augimo centrų savivaldybėse išvykstančių gyventojų skaičius 2007–2014 m. sumažėjo.³¹

2007–2015 m. laikotarpiu ženkliai sumažėjo šalies gyventojų priklausomybė nuo žemės ūkio – buvo pasiekta ir netgi viršyta SSVP numatyta strateginio konteksto rodiklio „Užimtųjų žemės ūkyje dalis nuo visų užimtųjų (proc.)“ reikšmė, t. y. vietoj planuoto sumažėjimo nuo 13,9 proc. (2004 m.) iki 10 proc. (2015 m.), faktinė šio rodiklio reikšmė 2015 m. pabaigoje buvo 9,07 proc. Prie šio rezultato netiesiogiai prisidėjo VRM administruojamos priemonės, skirtos SSVP 1 prioriteto 1 ir 2 uždavinių įgyvendinimui, kadangi investicijomis buvo siekiama sudaryti prielaidas kaimo vietovėse plėtoti alternatyvią žemės ūkiui veiklą.

SSVP 2 prioriteto 1 ir 2 uždavinių įgyvendinimas (daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimas, viešųjų erdvių ir bendruomeninės infrastruktūros atnaujinimas nacionalinės regioninės politikos tikslinėse teritorijose ir kaimo gyvenamosiose vietovėse) reikšmingai prisidėjo prie būsto sąlygų ir gyvenimo kokybės gerinimo Lietuvoje.

Iki 2015 m. pabaigos Lietuvoje buvo renovuoti 1470³² daugiabučiai gyvenamieji namai, dar 67 daugiabučių gyvenamųjų namų renovacija, finansuota priemonės „JESSICA kontroliuojantysis fondas“ lėšomis, bus baigta iki 2016 m. spalio 30 d.

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas³³ atskleidė, kad daugiabučių renovacija vyko 56 savivaldybėse. Iki 2015 m. pabaigos atskirose savivaldybėse renovuotų daugiabučių skaičius svyruoja nuo 1 iki 133 namų; tai sudaro nuo 0,2 proc. iki 40,4 proc. visų daugiabučių savivaldybėje. Vertinant šalies mastu buvo renovuota 4,4 proc. visų iki 1993 m. pastatytų daugiabučių gyvenamųjų namų Lietuvoje. Daugiabučiai namai buvo renovuojami 69 miestuose. Daugiau kaip 25 proc. daugiabučių namų atnaujinti 6 miestuose, 17 miestų atnaujinta nuo 10 iki 25 proc. daugiabučių, 46 miestuose – mažiau kaip 10 proc. daugiabučių.

Įgyvendinant priemonę „Socialinio būsto plėtra ir jo kokybės gerinimas“ probleminėse teritorijose buvo įrengtas 271 naujas socialinis būstas – tai sudaro 5,3 proc. visų 2010–2014 m. Lietuvoje išnuomotų socialinių būstų. Be šių socialinių būstų, sąrašuose socialiniam būstui nuomoti esančių asmenų (šeimų) skaičius būtų 0,8 proc. arba 271 asmeniu (šeima) didesnis. Nauji socialiniai būstai buvo įrengti 13 iš 14 probleminių teritorijų (visose, išskyrus Šalčininkų r. sav.). Daugiausiai naujų socialinių būstų įrengta Jonavos r. sav. (60). Socialinio būsto laukiančių asmenų (šeimų) skaičius dėl ES investicijų labiausiai sumažėjo Jurbarko r., Kelmės r. ir Joniškio r. savivaldybėse – nesant VP lėšomis įrengto socialinio būsto, socialinio būsto laukiančių asmenų skaičius šiose savivaldybėse būtų didesnis daugiau nei 10 proc. Socialinių būstų kokybę ir labiausiai nepasiturinčių asmenų gyvenimo sąlygas probleminėse savivaldybėse padėjo pagerinti investicijos, skirtos renovuojamuose daugiabučiuose esančių socialinių būstų modernizavimo išlaidoms padengti (probleminėse savivaldybėse modernizuoti 205 socialiniai būstai).

Investicijos į viešųjų erdvių ir bendruomeninės infrastruktūros atnaujinimą pagal VRM administruojamas 1 prioriteto 1 ir 2 uždavinių įgyvendinimo priemones sudarė galimybę kompleksiskai atnaujinti nacionalinės regioninės politikos tikslinėse teritorijose esančių miestų bendruomeninę infrastruktūrą (aikštes, parkus, bendruomenei svarbius pastatus ir kt.). Tokio masto

³¹ 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas. Finansų ministerijos užsakyму atliko ESTEP, 2016 m.

³² Iš jų 633 pagal priemonę „JESSICA kontroliuojantysis fondas“, 368 – pagal priemonę „Daugiabučių namų atnaujinimas pirmiausia didinant jų energijos vartojimo efektyvumą“ ir 469 – ne SSVP lėšomis.

³³ 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas. Finansų ministerijos užsakyму atliko ESTEP, 2016 m.

infrastruktūros atnaujinimas be SSVP investicijų nebūtų buvęs įmanomas, kadangi alternatyvių finansavimo šaltinių tokioms investicijoms savivaldybės neturi. Palyginimui, nustatyta³⁴, kad pagal SSVP 1 prioriteto 1 ir 2 uždavinio įgyvendinimo priemones, skirtas viešųjų erdvių ir bendruomeninės infrastruktūros atnaujinimui,³⁵ projektams išmokėto finansavimo (ES ir bendrojo finansavimo lėšos) suma sudaro apie 20 proc. metinių savivaldybių biudžetų pajamų. Įgyvendinus šiuos projektus buvo ne tik pagerinta gyvenamosios aplinkos kokybė, saugumas ir patrauklumas, bet ir sukurtas ilgalaikis turtas, kuris bus naudojamas ne vieną dešimtmetį. Nors savivaldybių biudžetams teks padengti šio turto eksploatavimo išlaidas, efektyviai naudojamas šis turtas ilguoju laikotarpiu generuos ekonominę ir socialinę naudą miestų ir miestelių gyventojams ir, tikėtina, paskatins investicijas ir ekonominės veiklos plėtrą šiose gyvenamosiose vietovėse.³⁶

Analizuojant gyvenimo kokybės pokyčius³⁷ Lietuvoje 2007–2014 m. laikotarpiu, nustatyta, kad gyvenimo kokybė nuo 2007 m. iki 2014 m. pagerėjo 42 savivaldybėse, o viešosios infrastruktūros ir gyvenamosios aplinkos kokybės ir saugumo dimensijos indekso³⁸ reikšmė 2014 m. buvo didesnė nei 2007 m. net 59 iš 60 savivaldybių. Prie viešosios infrastruktūros ir gyvenamosios aplinkos kokybės ir saugumo didinimo prisidėjo investicijos, vykdytos pagal SSVP 1 prioriteto uždavinius ir kitus SSVP prioritetus.

1.3.1.3 Uždavinys Nr. 3 „Skatinti atvykstantį ir vietos turizmą, tinkamai išnaudojant gamtos išteklius, kultūros paveldą bei sukuriant palankesnes sąlygas aktyviam poilsiui“

SSVP 1 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimui skirtos lėšos buvo skirtos viešosios turizmo infrastruktūros kūrimui ir gerinimui, viešųjų nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų pritaikymui turizmui, turizmo produktų plėtros, dalykinio turizmo ir turizmo rinkodaros skatinimui, informacijos apie turizmo galimybes Lietuvoje sklaidai bei privačių juridinių asmenų investicijų į turizmą skatinimui.

ES struktūrinės paramos panaudojimas turizmo sektoriaus plėtrai sudaro galimybes pritraukti didesnius turistų srautus, sukurti naujų nišų verslui ir taip skatinti užsienio ir vietos investicijų augimą. Pritraukiamos užsienio šalių investicijos, didėjantis importas ir vartojimas prisideda prie šalies bendro vidaus produkto ir kartu ekonomikos augimo.³⁹

SSVP 1 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimas prisidėjo prie kultūrinio, aktyvaus poilsio, sveikatos ir dalykinio (konferencijų) turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtros. 2007-2013 m. laikotarpiu daugiausiai projektų, skirtų kultūrinio turizmo plėtrai, įgyvendino viešieji subjektai, pavyzdžiui, savivaldybės, o sveikatos turizmo infrastruktūrą plėtojo privatūs ūkio subjektai. Dauguma projektų įgyvendinti vietovėse, turinčiose didžiausią potencialą atitinkamos rūšies turizmui.

Su SSVP 1 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimu tiesiogiai siejasi du SSVP konteksto rodikliai: metinės pajamos iš atvykstamojo turizmo (mln. eurų) ir atvykstančių turistų vidutinė buvimo trukmė šalyje (nakvynės). Metinės pajamos iš atvykstamojo turizmo 2007–2014 m. nuosekliai augo (išskyrus nežymų kritimą 2009–2010m., kurį lėmė pasaulio finansų krizė) ir SSVP numatyta strateginio konteksto rodiklio „Metinės pajamos iš atvykstamojo turizmo (mln. eurų)“ reikšmė buvo pasiekta jau 2012 m. metinės pajamos iš atvykstamojo turizmo nuo 2005 m. iki 2014 m. išaugo net 60 proc., užsieniečiams turistams suteiktų nakvynių ir užsieniečių turistų skaičius visų tipų apgyvendinimo

³⁴ Žr. 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas. Finansų ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m.

³⁵ Priemonė „Regioninių ekonomikos augimo centrų plėtra“, priemonė „Probleminių teritorijų plėtra“ ir priemonė „Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas“.

³⁶ 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas, Finansų ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m.

³⁷ Žr. gyvenimo kokybės indekso ir atskirų jo dimensijų indeksų dinamikos analizę – 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas. Finansų ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m.

³⁸ Šis indeksas yra sudėtinė gyvenimo kokybės indekso dalis.

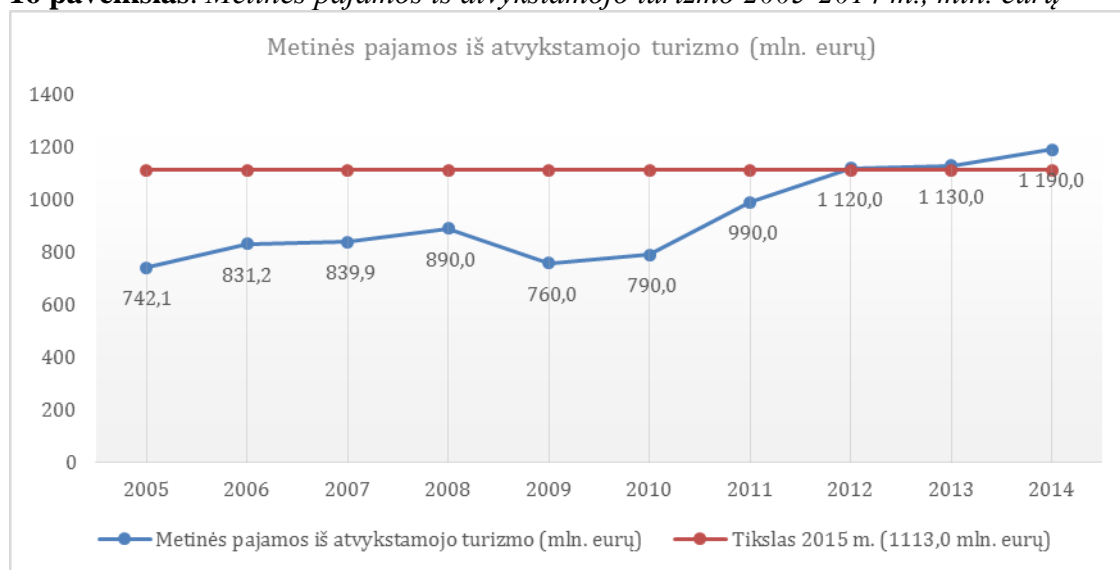
³⁹ Europos Sąjungos paramos poveikio Lietuvos turizmo sektoriui ir plėtros galimybių vertinimas. Ūkio ministerijos užsakymu atliko UAB „Ernst&Young Baltic“, 2013 m.

įstaigose nuo 2007 m. iki 2015 m. išaugo, nors vidutinis užsieniečių turistų nakvynių skaičius 2005–2015 m. sumažėjo.

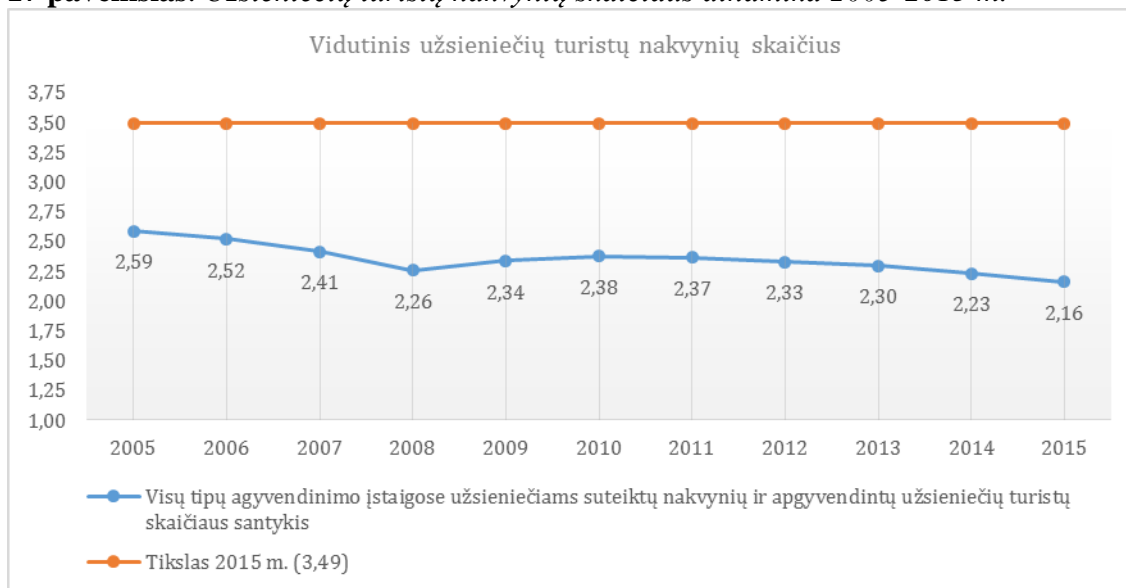
Vidutinio nakvynių skaičiaus sumažėjimą galima sieti su verslo tikslų kelionių skaičiaus didėjimu (kurios paprastai užtrunka iki 3 dienų), su gerėjančiu susisiekimu šalies viduje (turistų traukos objektai tampa geriau pasiekiami), kintančiais keliavimo įpročiais (pastebima tendencija keliauti dažniau, bet viešėti trumpiau), aktyvia kaimyninių šalių turizmo rinkodara ir konkurencija. Be to, į oficialiuosius statistinius nakvynių trukmės rodiklius neįskaičiuojamos nakvynės nereglamentuotose nakvynės vietose (draugai/giminaičiai, *airbnb*, *couchsurfing* ir kt.), kurias, ypač ilgesniam vizitui, pasirenka atvykstantieji turistai.

2015 m. visų tipų apgyvendinimo įstaigose Lietuvoje buvo suteikta 6 001 263 nakvynių, iš jų 51 proc. sudarė Lietuvos gyventojų nakvynės, o 49 proc. – užsieniečių nakvynės (palyginimui, 2007 m. Lietuvos gyventojų nakvynės sudarė 61 proc. visų suteiktų nakvynių). Lyginant su 2007 m., bendras nakvynių skaičius išaugo 16 proc., Lietuvos gyventojams suteiktų nakvynių skaičius sumažėjo 3 proc., o užsieniečiams suteiktų nakvynių skaičius išaugo 44 proc. Apgyvendintų turistų skaičius visų tipų apgyvendinimo įstaigose 2015 m. sudarė 2 502 479, iš jų 46 proc. buvo Lietuvos gyventojai (2007 m. Lietuvos gyventojai sudarė 52 proc. visų apgyvendintų turistų). Lyginant su 2007 m. apgyvendintų turistų skaičius išaugo 41 proc. (Lietuvos gyventojų – 23 proc., užsieniečių – 60 proc.). Augantis suteiktų nakvynių ir turistų skaičius, ypač užsieniečiams suteiktų nakvynių ir užsieniečių turistų skaičius visų tipų apgyvendinimo įstaigose rodo didėjančią Lietuvos turistinį patrauklumą. Prie turistinio patrauklumo, lankytinų objektų pasiūlos ir apgyvendinimo įstaigų skaičiaus didėjimo tiesiogiai prisidėjo SSVP 1 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimas.

16 paveikslas. Metinės pajamos iš atvykstamojo turizmo 2005-2014 m., mln. eurų

17 paveikslas. Užsieniečių turistų nakvynių skaičiaus dinamika 2005-2015 m.

Šaltinis: Apskaičiuota remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis.

Įgyvendinant SSVP 1 prioriteto 3 uždavinį projektai buvo finansuojami visuose Lietuvos regionuose ir daugelyje savivaldybių⁴⁰. Tačiau atlikti vertinimai⁴¹ rodo, kad didelis finansuotų objektų skaičius ir didelė investicijų geografinė skaida mažina projektų kompleksiskumą ir dėl to mažėja investicijų efektyvumas. Siekiant padidinti teigiamą ES struktūrinės paramos poveikį Lietuvos turizmo sektoriui, rekomenduota⁴² didesnę dėmesį sutelkti į projektų įgyvendinimą didžiausio turistinio potencialo vietovėse, siekti kompleksiskai išnaudoti vietovių turizmo potencialą ir jau esamą turizmo infrastruktūrą.

Dalis ŪM administruojamų SSVP 1 prioriteto 3 uždavinio priemonių prisidėjo prie nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sutvarkymo ir pritaikymo turizmo reikmėms. Įvertinus finansuotų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų geografinį pasiskirstymą, nustatyta, kad didžioji dalis (apie 60 proc.) turizmui pritaikytų kultūros paveldo vertybių yra prioritetingose turistinėse vietovėse.

Viešųjų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų pritaikymui turizmo reikmėms buvo skirta atskira priemonė – „Viešųjų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų kompleksiškas pritaikymas turizmo reikmėms“, tačiau projektai, susiję su nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba ir pritaikymu, buvo finansuoti ir pagal kitas ŪM administruotas 3 uždavinio priemones. Vertinimo⁴³ metu nustatyta, kad pagal šias priemones iš viso buvo finansuoti 108 projektai, susiję su nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba ir pritaikymu. Šiems projektams išmokėtas finansavimas sudarė apie 114,1 mln. eurų arba apie 45 proc. viso SSVP 1 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimui numatyto finansavimo pagal projektų finansavimo ir administravimo sutartis.

Vertinimo⁴⁴ metu taip pat nustatyta, kad pagal ŪM administruotas 3 uždavinio priemones išmokėtas finansavimas sudarė apie 39 proc. viso 2007–2015 m. išmokėto viešojo finansavimo nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybai ir pritaikymui, taigi, SSVP 1 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimas ne tik prisidėjo prie turizmo infrastruktūros plėtros, bet ir reikšmingai prisidėjo prie

⁴⁰ SFMIS duomenimis, projektai vykdyti visose savivaldybėse, išskyrus pasienyje su Lenkija esančią Kalvarijos savivaldybę.

⁴¹ Europos Sąjungos paramos poveikio Lietuvos turizmo sektoriui ir plėtros galimybių vertinimas. Ūkio ministerijos užsakymu atliko UAB „Ernst&Young Baltic“, 2013 m.

⁴² Europos Sąjungos paramos poveikio Lietuvos turizmo sektoriui ir plėtros galimybių vertinimas. Ūkio ministerijos užsakymu atliko UAB „Ernst&Young Baltic“, 2013 m., p. 7.

⁴³ 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio kultūrai vertinimas. Kultūros ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m. (galutinės vertinimo ataskaitos projekto duomenys, žiūrėta 2016 m. rugpjūčio mėn.).

⁴⁴ 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio kultūrai vertinimas. Kultūros ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m. (galutinės vertinimo ataskaitos projekto duomenys, žiūrėta 2016 m. rugpjūčio mėn.).

nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo. Dauguma projektų buvo skirta dvarų ir sakralinio kultūros paveldo pritaikymui – šie nekilnojamojo kultūros paveldo objektai yra patys reikšmingiausi. Dauguma turizmo reikmėms pritaikytų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų buvo valstybės saugomi arba turėjo paminklo (aukščiausias paveldo pasaugos lygis) statusą.

Atliktas vertinimas⁴⁵ atskleidė, kad 2007-2013 m. ES struktūrinė parama ir, visų pirma, investicijos pagal SSVP 1 prioriteto 3 uždavinio priemones, reikšmingai prisidėjo prie nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo, jo kultūrinio ir ekonominio potencialo išnaudojimo ir augančio Lietuvos gyventojų susidomėjimo kultūros paveldu. Eurobarometro duomenimis⁴⁶ 2013 m. bent kartą kultūros paveldo objekte apsilankė 53 proc. šalies gyventojų ir tokių gyventojų dalis nuo 2007 m. išaugo 2 procentiniais punktais, o bent 1-2 kartus per metus – 31 proc. šalies gyventojų (nuo 2007 m. išaugo 4 procentiniais punktais). Nesilankančių kultūros paveldo objektuose gyventojų dalis sumažėjo.

1.3.1.4 3.1.4. Uždavinys Nr. 4 „Skatinti gamtos išteklių (visų pirma vandens išteklių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės) išsaugojimą sudarant sąlygas efektyviai juos pritaikyti gyventojų ir ūkio reikmėms“

Siekiant gerinti biologinės įvairovės apsaugos būklę, užtikrinti paveldo vertybių, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimą, įgyvendinta 15 projektų, kuriems buvo skirta 66,4 mln. eurų ES lėšų. Projektai prisidėjo prie **strateginio konteksto rodiklio** „Saugomų teritorijų plotas“ pasiekimo: naudojant ES struktūrinių fondų lėšas, saugomų teritorijų plotas padidėjo. 2016 m. Lietuvos saugomų teritorijų plotas sudarė 17,57 proc. viso Lietuvos ploto, iš jų 1,89 proc. – „Natura 2000“ teritorijos, nepatenkančios į saugomų teritorijų plotą. Taigi, strateginio konteksto rodiklio reikšmė (17 proc.) buvo pasiekta, nes įsteigtos visos planuotos įsteigti Natura 2000 teritorijos.

AM įgyvendino apsaugos priemones 26 retoms rūšims (didysis apuokas, lūšis, vėjalandė šilagėlė, plačialapė klumpaitė, purpurinis plokščiaavabalys, paprastoji jūros kiaulė, kurtinys, juodasis gandras, meldinė nendrinukė, mažoji žuvėdra, jūrinis erelis, žuvininkas, dirvinis sėjikas ir kt.) išsaugoti ir gausos reguliavimo priemonės 7 invazinių rūšių (gausialapis lubinas, uosialapis klevas, mangutas, kanadinė audinė, nuodėgulinis grundulas, rainuotasis vėžys, Sosnovskio barštis) plitimui sustabdyti.

2007–2013 m. laikotarpiu buvo sutvarkyti (nugriauti) 252 vnt. apleisti (bešeimininkiai) statiniai ir kiti aplinką žalojantys ir kraštovaizdį darkantys objektai saugomose teritorijose. Taip pat įsigyti 34 įrangos komplektai sutvarkytų saugomų teritorijų priežiūrai vykdyti. 24 saugomose teritorijose (valstybiniuose parkuose ir rezervatuose) įrengti lankytojų centrai ir/ ar vaizdo informacinės sistemos: pastatyti **22 lankytojų centrai** – Saugomų teritorijų nacionalinis, Ventės rago, Viešvilės valstybinio rezervato, Dzūkijos nacionalinio parko, Anykščių, Nemuno deltos, Dieveniškių, Kauno marių, Krekenavos, Kurtuvėnų, Pagramančio, Pajūrio, Rambyno, Salantų, Sartų, Sirvėtos, Tytuvėnų, Varnių, Veisiejų, Ventos, Vištyčio ir Žagarės regioninių parkų. Įrengta **16 informacinių sistemų** – Žemaitijos nacionaliniame parke, Dieveniškių, Dubysos, Kurtuvėnų, Nemuno deltos, Nemuno kilpų, Pagramančio, Pajūrio, Panemunių, Rambyno, Sartų, Sirvėtos, Varnių, Veisiejų, Ventos ir Žagarės regioniniuose parkuose. Įrengtos 5 gamtos mokyklos – Dzūkijos nacionalinio parko, Kauno marių, Sirvėtos, Varnių ir Žagarės regioninių parkų. Pastatyti **8 apžvalgos bokštai** – Metelių, Ventos, Veisiejų, Krekenavos, Kamanų, Tytuvėnų, Biržų regioniniuose parkuose, Dzūkijos ir Žemaitijos nacionaliniuose parkuose. Inventorizuoti 53 Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipai, ištirtos 939 vandens telkinių būklės nustatymo vietos.

Siekiant pagerinti paviršinių vandens telkinių ekologinę ir (arba) cheminę būklę, 2007–2013 m. laikotarpiu buvo įgyvendinti 86 projektai ir panaudota 30,5 mln. eurų ES lėšų. Sutvarkytas,

⁴⁵ 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio kultūrai vertinimas. Kultūros ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m. (galutinės vertinimo ataskaitos projekto duomenys, žiūrėta 2016 m. rugpjūčio mėn.).

⁴⁶ Cituojama iš 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio kultūrai vertinimas. Kultūros ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m.

taikant vandens telkinių būklės gerinimo priemones, dvigubai didesnis nei planuota plotas – daugiau nei 460 ha (planuota 200 ha), buvo sutvarkyti 107 (planuota – 40) vandens telkiniai ar upių atkarpos. Šie projektai prisidėjo prie **strateginio konteksto rodiklio** „Vandensaugos tikslus atitinkantys vandens telkiniai“ pasiekimo. Vandens telkiniai (upės ir ežerai), atitinkantys vandensaugos tikslus, t. y. kai jų būklė vertinama kaip gera ar labai gera, 2014 m. sudarė 52 proc. visų telkinių.

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: Tauragės rajono savivaldybės administracija.

Projekto pavadinimas: „Draudenių ežero ekologinės būklės gerinimas“.

Projekto vertė: 2.272.638,57 eurų.

Projekto įgyvendinimo metu buvo išvalyta 22 ha vandens telkinio (projekto vertė – 2,3 mln. eurų). Projektas išskirtinas todėl, kad jį įgyvendinant konsultantai, rengdami techninius projektus, pasiūlė naują iš ežerų iškasto dumblo panaudojimo technologiją (iškastas dumblas, įgyvendinant Draudenių ežero valymo projektą, buvo pilamas ne į sėsdintuvus, o tiesiai ant specialiai suartų laukų, vėliau apdžiūvusį dumblą suariant ir sumaišant su dirvožemiu). Ši technologija leido taupyti projekto įgyvendinimo laiką (dumblas suartuose laukuose išdžiūsta greičiau nei sėsdintuvuose, taip pat laukų sutvarkymas jau yra ne projekto išlaidos) bei dumblo transportavimo ir pristatymo į sąvartynus išlaidas (vietoje to patirtos laukų paruošimo išlaidos). Vertinant visas išlaidas 1 m³ dumblo išsiurbimo kaina naudojant naująją technologiją buvo panaši kaip ir ankstesnio metodo, pilant dumblą į sėsdintuvus ir vežant jį į saugojimo aikštelę, tačiau savivaldybei neliko klausimo, kaip tinkamai sutvarkyti ir (ar) panaudoti saugojimo aikštelėje esantį sukauptą dumblą, o aplink ežerą esančių sklypų savininkai gavo naudos patrešiant jų žemes (naudą galėjo gauti visi norintys, buvo platinami skelbimai dėl dumblo pylimo į sklypus).

Projekto vykdytojas: Telšių rajono savivaldybės administracija.

Projekto pavadinimas: „Masčio ežero praeities taršos padarinių pašalinimas: nuo bevardžio upelio iki Žemaitijos kaimo muziejaus“.

Projekto vertė: 0,65 mln. eurų.

Projekto įgyvendinimo metu buvo sutvarkyta 7,5 ha vandens telkinio. Šis projektas buvo tęstinis: ežeras pradėtas tvarkyti ir valyti 2004–2006 m. programavimo laikotarpiu, tęsiant pradėtas veiklas 2007–2013 m. laikotarpiu bei dar labiau prisidėjo prie vandens kokybės pagerinimo ir praeities taršos pašalinimo iš miesto centre esančio vandens telkinio.

Siekiant nustatyti vandens apsaugos ir valdymo priemones, 2007–2013 m. laikotarpiu buvo įgyvendinami 6 projektai. Panaudota 6,3 mln. eurų ES lėšų. Įgyvendinant projektus, buvo parengti ar atnaujinti upių baseinų rajonų 8 valdymo planai ar jų dalys, parengti 6 potvynių rizikos valdymo planai ar jų dalys, parengti 4 jūros aplinkos apsaugos dokumentai ir 62,5 proc. upių baseinų rajonų nustatyti vandensaugos ir potvynių rizikos valdymo tikslai.

Siekiant gerinti aplinkos kokybę – tvarkyti kraštovaizdį ir saugoti požeminį vandenį nuo esamos ir potencialios taršos aplinkai pavojingomis medžiagomis, 2007–2013 m. laikotarpiu buvo įgyvendinti 59 projektai. Panaudota 13,4 mln. eurų ES lėšų. Įgyvendinant projektus, buvo likviduoti 85 nenaudojami gręžiniai, 250 apleistų pastatų ir kitų aplinką žalojančių objektų, išvalyta 86 ha teritorijų.

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: Vilniaus miesto savivaldybės administracija.

Projekto pavadinimas: „Buvusios elektros matavimo technikos gamyklos AB "Skaitek" užterštos teritorijos sutvarkymas“.

Projekto vertė: 1,88 mln. eurų.

Teritorija buvo užteršta naftos produktais ir sunkiaisiais metalais. Kai kuriose vietose tarša naftos produktais viršijo ribines vertes iki 141 karto. Bendras naftos produktais užteršto grunto plotas sudarė 12878 m², o tūris – 25391 m³. Sunkiaisiais metalais užteršta 845,5 m³ dirvožemio. Projekto

metu, remiantis ekogeologiniais tyrimais, buvo išvežtas užterštas gruntas ir teritorija pritaikyta įkurti gyvenamųjų bei komercinių pastatų kvartalui. **Siekiant pristabdyti intensyvius Baltijos jūros kranto erozijos procesus, išsaugoti ir atkurti pajūrio rekreacinį potencialą – sudaryti darnios pajūrio regiono plėtros sąlygas, 2007–2013 m.** laikotarpiu buvo įgyvendintas 1 projektas ir panaudota 6,2 mln. eurų ES lėšų. Įgyvendinant šį projektą, buvo praplėstas ir sustiprintas Palangos rekreacinės zonos paplūdimys ir apsaugotas apsauginis paplūdimio kopagūbris, pristabdytas intensyvus Baltijos jūros kranto erozijos procesas. Projekto įgyvendinimo metu priekrantės ir paplūdimio sąnašos buvo papildytos 423,65 tūkst. m³ atvežtiniu smėliu, sutvarkyta 2,38 km jūros pakrantės tarp Birutės kalno ir Rąžės upelio, praplatinant paplūdimį, pagerinant rekreacinės sąlygas poilsiautojams.

Siekiant įvertinti užterštų teritorijų poveikį, 2007–2013 m. laikotarpiu buvo įgyvendinami 2 projektai. Panaudota 2,9 mln. eurų ES lėšų. Įgyvendinant projektus, buvo inventorizuotos galinčios būti užterštos teritorijos 49 savivaldybėse. Šis plotas sudarė 40212 km². Taip pat buvo inventorizuota 31400 ha pažeistų žemių plotas ir atlikta 350 ekogeologinių tyrimų.

Siekiant stiprinti aplinkos monitoringą, kontrolę ir prevenciją, 2007–2013 m. laikotarpiu buvo įgyvendinama 18 projektų. Panaudota 45,9 mln. eurų ES lėšų. Įgyvendinant projektus, buvo modernizuota 21 aplinkos apsaugos sistemos laboratorija, įrengtos/ modernizuotos 163 oro, vandens, dirvožemio ir grunto, priekrantės ir seisminio monitoringo stotys, įsigytas 1 sraigtasparnis, skirtas aplinkos stebėjimui ir kontrolei iš oro užtikrinti, sustiprintos visos aplinkos apsaugos monitoringo ir kontrolės institucijos.

Siekiant sukurti ir plėtoti visuomenės informavimo apie aplinką sistemą, kuri užtikrintų veiksmingą visuomenės informavimą apie aplinkos būklę ir kitus su aplinka susijusius klausimus, 2007–2013 m. laikotarpiu buvo įgyvendinti 56 projektai. Panaudota 9,4 mln. eurų ES lėšų. Įgyvendindama projektus, AM kūrė ir transliavo radijo ir TV laidas, TV serialą „Kelias namo“, dokumentinius filmus apie Lietuvos gamtą, suorganizavo dokumentinių filmų festivalį, spausdino straipsnius spaudoje ir skelbė publikacijas internete, priedus „Senas geras namas“ leidinyje „Statyk“ bei leido žurnalą „Aplinka“, tinklalapyje www.grynas.lt (300 tūkst. unikalių skaitytojų per mėn.) parengtos ir paskelbtos publikacijos, video reportažai ir konkursas; išleisti leidiniai, surengtas seminaras. Aplinkos apsaugos agentūra išleido leidinį apie aplinkos būklę, jos tendencijas ir prognozes Lietuvoje su atskiru priedu, metinius leidinius "Aplinkos būklė. Tik faktai", organizavo seminarus, leido straipsnius, įgyvendino visuomenės įtraukimo į vandensaugos problemų nustatymą būdus praktikoje. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba parengė ir išleido tradicinės architektūros katalogus ir pristatė bei juos išdalino tikslinei grupei seminaruose saugomose teritorijose pagal etnografinius regionus. Kauno Tado Ivanausko muziejus įrengė informacinius – kompiuterinius terminalus su garso ir vaizdo sistemomis visose muziejaus ekspozicinėse salėse. Lietuvos zoologijos sodas įrengė artezinius vandens gręžinius, nuotekų siurblynę; pasirengė gamtamokslinio švietimo viešinimo strategiją ir veiksmų planą; įsigijo edukacijai skirtos įrangos ir metodinių priemonių.

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: Viešoji įstaiga "Bliuzo naktys".

Projekto pavadinimas: „Šiukšlių simfonija – atliekų tvarkymo ir rūšiavimo efektyvumo ir visuomenės sąmoningumo didinimas“.

Projekto vertė: 0,136 mln. eurų.

Projektas tikrai privertęs nusišypsoti ne vieną. Gyventojai rūšiuoti buvo mokomi ir skatinami per Lietuvą keliaujančių „dainuojančių“ konteinerių. Į kiekvieną jų įmetus šiukšlę sklisdavo skirtingas garsas: užgrodo melodijos, pasigirsdavo aplodismentai. Tuo pačiu metu vykdavo renginiai, kuriuose būdavo aiškinama apie rūšiavimo svarbą.

Moksleivius sudominti aplinkos būklės ir kitais su aplinka susijusiais klausimais siekta VšĮ „Remigijaus akcija“ surengta EKOopera – koncertais chemikalų naudojimo kasdieniuose produktuose, didėjančio atliekų kiekio, gamtos išteklių eikvojimo tematika. Įdomi ir pati idėja, ir šiek tiek sunkesnės muzikos pasirinkimas – tikrai pritraukia moksleivius. Kitas sėkmingas moksleiviams

skirtas projektas – renginiai, kuriuose žymūs žmonės pasakodavo apie tai, kaip buityje naudoti ekologines medžiagas, kuo pakeisti buitinę chemiją. Toks darbas su moksleiviais iš tiesų svarbus, nes žinias jie parsineša namo.

Projekto vykdytojas: Viešoji įstaiga „Baltijos aplinkos forumas“.

Projekto pavadinimas: „Darnios Lietuvos saugomų teritorijų raidos puoselėjimas“.

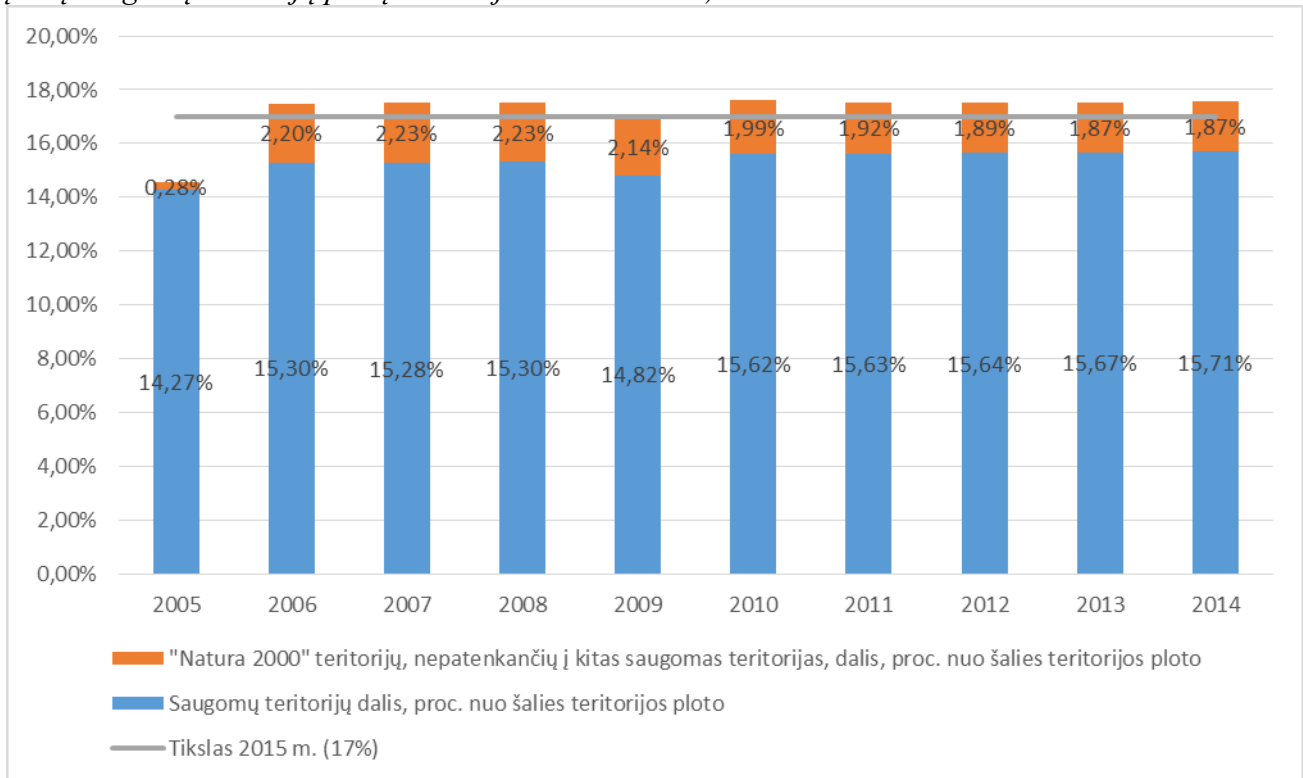
Projekto vertė: 0,134 mln. eurų.

Specialioje žemėlapių portalo maps.lt skiltyje „Keliaujantiems lėtai“ buvo sukurti maršrutai su saugomose teritorijose sukurtų paslaugų ir produktų įsigijimo vietomis ir jų aprašymais. Informacijos apie saugomų teritorijų svarbą, jose saugomas gamtos ir kultūros vertybes, vietos gyventojų sukuriamus aplinkai palankesnius produktus skaidai buvo kuriamos televizijos laidos.

Siekiant užtikrinti tinkamą 1 prioriteto 4 uždavinio priemonių „Visuomenės informavimo apie aplinką sistemos sukūrimas ir plėtra“ ir „Visuomenės informavimo ir švietimo apie aplinką priemonių įgyvendinimas“ įgyvendinimą, buvo atliktas *vertinimas* „Sanglaudos skatinimo veiksmų programos informavimo apie aplinką priemonių stebėsenos rodiklių skaičiavimo metodikos parengimas ir jų pradinės situacijos nustatymas“. Pagrindinės rekomendacijos davė naudą šių dviejų priemonių įgyvendinimui:

Vertinant 1 prioriteto 4 uždavinio įgyvendinimo naudą, svarbu pažymėti, kad kiekvienais metais vykdomo Lietuvos paviršinių vandens telkinių monitoringo duomenys rodo, kad šalies vandens telkinių ekologinė būklė gerėja. Pasiektas progresas ir steigiant saugomas teritorijas. Naudojant ES struktūrinių fondų lėšas, saugomų teritorijų plotas nuolat didėja. Nuo 2005 m. iki 2015 m. saugomų teritorijų plotas išaugo 95,7 tūkst. ha, o „Natura 2000“ teritorijų, kurios nepatenka į saugomas teritorijas, plotas išaugo 105,1 tūkst. ha ir 2015 m. sudarė 123,1 ha. Saugomų teritorijų plotas kartu su „Natura 2000“ teritorijomis, nepatenkančiomis į kitų saugomų teritorijų plotą, 2015 m. pabaigoje sudarė 17,63 proc. šalies teritorijos ploto. Taip pat būtina pažymėti, kad avarių ir dėl jų susidarantių ekstremalių ekologinių situacijų, kurių metu yra teršiama aplinka ar daromas kitas neigiamas poveikis gamtai, palaipsniui sumažėjo nuo 133 avarių 2002 m. iki 106 avarių 2014 m., ekstremalių situacijų – nuo 35 incidentų 2002 m. iki 1 incidento 2014 m., ir tai rodo, kad Lietuvai pastaraisiais metais pavyksta užtikrinti aukštą aplinkos saugumo lygį.

19 paveikslas. Saugomų teritorijų plotas proc. (kartu su Natura2000 teritorijomis, nepatenkančiomis į kitų saugomų teritorijų plotą Lietuvoje 2005-2015 m.)

Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamento skelbiamus duomenis apie saugomų teritorijų plotą ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos pateiktus duomenis apie Natura2000 teritorijų, kurios nepatenka į kitas saugomas teritorijas, plotą.

1 prioriteto 4 uždavinio įgyvendinimas pasižymi plačia geografine intervencijų ir projektų įgyvendinimo rezultatų sklaida (projektai vykdyti 56 savivaldybėse, o kai kurių projektų veiklos apėmė visą šalies teritoriją). Tai reiškia, kad projektų įgyvendinimo rezultatus pajuto didelė dalis šalies gyventojų. Vykdytos intervencijos prisidėjo prie gyvenimo kokybės gerėjimo ir atskirų teritorijų patrauklumo lankytojams, turistinio potencialo didinimo. Vertinimo⁴⁷ rezultatai rodo, kad 2007–2013 m. laikotarpiu viešosios infrastruktūros, gyvenamosios aplinkos kokybė ir saugumo dimensijos indeksas, apimantis kai kuriuos aplinkosauginius ir vietovės patrauklumo rodiklius, pagerėjo 59 (iš 60) Lietuvos savivaldybėse.

⁴⁷ Žr. 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas. Finansų ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m.

1.3.2 SSVP 2 prioritetas „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“

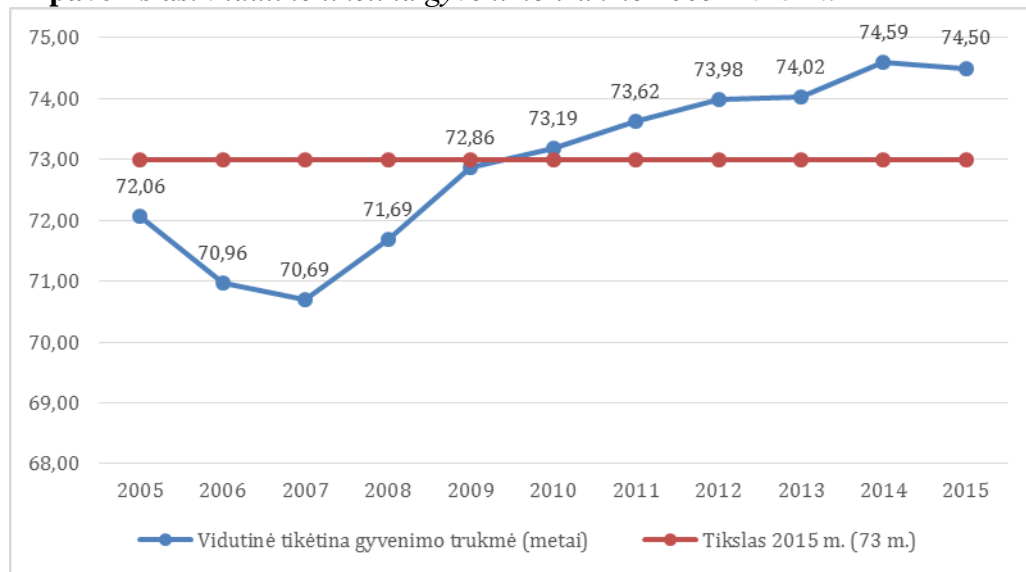
1.3.2.1 Uždavinys Nr. 1 „Teikti kokybiškas ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas“

Sveikatos apsaugos ministerija įgyvendino SSVP 2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ (toliau – 2 prioritetas) 1 uždavinį „Teikti kokybiškas ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas“ (toliau – 1 uždavinys). Įgyvendinant šį uždavinį SSVP lėšomis modernizuota sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūra ir pagerinta sveikatos priežiūros paslaugų kokybė bei prieinamumas. Įsigyta diagnostinė ir gydymo įranga, suremontuotos / rekonstruotos patalpos širdies ir kraujagyslių ligų diagnostikai ir gydymui, skubios medicinos pagalbos teikimui, ankstyvai onkologinių susirgimų diagnostikai ir visaverčiam gydymui, psichikos sveikatos priežiūros paslaugų gerinimui, ambulatorinių, palaikomojo gydymo ir slaugos paslaugų plėtrai bei stacionarinių paslaugų optimizavimui, taip pat suremontuotos / rekonstruotos patalpos, įrengtos darbo vietos, įsigytos transporto, ryšių priemonės visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų savivaldybėse plėtrai. Uždaviniui įgyvendinti buvo patvirtinta 12 priemonių, kurioms skirta 238,349 mln. eurų ES struktūrinių fondų lėšų. Iš 12 SAM administruojamų priemonių 8 priemonėms taikytas valstybės projektų planavimo atrankos būdas, 3 – regionų projektų planavimo atrankos būdas ir 1 priemonei – projektų konkursas. 1 uždavinio įgyvendinimo laikotarpiu buvo pasirašytos 248 projektų finansavimo ir administravimo sutartys, tačiau 1 sutartis buvo nutraukta, kitų 247 projektų veiklos buvo sėkmingai baigtos įgyvendinti.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis 2015 m. sveikatos priežiūros įstaigų tinklą Lietuvoje sudarė 2227 juridiniai vienetai. Parama pagal 1 uždavinį buvo skirta 218 sveikatos priežiūros įstaigų (eliminavus besidubliuojančias įstaigas, kurios dalyvavo vykdant kelis projektus), t. y. 9,2 proc. nuo viso sveikatos priežiūros įstaigų tinklo. Atkreiptinas dėmesys, kad 2007–2013 m. ES struktūrinė parama skirta gerinti konkrečių sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą, sumažinti sergamumą pagrindinėmis neinfekcinėmis ligomis ir mirtingumą nuo jų (širdies ir kraujagyslių ligos, onkologinės ligos, psichikos sutrikimai ir kt.), plėtoti ambulatorines, palaikomojo gydymo ir slaugos paslaugas bei paliatyviąją pagalbą, optimizuojant stacionarines paslaugas, t. y. ES struktūrinės paramos lėšomis modernizuojama tik ta dalis sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūros bei įsigyjama tik ta medicininė įranga, kuri susijusi su remiamomis investicijų sritimis.

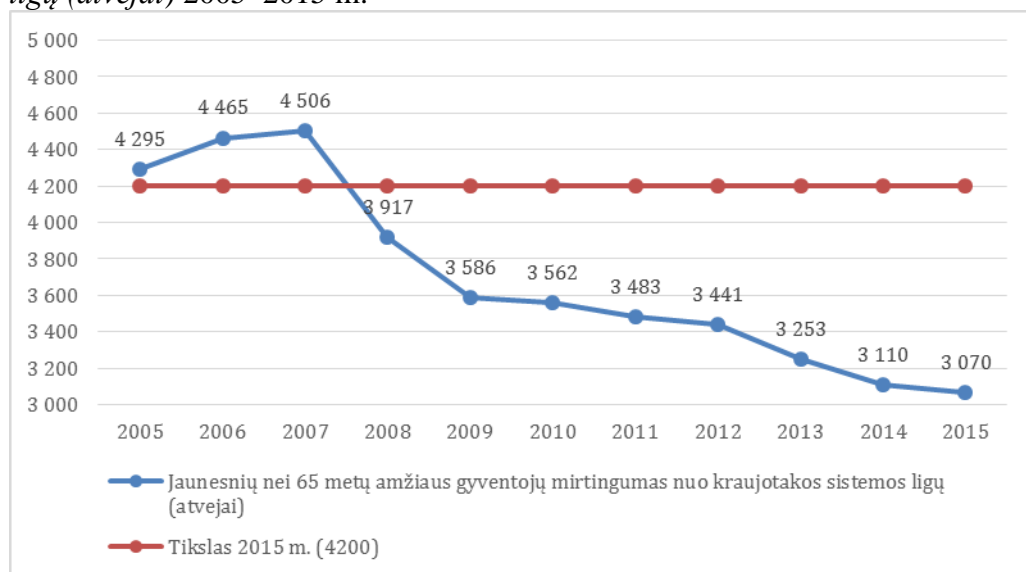
Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje konvergencijos tikslui įgyvendinti numatyta užtikrinti aukštos kokybės ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas bei sveiką darbo jėgą, kaip vieną esminių krypčių plėtojant darbo jėgos produktyvumą, naikinant kliūtis spartesnei ekonominei plėtrai Lietuvoje. Į sveikatos sektorių investuojant 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšas siekiama tikėtiną vidutinę gyvenimo trukmę pailginti iki 73 metų (72 m., 2004 m.). Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Lietuvoje vidutinė būsimo gyvenimo trukmė 2015 m. siekė 74,5 metus ir buvo didesnė nei SSVP planuota atitinkamo strateginio konteksto rodiklio reikšmė 2015 m. (73 metai). SSVP suplanuota reikšmė pasiekta dar 2010 m.

21 paveikslas. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2005–2015 m.

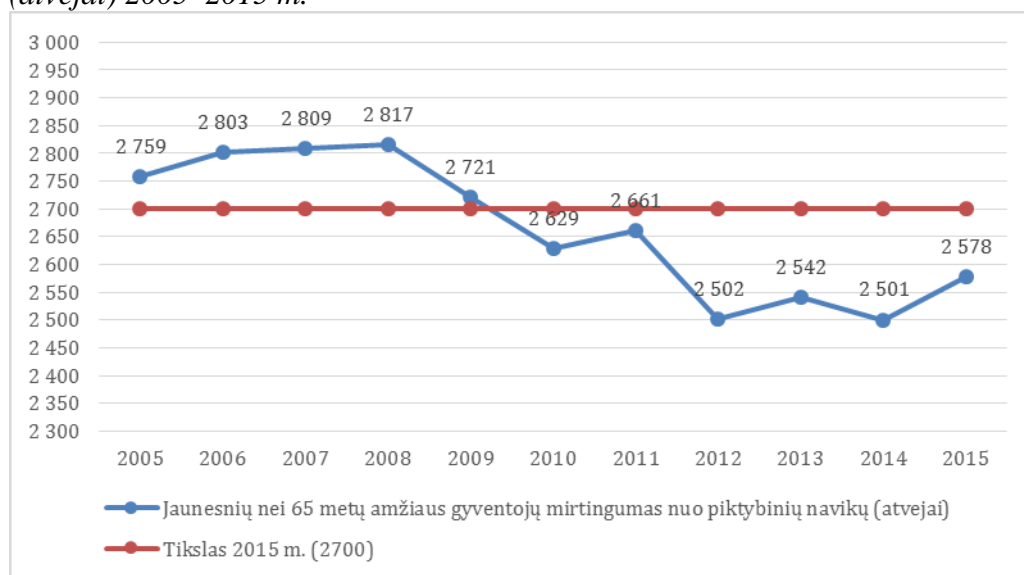
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Lietuvoje jaunesnių nei 65 metų amžiaus gyventojų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų mažėjo ir 2015 m. siekė 3070 atvejų, t. y. buvo mažesnis nei SSVP planuota atitinkamo strateginio konteksto rodiklio reikšmė 2015 m. (4200 atvejų). SSVP suplanuota reikšmė pasiekta dar 2008 m.

22 paveikslas. Jaunesnių nei 65 metų amžiaus gyventojų mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (atvejai) 2005–2015 m.

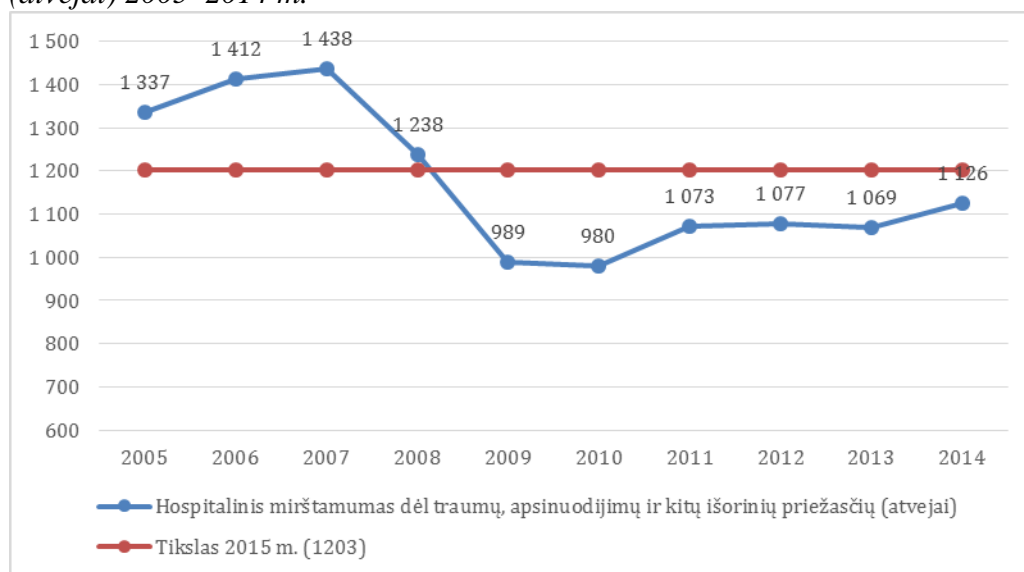
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Lietuvoje jaunesnių nei 65 metų amžiaus gyventojų mirtingumas nuo piktybinių navikų mažėjo ir 2015 m. siekė 2578 atvejus, t. y. buvo mažesnis nei SSVP planuota atitinkamo strateginio konteksto rodiklio reikšmė 2015 m. (2700 atvejų). SSVP suplanuota reikšmė pasiekta dar 2010 m.

23 paveikslas. Jaunesnių nei 65 metų amžiaus gyventojų mirtingumas nuo piktybinių navikų (atvejai) 2005–2015 m.

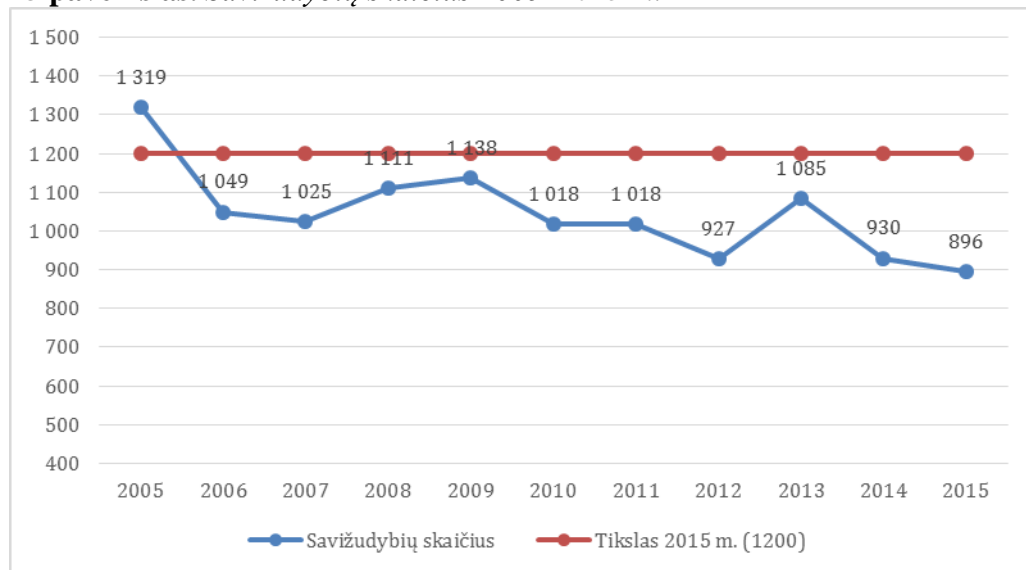
Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Lietuvoje hospitalinis mirštamumas dėl traumų, apsinuodijimų ir kitų išorinių priežasčių mažėjo ir 2014 m. siekė 1126 atvejus, t. y. buvo mažesnis nei SSVP planuota atitinkamo strateginio konteksto rodiklio reikšmė 2015 m. (1203 atvejai). SSVP suplanuota reikšmė pasiekta 2009 m.

24 paveikslas. Hospitalinis mirštamumas dėl traumų, apsinuodijimų ir kitų išorinių priežasčių (atvejai) 2005–2014 m.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, Lietuvoje savižudybių skaičius mažėjo ir 2015 m. siekė 896 atvejus, t. y. buvo mažesnis nei SSVP planuota atitinkamo strateginio konteksto rodiklio reikšmė 2015 m. (1200 atvejų). Savižudybių skaičius ženkliai sumažėjo 2006 m. ir nuo tada yra mažesnis nei SSVP suplanuota pasiekti reikšmė ir nežymiai mažėjantis.

25 paveikslas. Savižudybių skaičius 2005–2015 m.

SSVP 2 tikslo „Užtikrinti prieinamas ir aukštos kokybės esmines viešąsias sveikatos priežiūros, švietimo, valstybės užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių institucijų teikiamas paslaugas, nestacionarias socialines paslaugas ir paslaugas neįgaliesiems“ strateginio konteksto aprašyme numatyti 5 sveikatos srities rodikliai. Atsižvelgiant į statistinių rodiklių gerėjimą, daroma prielaida, kad 1 uždavinio investicijos sveikatos sektoriuje daro teigiamą poveikį SSVP tikslų pasiekimui.

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: Viešoji įstaiga Plungės rajono savivaldybės ligoninė.

Projekto pavadinimas: „Ambulatorinių paslaugų, slaugos ir palaikomojo gydymo paslaugų plėtra ir kokybės gerinimas bei stacionarių paslaugų optimizavimas VšĮ Plungės rajono savivaldybės ligoninėje“.

Projekto vertė: 1.183.667,70 eurų.

Projekto tikslas: pagerinti ambulatorinių, slaugos ir palaikomojo gydymo bei paliatyviosios pagalbos paslaugų kokybę ir prieinamumą, optimizuoti stacionarias paslaugas Plungės rajono savivaldybės ligoninėje, modernizuojant patalpas ir įsigyjant įrangą.

Projekto metu buvo rekonstruota apie 248 kv. m. dienos chirurgijos ir operacinės bloko patalpų, suremontuota 182 kv. m. konsultacinės poliklinikos patalpų, rūšio patalpose įrengtos ambulatorinės reabilitacijos patalpos (448 kv. m.). Įsigyta įranga II lygio ambulatorinių paslaugų teikimui (rentgenas, kolposkopas, vaizdo gastroskopas, kolonoskopas), ambulatorinės reabilitacijos paslaugų teikimui (įrengtas baseinas, įsigyta daug įrangos šių paslaugų teikimui), dienos chirurgijos (laparoskopai, operaciniai šviestuvai), slaugos ir palaikomojo gydymo bei paliatyviosios pagalbos paslaugų teikimui. Plungės ligoninė aptarnauja Plungės rajono ir Rietavo savivaldybės gyventojus, daugėja atvykstančių iš kitų rajonų. Ligoninė turi sutartis su visomis teritorinėmis ligonių kasomis ir teikia kvalifikuotas antrinio lygio paslaugas visiems besikreipiantiems pacientams. Šio projekto dėka pagerėjo darbo ir pacientų gydymosi sąlygos. ES investicijos padėjo iš esmės atnaujinti infrastruktūrą, reikalingą dienos chirurgijos ir ambulatorinės reabilitacijos paslaugoms teikti. Pasiekta projekto rezultato rodiklio „Pacientų, kuriems pagerėjo sveikatos priežiūros paslaugų kokybė ir prieinamumas, skaičius“ reikšmė – 23 758.

Projekto vykdytojas: Viešoji įstaiga Marijampolės pirminės sveikatos priežiūros centras.

Projekto pavadinimas: „Psichikos dienos stacionaro Marijampolėje įkūrimas“.

Projekto vertė: 1.183.667,70 eurų.

Projekto tikslas: Prisidėti prie kokybiškų ir įvairiapusių psichinės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo Marijampolėje, įkuriant psichikos dienos stacionarą VšĮ Marijampolės PSPC

turimose patalpose Bažnyčios g. 19. Įgyvendinus projektą buvo įrengtas 12 vietų Psichikos dienos stacionaras, suremontuota apie 435 kv. m. patalpų, kuriose įrengta: registratūra, gydytojų ir psichologo kabinetai, procedūrų kabinetas ir palatos, psichoterapijos kabinetas, skirti pacientų gydymui ir sveikatos gerinimui; įsigyta medicininės įrangos; muzikos ir šviesos terapijos, meno terapijos kabinetai; įsigyti relaksaciniai foteliai, kompiuterinė įranga, keramikos degimo krosnis, siuvimo mašina, pianinas, kiti muzikos instrumentai, šviesos terapijai skirta įranga, įrengta virtuvė. Tobulėjant gydymo metodams ir ambulatorinei pagalbai, hospitalizavimo apimtys mažėja ir psichikos sveikatos ligonių stacionarinį gydymą palengva pakeičia ambulatorinis gydymas psichikos dienos stacionare. Įkurtame Psichikos dienos stacionare aktyviai gydoma – tikslinama diagnozė, koreguojamas medikamentų paskyrimas, skiriama psichoterapija bei vykdoma rehabilitacija. Pacientams pagal poreikius bus teikiamos gydytojo psichiatro konsultacijos, užtikrinamas tiek individualus, tiek grupinis psichologo, socialinių darbuotojų konsultavimas, medikamentinis gydymas, įvairių terapijos formų ir užsiėmimų taikymas (muzikos ir judėjimo terapija, higienos įgūdžių atstatymas ir bendravimo įgūdžių lavinimas; integruoto gyvenimo bendruomenėje, socialinių bei laisvalaikio praleidimo įgūdžių lavinimas). Pasiiekta projekto rezultato rodiklio „Pacientų, kuriems pagerėjo sveikatos priežiūros paslaugų kokybė ir prieinamumas, skaičius“ reikšmė – 192.

Projekto vykdytojas: Viešoji įstaiga Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos.

Projekto pavadinimas: „Pozitronų emisijos tomografijos komplekso įkūrimas VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikose“.

Projekto vertė: 3.979.913,95 eurų.

Projekto tikslas: Gerinti onkologinių ligų ankstyvą diagnostiką ir įdiegti metodikas, leidžiančias nustatyti onkologinių ligų gydymo efektyvumą.

Dažniausios Lietuvos gyventojų mirties priežastys yra kraujotakos sistemos ligos bei piktybiniai navikai. Onkologinėmis ligomis sergančių pacientų išgyvenamumo rodiklius ženkliai įtakoja ankstyva ligų diagnostika, kuri yra įmanoma tik turint pažangią įrangą. Pozitronų emisijos tomografijos (PET) tyrimo klinikinė reikšmė per pastarąjį dešimtmetį smarkiai išaugo. Apjungus PET ir kompiuterinę tomografiją, jungtinė technologija (PET/KT) leidžia įvertinti metabolizmo pokyčius ir nustatyti tikslią navikinio proceso lokalizaciją ar pakitimus širdies vainikinėse kraujagyslėse.

Projekto metu buvo pastatytas PET/KT aparatui ir paslaugų atlikimui skirtas pastatas (plotas apie 500 kv. m.) Santariškių klinikų miestelyje, įsigytas pozitronų emisijos tomografijos (PET/KT) skeneris), įsigytos traukos spintos ir injektoriai, 5 kompiuteriai, kušetės, įrengtas dyzelinis generatorius, įsigyti prietaisai-dozimetrai. Šiuo aparatu atliekami tyrimai, kurių pagalba įvertinamos įvairių onkologinių susirgimų ligų apimtys, ligų atkryčiai bei efektyviai įvertinamas atsakas į taikomą priešvėžinį gydymą, taip pat ženkliai prisideda prie detalaus kardiologinių pacientų, sergančių išemine širdies liga, ištyrimo. PET/KT pagalba galima pažvelgti ne tik į įvairių susirgimų morfologinę išraišką, tačiau ir į įvairių susirgimų metabolizmą (apsirūpinimą maisto medžiagomis ir jų suvartojimą), tokiu būdu efektyviai atskiriamas navikinis audinys nuo sveiko. Per metus VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos atlieka apie 2000 tyrimų. Pacientai PET/KT tyrimui siunčiami iš visos Lietuvos gydytojų specialistų, pagal Sveikatos apsaugos ministro patvirtintą siuntimo PET/KT tvarką.

Siekiant užtikrinti tinkamą SSVP 2 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimą ir SSVP suplanuotų rodiklių pasiekimą buvo atlikti ES struktūrinės paramos **vertinimai:** „Sveikatos sistemos pertvarkos poveikio 2007–2013 m. ES struktūrinei paramai vertinimas“, „Sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemos tinkamumo bei efektyvumo vertinimas“, „Sveikatos sektoriaus prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu strateginis vertinimas“, „Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų priemonių poveikio „auksinei valandai“ vertinimas“.

Siekiant išanalizuoti sveikatos sistemos pertvarkos įtaką 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo efektyvumui ir finansuojamų veiklų tęstinumui buvo atliktas „**Sveikatos sistemos pertvarkos poveikio 2007–2013 m. ES struktūrinei paramai vertinimas**“. Nustatyta, kad

sveikatos sistemos pertvarka poveikio veiklų tęstinumui neturės. Atsižvelgta ir įgyvendintos gautos rekomendacijos: papildytas SAM vidaus procedūrų vadovas dėl kokybiškesnio priemonių įgyvendinimo stebėsenos atlikimo, rengiant strateginius dokumentus dėl 2014–2020 m. periodo skirtas didesnis dėmesys stebėsenos rodiklių reikšmių planavimui. Išspręstas klausimas dėl III lygio traumos centro įkūrimo ir įtraukimo į valstybės projektų sąrašą sąlygų ir termino nustatymo.

Atsižvelgiant į „*Sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų Sanglaudos skatinimo veiksmų programos priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemos tinkamumo bei efektyvumo vertinimo*“ rekomendacijas ir siekiant vertinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo pokyčius buvo patvirtinta SSVP priemonių papildomų ir antrinių rodiklių skaičiavimo metodika sveikatos apsaugos ministro 2012 m. rugsėjo 24 d. įsakymu Nr. V-894. Nustatyti papildomi (nacionaliniai) rodikliai, kurie naudojami priemonių įgyvendinimo stebėsenai atlikti ir leidžia įvertinti investicijų naudą. Investicijų naudą leidžia įvertinti įsteigtų papildomų lovų skaičius tokioms paslaugoms, kurių poreikis yra didelis (slaugos ir palaikomojo gydymo bei paliatyvios pagalbos paslaugos), taip pat psichikos ligomis sergančiųjų paslaugų įvairovės plėtimas, dienos chirurgijos paslaugų plėtojimas, nes taip patenkinami pacientų poreikiai greičiau gauti būtiną paslaugą, mažėja ligonių nedarbo dienų skaičius, gerėja sveikatos priežiūros prieinamumas, dienos chirurgijos skyriuje suteikta paslauga yra dvigubai pigesnė, mažesnė hospitalinės infekcijos tikimybė ir kt. Pavyzdžiui, pradėti taikyti tokie nauji rodikliai:

- rodiklis „Diferencijuotuose kompleksinės pagalbos vaikui ir šeimai centruose teikiamų paslaugų įvairovė“ – įkūrus 5 diferencijuotus kompleksinės psichiatrinės pagalbos vaikui ir šeimai centrus teikiama įvairių naujų paslaugų: dienos stacionaro, krizių intervencijos, įvairios terapijos rūšys;

- rodikliai „Įsteigtų paliatyviosios pagalbos lovų skaičius“, „Įsteigtų papildomų slaugos ir palaikomojo gydymo lovų skaičius“ parodo paslaugos prieinamumo padidėjimą – įsteigtų paliatyviosios pagalbos lovų skaičius – 140, įsteigtų papildomų slaugos ir palaikomojo gydymo lovų skaičius – 95;

- rodiklis „Suteiktų dienos chirurgijos paslaugų skaičius“, kuris padeda įvertinti ir stebėti teikiamų paslaugų apimtį, 2012 m. dienos chirurgijos paslaugų suteikta buvo 105 000 atvejų, o 2015 m. – jau 136 000 atvejų ir kt.

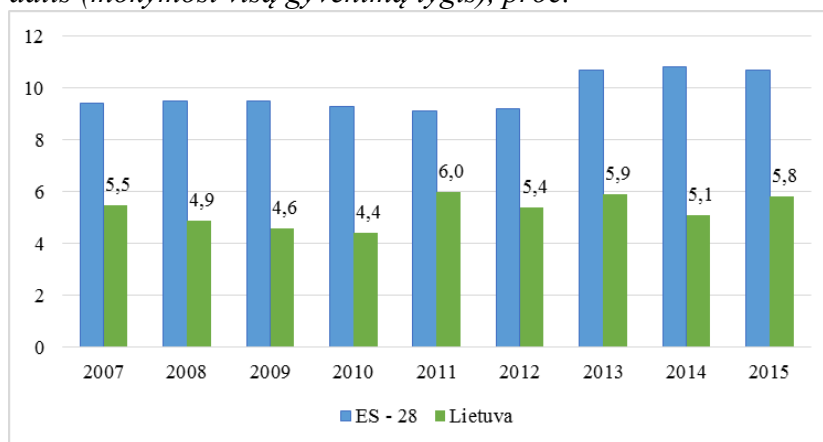
Atlikus „*Sveikatos sektoriaus prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu strateginis vertinimas*“ nustatytos prioritetingos 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos investicijų panaudojimo sveikatos sektoriuje intervencijų sritys. Vertinimo rezultatai panaudoti rengiant nacionalinius strateginius dokumentus.

„*Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos administruojamų priemonių poveikio „auksinei valandai“ vertinimo*“ rekomendacijas bus siekiama įgyvendinti 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu įgyvendinant Sveikatos netolygumų mažinimo Lietuvoje 2014–2023 metų veiksmų plano Traumų ir nelaimingų atsitikimų profilaktikos, neįgalumo ir mirtingumo nuo išorinių priežasčių mažinimo krypties nuostatas.

1.3.2.2 Uždavinys Nr. 2. „Užtikrinti aukštesnę švietimo ir studijų sistemos paslaugų kokybę bei prieinamumą, gerinant visų amžiaus grupių asmenų dalyvavimą mokymosi visą gyvenimą sistemoje“

2 prioriteto 2 uždavinio priemonės prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklio „**25-64 metų gyventojų, per paskutines 4 savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis (mokymosi visą gyvenimą lygis)**“⁴⁸. Šio uždavinio įgyvendinimo poveikis rodiklio kaitai yra netiesioginis ir pasireiškė tik ilguoju laikotarpiu. Viena vertus, beveik visos investicijos buvo skirtos pirminio švietimo infrastruktūros modernizavimui, o rodiklis siekia matuoti suaugusiųjų, kurie (dažniausiai) jau yra palikę pirminio švietimo sistemą, mokymąsi. Aukštesnį mokymosi visą gyvenimą lygį galima pasiekti kuriant paskatas mokytis ir įgalinant suaugusiuosius tai daryti. Kita vertus, šios investicijos, tikėtina, turės teigiamą poveikį ilgalaikėje perspektyvoje. Didesnis pirminio švietimo paslaugų prieinamumas ir kokybė stiprina tolesnio mokymosi motyvaciją ir gebėjimus. Stebint mokymosi visą gyvenimą lygio dinamiką nepastebimas žymus šio rodiklio pokytis (žr. 27 paveikslą), planuotos strateginio konteksto rodiklio reikšmės (11 proc.) pasiekti nepavyko. Kaip rodo ES struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas⁴⁸, tai lėmė trys priežastys. Pirma, investicijos turėjo vienkartinį efektą, bet nesukūrė mokymosi visą gyvenimą kultūros, turėjo ribotą poveikį suaugusiųjų motyvacijai investuoti į mokymąsi, nesukūrė mokymosi gebėjimų. Antra, pasireiškė išstūmimo efektas – didžioji dalis investicijų skirtos toms tikslinėms grupėms, kurios ir taip būtų dalyvavusios mokymosi visą gyvenimą. Trečia, nepakankamos investicijos skirtos regionams, kuriuose yra žemiausias mokymosi visą gyvenimą lygis. Vis dėlto pokyčiams švietimo srityje pasireikšti reikia laiko, todėl tikėtina, kad investicijų poveikis bus matomas ilgalaikėje perspektyvoje.

27 paveikslas. 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis (mokymosi visą gyvenimą lygis), proc.⁴⁹

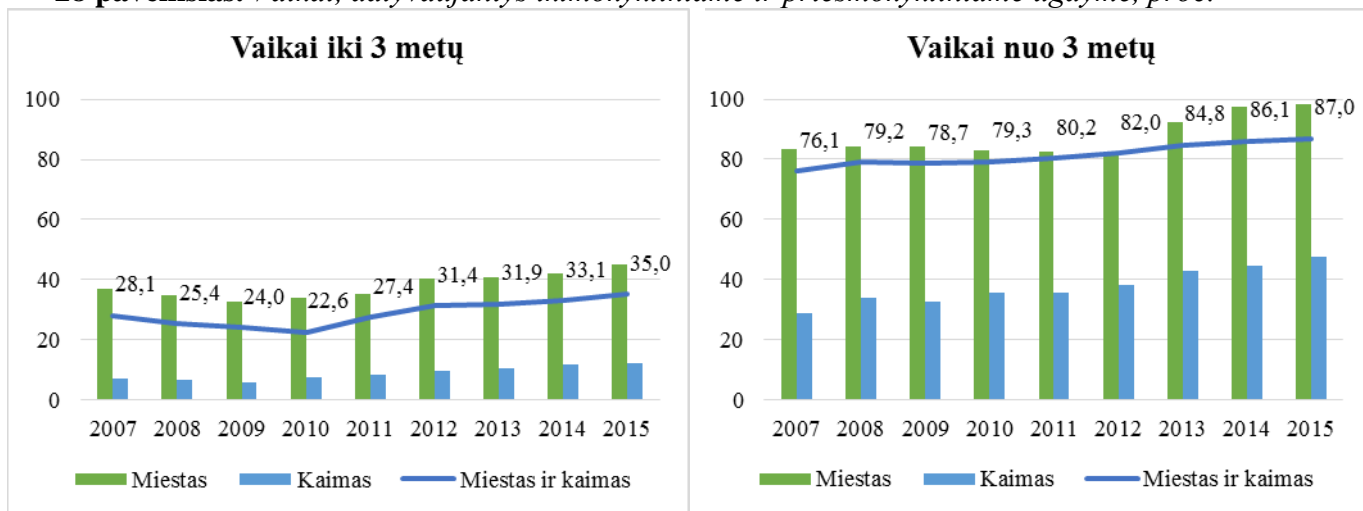
2 prioriteto 2 uždavinio priemonės taip pat prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklio „**Pasirūpinimas vaikų priežiūra: (a) (iki 3 metų) (b) (nuo 3 metų iki mokyklinio amžiaus)**“⁴⁹. Šio uždavinio intervencijų metu buvo atnaujinta esama infrastruktūra, todėl buvo sudarytos prielaidos ikimokyklinio ugdymo kokybei ir prieinamumui gerėti. Nuo 2007 metų tiek vaikų iki 3 m., tiek vaikų nuo 3 metų, dalyvaujančių ikimokyklinėje ir priešmokyklinėje veikloje, skaičius augo (žr. 28 paveikslą). 2015 m. 35,0 proc. vaikų iki 3 metų ir 87,0 proc. vaikų nuo 3 metų dalyvavo ikimokyklinėje ir priešmokyklinėje veikloje. 2007 m. tokių vaikų iki 3 metų dalis buvo 28,1 proc., o nuo 3 metų – 76,1 proc. Taigi, ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų dalis abejose amžiaus grupėse išaugo, strateginio konteksto rodiklio (a) dalis buvo pasiekta, o (b)

⁴⁸ UAB „BGI Consulting“, 2007-2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

⁴⁹ Eurostat „Lifelong learning - Percentage of adult population aged 25-64 participating in education and training“ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tesem250&language=en> [žiūrėta 2016 08 02]

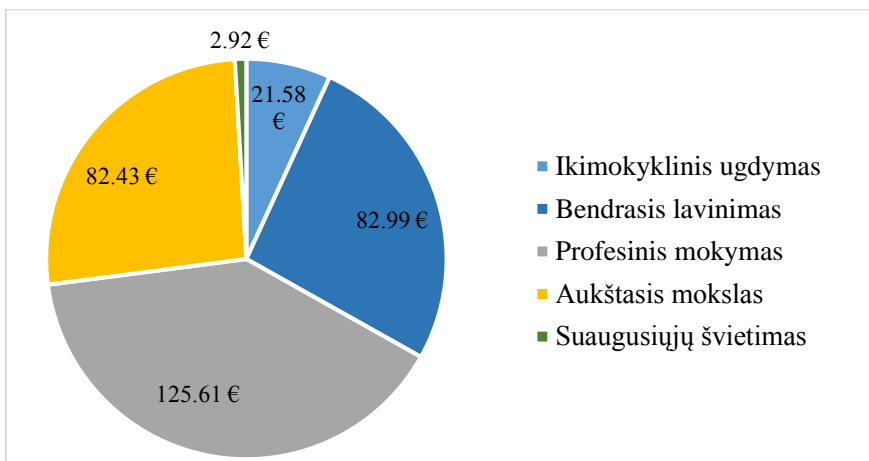
dalį nepasiekta, nors padaryta ženkliai pažanga. Vis dėlto, nėra iki galo aišku, kiek prie šio rodiklio prisidėjo 2 uždavinio priemonės, kadangi daug kitų veiksnių taip pat daro įtaką šiam rodikliui (pvz. demografiniai rodikliai, pokyčiai darbo rinkoje, ir kt.).

28 paveikslas. *Vaikai, dalyvaujantys ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme, proc.*⁵⁰

Vertinant 2 uždavinio poveikį tikslinėms grupėms, prasminga atskirai analizuoti investicijas į ikimokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo ir suaugusiųjų švietimo infrastruktūrą. Didžiausia parama buvo skirta profesiniam mokymui, tuo tarpu suaugusiųjų švietimui ir iki mokykliniam ugdymui buvo skirta gerokai mažiau lėšų (žr. 29 paveikslą).

29 paveikslas. *Pagal 2 prioriteto 2 uždavinį išmokėtos lėšos skirtingiems švietimo lygiams, mln. eurų*⁵¹

⁵⁰ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

⁵¹ Šaltinis: <http://www.esparama.lt/barometras>

Ikimokyklinis ugdymas. 2 uždavinio investicijos ikimokyklinio ugdymo prieinamumo ir kokybės problemą išsprendė tik iš dalies. Buvo atnaujinta tik esama infrastruktūra ir šis atnaujinimas buvo tik dalinis, dėl sąlyginai mažo skirto finansavimo⁵². Taigi, 2 uždavinio priemonių poveikis iki mokyklinio ugdymo kokybei ir prieinamumui ribotas. Be to, ilgalaikis priemonių poveikis priklausys nuo ŽIPVP priemonių sėkmės: pedagogų kvalifikacijos ir kompetencijos, ugdymo programų efektyvumo.⁵³

Bendrasis lavinimas. Investuojant į bendrojo ugdymo infrastruktūrą didelis dėmesys buvo skirtas technologijų ir gamtos mokslams. 2 uždavinio priemonės leido įsigyti reikalingos mokymo įrangos, gerinti švietimo pagalbos specialistų darbo vietų kokybę. Visa tai prisidėjo prie švietimo paslaugų kokybės gerėjimo, tačiau esminiu veiksniu, kaip ir ikimokyklinio ugdymo atveju, yra žmogiškasis faktorius (pedagogų kvalifikacija ir kompetencijos)⁵⁴. Atnaujinta infrastruktūra tik papildė investicijas į žmogiškąjį faktorių ir sudarė prielaidas bendrojo ugdymo kokybės gerinimui.

Profesinis mokymas. 2 uždavinio priemonės leido modernizuoti mokymo bazę ir parengti ją tiek jaunimo, tiek suaugusiųjų, tiek bedarbių, tiek kitų suinteresuotųjų grupių mokymui. Šio uždavinio investicijomis Lietuvos regionuose buvo sukurti 42 sektoriniai praktinio mokymo centrai, kuriuose buvo įrengtos mokymo patalpos ir įdiegta praktiniam mokymui pritaikyta šiuolaikiška įranga⁵⁵. Investuojant į sektorinius praktinio mokymo centrus buvo vadovaujama išteklių koncentracijos logika – kadangi praktinio mokymo infrastruktūra yra brangi, kelios profesinio rengimo mokyklos turėtų naudotis bendra infrastruktūra. Taip pat buvo finansuojama profesinio technologinio mokymo infrastruktūra kitose profesinio mokymo įstaigose. Tai sudarė sąlygas šiose įstaigose kokybiškai atlikti bazinį profesinį mokymą⁵⁶. Kaip ir kitose ugdymo lygiuose, čia taip pat labai svarbus žmogiškasis faktorius.

Investicijos į profesinio mokymo infrastruktūrą buvo strategiškai svarbios, nes prieš tai turėta įranga profesinio mokymo įstaigose buvo pasenusi – daugelyje profesinių mokyklų mokymo įranga nebuvo iš esmės atnaujinta nuo jų pastatymo, t. y. daugiau nei 30 metų. Todėl modernizuota infrastruktūra iš esmės sustiprino profesinio mokymo kokybę (t. y. galimybes parengti darbo rinkos poreikius atitinkančius specialistus) ir patrauklumą. Taigi, galima teigti, kad 2 prioriteto 2 uždavinio priemonės prisidėjo prie spartaus profesinio mokymo sistemos Lietuvoje modernėjimo ir jos patrauklumo didėjimo. Tai atsispindi didėjančiame į profesinio mokymo įstaigas priimtų asmenų skaičiuje. Profesinį mokymą besirenkančių asmenų dalis nuo 2007 m. augo ir 2015 m. sudarė 42,79 proc. visų stojančiųjų į aukštojo mokslo I pakopos studijas ir į profesinio mokymo įstaigas (žr. 29 paveikslą).

⁵² BGI Consulting „Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai poveikio vertinimas“, 2015. VPVI ir UAB PPMI Group, „Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas“, 2014.

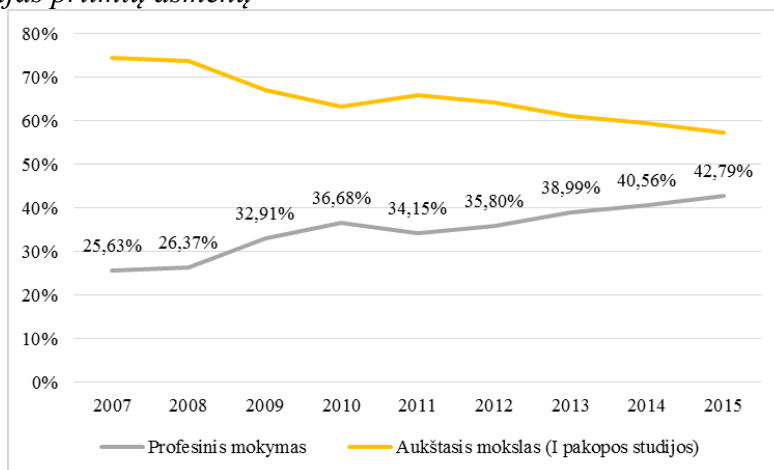
⁵³ BGI Consulting „Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai poveikio vertinimas“, 2015. VPVI ir UAB PPMI Group, „Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas“, 2014.

⁵⁴ VPVI ir UAB PPMI Group, „Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas“, 2014.

⁵⁵ VPVI ir UAB PPMI Group, „Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas“, 2014.

⁵⁶ VPVI ir UAB PPMI Group, „Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas“, 2014.

30 paveikslas. Į profesinio mokymo ir aukštojo mokslo I pakopos studijas priimtų asmenų dalis, nuo visų į šias studijas priimtų asmenų⁵⁷

Aukštojo mokslo srityje 2 uždavinio priemonių įgyvendinimas leido atnaujinti ir modernizuoti aukštųjų mokyklų infrastruktūrą. Daugiau nei pusė visų lėšų buvo skirta kolegijų praktinio mokymo infrastruktūros, naudojamų studijų procese, sukūrimui ar modernizavimui. Investicijos į universitetų studijų infrastruktūrą papildė Ekonomikos augimo veiksmų programos priemonių finansavimą, skirtą aukštųjų mokyklų mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) infrastruktūrai. Tai yra pirmosios didesnės apimties investicijos į aukštųjų mokyklų infrastruktūrą per pastaruosius 25 metus.

Suaugusiųjų švietimas. 2 uždavinio priemonės padėjo atnaujinti ir sukurti suaugusiųjų švietimo infrastruktūrą. Tai sukūrė prielaidas suaugusiųjų švietimo kokybės bei patrauklumo augimui. Tačiau siekiant išnaudoti infrastruktūrą, svarbu užtikrinti ten teikiamų paslaugų kokybę ir aktualumą besimokančiųjų poreikiams⁵⁸. Taigi, mokymosi visą gyvenimą augimas priklausys nuo investicijų į andragogų kompetencijas ir efektyvias mokymo programas.

Siekiant užtikrinti tinkamą SSVP suplanuotų rodiklių pasiekimą, buvo atliktas ŠMM administruojamų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų tarpinis vertinimas⁵⁹. Viena pagrindinių vertinimo rekomendacijų 2 uždavinio įgyvendinimui buvo ypatingą dėmesį skirti priemonės „Profesinio mokymo infrastruktūros plėtra“ ir kiekvieno projekto pagal šią priemonę įgyvendinimo stebėsenai lėšų panaudojimo požiūriui (dėl priemonės finansinės apimties). Atsižvelgiant į šią rekomendaciją, šios priemonės priežiūrai 2013 m. ir 2014 m. buvo skirtas didelis dėmesys dėl iškilusio papildomo finansavimo poreikio suplanuotiems projektų tikslams pasiekti. Taip pat prižiūrint šią priemonę kiekvieną mėnesį iš įgyvendinančios institucijos buvo gaunama informacija apie rizikingus projektus, problemines situacijas projektuose bei kartą per ketvirtį kartu su įgyvendinančiąja institucija aptariama projektų įgyvendinimo pažanga ir kylančios problemos.

Apibendrinant, 2 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimo rezultatai sudaro prielaidas aukštesnei švietimo ir studijų sistemos paslaugų kokybei bei prieinamumui. 2 prioriteto 2 uždavinio priemonių metu buvo modernizuojamos švietimo įstaigos, švietimo centrai, gerinama studijų infrastruktūra, skiriama parama daugiafunkciniams centrums, atnaujinamos mokytojų bei švietimo specialistų darbo vietos – visa tai sudaro geresnes sąlygas visų amžiaus grupių asmenims mokytis. Šio uždavinio priemonės gerai dera su ŽIPVP 1 ir 2 prioriteto priemonėmis. Šis uždavinys investuoja į infrastruktūrą, o ŽIPVP investuoja į minkštąsias priemones, mokymus ir žmogiškųjų išteklių plėtrą.

1.3.2.3 Uždavinys Nr. 3 „Užtikrinti geresnį profesinio mokymo pasiūlos ir paklausos

⁵⁷ Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

⁵⁸ VPVI ir UAB PPMI Group, „Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas“, 2014.

⁵⁹ BGI Consulting, „Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinis vertinimas“, 2011.

suderinamumą, pagerinti darbo jėgos kvalifikaciją ir paskatinti ekonomiškai neaktyvius gyventojus įsitraukti į darbo rinką“

Įgyvendindama 2 prioriteto 3 uždavinį „Užtikrinti geresnį profesinio mokymo pasiūlos ir paklausos suderinamumą, pagerinti darbo jėgos kvalifikaciją ir paskatinti ekonomiškai neaktyvius gyventojus įsitraukti į darbo rinką“ SADM siekė gerinti Lietuvos darbo biržos teritorinių darbo biržų teikiamų paslaugų darbdaviams, taip pat ieškantiesiems darbo ir siekiantiesiems profesinės karjeros asmenims, kokybę, didinti jų įvairovę. Tam tikslui buvo patvirtinta viena priemonė „Lietuvos darbo biržos teritorinių darbo biržų infrastruktūros modernizavimas“, kurios lėšomis finansuotas vienas valstybinio planavimo projektas.

Šiam uždaviniui įgyvendinti buvo patvirtinta viena priemonė „Lietuvos darbo biržos teritorinių darbo biržų infrastruktūros modernizavimas“ ir įgyvendintas 1 projektas „Lietuvos darbo biržos teritorinių darbo biržų infrastruktūros plėtra 2007–2010 m.“.

Projekto įgyvendinimo metu buvo investuota į 12 infrastruktūros objektų – teritorinių darbo biržos skyrių. Lietuvos darbo birža turi 10 teritorinių darbo biržų, kurias sudaro 50 teritorinių skyrių, taigi, projekto metu buvo pagerinta beveik ketvirtadalis (24 proc.) visos Lietuvos darbo biržos infrastruktūros. Visi infrastruktūros objektai buvo modernizuoti iki 2010 metų pabaigos.

Projekto finansavimo ir administravimo sutartyje numatyti rodikliai buvo tapatūs SSVP suplanuotiems rodikliams. Galutinė projekto ataskaita patvirtinta 2012 m. rugpjūčio 9 d., o ataskaita po užbaigimo 2013 m. rugsėjo 13 d. Numatytas **produkto rodiklis „Pastatytų, rekonstruotų, suremontuotų objektų ar objektų, kuriuose atnaujinta įranga (toliau – objektai), skaičius** (valstybės užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių institucijų)“ pasiektas – 100 proc., o **rezultato rodiklis „Asmenų, kurie gaus tiesioginės naudos iš valstybės investicijų į valstybės užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų infrastruktūrą, skaičius“** gerokai viršytas (152 proc.), kas patvirtina, kad šios priemonės įgyvendinimas buvo tikslingas, tikslinės grupės asmenys naudojami sukurtai infrastruktūrai ir paslaugomis. Asmenų, kurie gaus tiesioginės naudos iš valstybės investicijų į valstybės užimtumo rėmimo politiką įgyvendinančių įstaigų infrastruktūrą, skaičius sudaro 73,8 proc. 2015 metų pabaigoje darbo biržoje registruotų bedarbių skaičiaus.

Žmoniškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizės ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimo vertinime taip pat teigiama, kad teritorinių darbo biržų modernizavimas iš dalies prisidėjo prie to, kad ekonominės krizės metu tikslinių grupių užimtumas nesumažėjo. Gerindama įdarbinimo paslaugų prieinamumą ir kokybę priemonė „Lietuvos darbo biržos teritorinių darbo biržų infrastruktūros modernizavimas“ darė teigiamą poveikį strateginio konteksto rodikliams „Darbo jėgos aktyvumo lygis (15–64 m.)“, „Bendras 15–64 m. gyventojų užimtumo lygis“, „Moterų užimtumo lygis“ ir „Pagyvenusių asmenų (55–64 m.) užimtumo lygis“.

1.3.2.4 Uždavinys Nr. 4 “Paskatinti socialinės rizikos asmenų bei socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų šeimų narių geresnę integraciją į visuomenę ir darbo rinką”

Įgyvendindama 2 prioriteto 4 uždavinį „Paskatinti socialinės rizikos asmenų bei socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir jų šeimų narių geresnę integraciją į visuomenę ir darbo rinką“ SADM siekė:

- gerinti nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūrą: mažinti socialinių paslaugų infrastruktūros skirtumus savivaldybėse, dekoncentruoti ir decentralizuoti socialinių paslaugų organizavimą ir teikimą, didinti jų įvairovę, modernizuoti socialinių paslaugų įstaigų materialinę bazę, prisidėti prie asmenų, kuriems skirtos socialinės paslaugos, arba tokių asmenų šeimos narių sugrįžimo į darbo rinką;

- gerinti stacionarių socialinių paslaugų infrastruktūrą: užtikrinti pagyvenusiems asmenims, neįgaliesiems ir vaikams aukštą stacionariose socialinių paslaugų įstaigose teikiamų paslaugų kokybę ir saugią aplinką, modernizuojant esamas ir kuriant naujas stacionarių socialinių paslaugų įstaigas;

- atkurti arba didinti neįgaliųjų darbingumą, profesinę kompetenciją ir pajėgumą dalyvauti darbo rinkoje, padėti jiems integruotis į visuomenę, skatinti jų užimtumą ir lygias galimybes dalyvauti darbo rinkoje;

- užtikrinti pagyvenusiems asmenims, neįgaliesiems ir vaikams aukštą stacionariose socialinių paslaugų įstaigose teikiamų paslaugų kokybę ir saugią aplinką, modernizuojant esamas ar kuriant naujas stacionarių socialinių paslaugų įstaigas.

Įgyvendinant šį uždavinį buvo patvirtintos 3 priemonės iš kurių 2 („Stacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra” ir „Paslaugas, tarp jų profesinės reabilitacijos, neįgaliesiems teikiančių įstaigų plėtra”) įgyvendintos valstybės planavimo būdu ir 1 („Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra“) – regioninių projektų planavimo būdu.

Pagal 2 prioriteto 4 uždavinį finansavimas iš viso buvo skirtas 204 projektams, tačiau 6 projektai buvo nutraukti projektų vykdytojų prašymu. Sėkmingai baigti įgyvendinti 198 projektai.

Vertinant įgyvendinamų priemonių poveikį reikia pažymėti, kad nuo 2013 m. pradėtas socialinės globos įstaigų licencijavimas, o nuo 2015 m. sausio 1 d. socialinę globą gali teikti tik įstaigos, savo veiklai įgijusios licencijas socialinei globai teikti (toliau – licencija). Dauguma veikiančių socialines paslaugas teikiančių įstaigų siekdamos gauti licencijas turėjo pagerinti savo turimą infrastruktūrą, kad atitiktų visus tokioms įstaigoms keliamus reikalavimus. Licencijas turi gauti tiek stacionarios, tiek ir nestacionarios socialinių paslaugų įstaigos, kurios teikia trumpalaikę ar ilgalaikę globą. Šioms įstaigoms buvo skirtos 2 priemonės: Nr.VP3-2.4-SADM-03-V „Stacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra” ir Nr.VP3-2.4-SADM-01-R „Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra“ pagal kurias finansuoti 184 projektai.

Socialinės globos įstaigų veiklos licencijavimą vykdo Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie SADM (toliau – Departamentas), kurio duomenimis 2016 m. gegužės 1 d. 654 galiojančias licencijas turėjo 419 socialinę globą teikiančių įstaigų. Taigi galima teigti, kad investicijos į aukštos kokybės socialines paslaugas buvo ženklios, nes intervencija pasinaudojo daugiau kaip 40 proc. visų licencijas turinčių įstaigų

Neįgaliųjų profesinės reabilitacijos srityje ES investicijų mastas dar didesnis, nes struktūrinės paramos lėšomis įkurti 8 iš 13 (61 proc.) šalyje veikiančių profesinės reabilitacijos centrų. Atkreiptinas dėmesys, kad projektai buvo įgyvendinami visoje Lietuvos teritorijoje tai mažinant skirtumus tarp regionų. Savivaldybėse buvo įgyvendinama nuo 1 (Neringa, Širvintos, Pakruojis) iki 13 (Klaipėdos miestas) projektų. Vienintelė Visagino savivaldybė šiame periode neįgyvendino nei vieno projekto. Socialinių paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimui skirti veiksmai tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklio „Bendras gyventojų (15-64) užimtumo lygis“ kaitos. Naujai sukurtose ar atnaujintose socialinių paslaugų įstaigose buvo kuriamos naujos darbo vietos, tai padidino bendrą gyventojų užimtumą, taip pat padidėjo ir pažeidžiamų grupių asmenų šeimos narių galimybės integruotis į darbo rinką. Tikėtina, kad netiesiogiai buvo daromas poveikis konteksto rodikliui „Moterų užimtumo lygis“, nes dėl namuose prižiūrimų artimųjų moterys daug dažniau nei vyrai nedalyvauja darbo rinkoje.

Gerindama įdarbinimo paslaugų prieinamumą ir kokybę priemonė „Lietuvos darbo biržos teritorinių darbo biržų infrastruktūros modernizavimas“ darė teigiamą poveikį strateginio konteksto rodikliams „Darbo jėgos aktyvumo lygis (15–64 m.)“, „Bendras 15–64 m. gyventojų užimtumo lygis“, „Moterų užimtumo lygis“ ir „Pagyvenusių asmenų (55–64 m.) užimtumo lygis“⁶⁰.

Vertinant strateginio konteksto rodiklį „Dirbančių neįgaliųjų dalis“ planuota, kad priemonė Nr.VP3-2.4-SADM-02-V „Paslaugas, tarp jų profesinės reabilitacijos, neįgaliesiems teikiančių įstaigų plėtra“, kurios dėka įsteigti net 8 iš šalyje dabar veikiančių 13 profesinės reabilitacijos centrų, turės ženklesnę įtaką. Tačiau dėl teisinės bazės pakeitimų, dėl ko gerokai sumažėjo asmenų, galinčių gauti profesinės reabilitacijos paslaugas skaičius, šis poveikis buvo menkesnis nei planuota (pvz. 2012 m. profesinės reabilitacijos poreikis nustatytas 737 asmenims, o 2014 m. jau tik 321, 2015 m. – 563⁶¹).

1.3.3 SSVP 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ įgyvendinimo

⁶⁰ Žmoniškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizės ir perspektyvų 2014-2020 m. parengimo vertinimas. Vertinimą LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliko UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, 2013 m.

⁶¹ Duomenys iš <http://www.ndnt.lt/index.php?-1569129119>

rezultatyvumas ir poveikis

1.3.3.1 Uždavinys Nr. 1 „Renovuoti ir plėtoti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemas“

Įgyvendindama šį uždavinį, Aplinkos ministerija siekė modernizuoti ir išplėsti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą aglomeracijose, pagal nustatytuosius paslaugų kokybės, aplinkosaugos ir sveikatos apsaugos reikalavimus. Šio tikslo Aplinkos ministerija siekė administruodama valstybės projektų planavimo būdu įgyvendinamą priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų sistemų renovavimas ir plėtra“. Pagal šią priemonę iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 158 projektų finansavimo ir administravimo sutartys, visi projektai baigti įgyvendinti projektai. Bendra projektų vertė siekė 697,6 mln. eurų. Didžiąją dalį projektų įgyvendino Lietuvos Respublikos savivaldybių valdomos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonės. Įgyvendinant šiuos projektus 2007–2013 m. finansiniu periodu, įvyko svarbūs šalies vandens ūkio pokyčiai. 344 gyvenamosiose vietovėse buvo renovuotos arba įrengtos naujos vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo bei tvarkymo sistemos. Nutiesta apie 1700 km vandens tiekimo tinklų ir apie 2500 km nuotekų surinkimo tinklų. Prie naujų vandentiekio tinklų jau prisijungė per 70 tūkst., prie nuotekų surinkimo tinklų – per 100 tūkst. gyventojų. Naujai pastatyta ar renovuota 110 nuotekų valymo ir 12 geriamojo vandens gerinimo įrenginių. Nuotekų dumbalui apdoroti pastatytas 21 įrenginys.

Įgyvendinus vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtos projektus prie nuotekų tinklo prisijungusių gyventojų skaičius šalyje išaugo 4 proc., o prie vandentiekio – 2,5 proc. Atitinkamai, priemonės „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ įgyvendinimas sumažino neprijungusių prie nuotekų tinklo gyventojų skaičių šalyje apie 24 proc., o prie vandentiekio – apie 15 proc.⁶²

Pagal priemonę „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ įgyvendinami projektai prisideda prie **strateginio konteksto rodiklio „Reikalavimus atitinkančių į aplinką išleidžiamų nuotekų dalis bendrame nuotekų sraute, proc.“**. Pagal paskutinius prieinamus (2013 m.) duomenis reikalavimus atitinkančių į aplinką išleidžiamų nuotekų dalis bendrame nuotekų sraute sudarė 99,7 proc., taigi SSVP numatytas tikslas (97 proc.) buvo pasiektas ir viršytas. Lietuvos statistikos departamento duomenimis išleidžiamų nepakankamai išvalytų ir užterštų nuotekų kiekis nuo 2007 m. iki 2013 m. sumažėjo 87 proc. nuo 57,8 mln. m³ iki 7,7 mln. m³, kai bendras išleidžiamų nuotekų kiekis sumažėjo 38 proc., o išleidžiamų išvalytų nuotekų kiekis padidėjo 11 proc.

1.3.3.2 Uždavinys Nr. 2 „Šiuolaikiškas atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“

Įgyvendindama 3 prioriteto 2 uždavinį „Šiuolaikiškas atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“, Aplinkos ministerija siekė sukurti šiuolaikišką ES aplinkosaugos reikalavimus atitinkančią atliekų tvarkymo sistemą. Šio tikslo buvo siekiama administruojant valstybės projektų planavimo būdu įgyvendinamą priemonę „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“. Pagal šią priemonę iki 2015 m. pabaigos buvo pasirašytos 29 projektų finansavimo ir administravimo sutartys, užbaigti įgyvendinti visi projektai. Bendra projektų vertė – 225,6 mln. eurų. 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu ES lėšomis buvo vykdytas senų sąvartynų (šiukšlynų) uždarymas, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių, žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių ir pavojingų atliekų sąvartyno įrengimas, buvo įgyvendinama komunalinių atliekų tvarkymo sistemų infrastruktūros ir biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra.

Lietuvoje atliekos šalinamos 11-oje regioninių nepavojingųjų atliekų sąvartynų, atitinkančių aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus. 2007–2013 m. ES paramos laikotarpiu buvo siekiama sutvarkyti ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimų neatitinkančius nepavojingųjų atliekų sąvartynus, kuriuose atliekų šalinimas nutrauktas nuo 2009 m.

⁶² Žr. 2007-2013 metų ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas. Finansų ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2016 m.

Lyginant projektų finansavimo ir administravimo sutartyse suplanuotas pasiekti **produkto ir rezultato rodiklių** reikšmes ir faktiškai pasiektas jų reikšmes, galima daryti išvadą, kad uždavinys buvo įgyvendintas sėkmingai – sutartyse suplanuotų rodiklių siektinos reikšmės ir faktiškai pasiektos rodiklių reikšmės yra vienodos. 2009–2011 m. Europos Komisijai pakeitus finansinius sprendimus ir memorandumus dėl fizinių rodiklių tikslinimo, perkeltant dalį 2004–2006 m. Sanglaudos fondo lėšomis planuotų sutvarkyti sąvartynų ir šiukšlynų į 2007–2013 m. finansavimo laikotarpį, padidėjo tvarkytinų sąvartynų ir šiukšlynų skaičius. Dauguma projektų pradėti įgyvendinti tik 2010 m., tačiau tikslas – iki laikotarpio pabaigos uždaryti visus aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimų neatitinkančius sąvartynus – buvo pasiektas. Senųjų sąvartynų ir šiukšlynų uždarymo darbai vyko sklandžiai, todėl visi darbai buvo užbaigti iki 2015 m. pabaigos. Svarbiausi nacionalinių rodiklių pasiekimai – per 2007–2013 m. finansavimo laikotarpį uždarytas 341 sąvartynas/šiukšlynas, įrengtos 53 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (SSVP priede buvo numatyta 33), 41 žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė (SSVP priede buvo numatyta 34) bei įrengtas 1 pavojingų atliekų sąvartynas. Regionuose, uždarius reikalavimų neatitinkančius sąvartynus, sutvarkius šiukšlynus, pastačius žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, įsigijus konteinerius ir įrangą, buvo sukurta regioninė atliekų tvarkymo sistema, kurios dėka regionų savivaldybėse atliekos tvarkomos pagal aukščiausius europinius standartus.

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: UAB "Utenos regiono atliekų tvarkymo centras".

Projekto pavadinimas: "Utenos regiono kompostavimo aikštelių įrengimas bei Anykščių ir Molėtų rajonų senų šiukšlynų uždarymas".

Projekto vertė: 1,74 mln. eurų.

Nepaisant kilusių iššūkių dėl rangos darbų konkurso vėlavimo (rangos darbų sutartis pasirašyta ir veiklos pradėtos įgyvendinti 2011 m. kovo 14 d., nors buvo planuota 2010-11-20) rangos darbai vyko sklandžiai, projektas įgyvendintas laiku. Projekto įgyvendinimo metu sukurtas rezultatas: pastatytos 4 žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės Anykščiuose, Molėtuose, Ignalinoje ir Zarasuose bei uždaryta 10 šiukšlynų Anykščių ir Molėtų rajonuose.

Veiklos „Komunalinių atliekų tvarkymo sistemų infrastruktūros plėtra – biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo ir antrinių žaliavų surinkimo infrastruktūros sukūrimas“ apimtyje buvo statomi atliekų mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginiai, įsigyjamos kitos atliekų apdorojimui reikalingos priemonės. Veiklos įgyvendinimo pradžia vėlavo, projektų rengimas prasidėjo tik 2009 m. II ketvirtį. Regioniniu lygiu buvo priimti sprendimai statyti atliekų mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius. Pagrindinė įrenginių paskirtis – mažinti regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamų atliekų kiekius, iš mišrių komunalinių atliekų srauto maksimaliai atskiriant perdirbimui tinkamas antrines žaliavas ir pakuotės atliekas, perdirbimui netinkamas, tačiau energetinę vertę turinčias atliekas, biologiškai skaidžias atliekas. Atskirtos biologiškai skaidžios atliekos toliau kompostuojamos, dalyje regionų pastatyti įrenginiai leidžia išgauti dujas. Sumažėjus sąvartyne šalinamų atliekų srautui ilgėja sąvartyno naudojimo laikas, reikia mažiau žemės plotų atliekoms laidoti, mažėja sąvartynų įrengimo ir priežiūros sąnaudų bei aplinkos tarša.

Visos sutartys dėl 10 projektų finansavimo ES lėšomis pasirašytos 2011 m. pradžioje, tačiau dėl sudėtingų techninių sprendinių, kurie įgyvendinami projektuose bei menkos patirties tokių projektų įgyvendinime regioniniame lygmenyje, užtrukus vykdytiems viešiesiems pirkimams, rangos darbai prasidėjo tik 2013 m. pabaigoje. Visi projektai buvo įgyvendinti, projektų įgyvendinimo metu sukurtų rezultatų monitoringas atliekamas vykdamt priežiūrą po projektų užbaigimo.

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras.

Projekto pavadinimas: „Alytaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“.

Projekto vertė: 13,94 mln. eurų.

Projekto įgyvendinimo metu pastatyti atliekų mechaninio rūšiavimo ir biologinio apdorojimo įrenginiai leido sukurti biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūrą ir atliekų naudojimo energijai gauti pajėgumus Alytaus regione. Įgyvendinus projektą, buvo prisidėta prie Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų, kurioje skatinamas atskiras biologinių atliekų surinkimas ir tinkamas apdorojimas, įgyvendinimo. Sukurta komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūra leis atskirai (ne sąvartyne) pūdyti komunalines atliekas. Projekto dėka mechaninio rūšiavimo ir biologinio apdorojimo įrenginiuose per metus bus apdorojama 23 tūkst. tonų biologiškai suyrančių atliekų, kurių didžiausią dalį sudaro maisto atliekos. Tai padės išspręsti problemą, kuri kyla dėl bioskaidžių atliekų surinkimo bei priėmimo į saugomas aikšteles ir sąvartynus. Projektas taip pat atitinka Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą Nr.2006/12/EB dėl atliekų panaudojimo ir produktų regeneravimo. Būtent kompostavimo būdu vyksta atliekų bei panaudotų medžiagų irimas, kurio metu organinės atliekos paverčiamos dirvožemiui bei augalams lengvai pasisavinamų maistingų medžiagų šaltiniu, kuris yra tinkamas naudoti sąvartynų ir karjerų rekultivavimui. Projekto metu siekiama užtikrinti bioskaidžių atliekų optimaliausius apdorojimo, naudojimo ir perdirbimo metodus. Projektas bendrai atitinka ir Tarybos direktyvą 1991/31/EB, nustatančią, jog sąvartynuose gali būti šalinamos tik apdorotos atliekos.

2014 m. buvo atliktas „ES paramos atliekų tvarkymui Lietuvoje efektyvumo vertinimas ir 2014–2020 metų finansavimo prioritetų nustatymas“⁶³, tačiau galutinėje vertinimo ataskaitoje pasiūlytos rekomendacijos neturėjo tiesioginės įtakos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimui. Vertinimo metu nustatyta, kad priemonė „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ buvo tinkama ir suderinta su kitomis intervencijomis, tačiau ateityje plėtojant atliekų pirminio rūšiavimo infrastruktūrą (atskiras antrinių žaliavų, maisto/ virtuvės, tekstilės atliekų surinkimas) gali keistis mišrių komunalinių atliekų kiekis ir sudėtis, o tai turės įtakos pastatytų atliekų mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginių eksploatavimui ir projektų finansiniam gyvybingumui.

Pagal priemonę „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ įgyvendinami projektai prisideda prie **strateginio konteksto rodiklio „Sąvartynuose šalinamų biologiškai skaidžių atliekų kiekis (tūkst. t)“** pasiekimo. 2010 m. pašalinta apie 621 tūkst. tonų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų. 2011 m. regioniniuose nepavojingųjų atliekų sąvartynuose pašalinta apie 505 tūkst. tonų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų, t. y. apie 116 tūkst. tonų mažiau nei 2010 m. Sąvartynuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėtis pradėta tirti 2012 m. Šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėtis atskirose savivaldybėse ženkliai skiriasi, tačiau apibendrinti tyrimų rezultatai rodo, kad 2012 m. šalinamose mišriose komunalinėse atliekose biologiškai skaidžios atliekos sudarė apie 52 proc. (400 tūkst. t), o antrinės žaliavos – apie 30 proc. Šio rodiklio faktinė reikšmė 2014 m. – 273,7 tūkst. tonų, 2015 m. – 209 tūkst. tonų. SSVP buvo keliamas tikslas iki 2015 m. sąvartynuose šalinamų biologiškai skaidžių atliekų kiekį sumažinti iki 287 tūkst. tonų, taigi, šis tikslas buvo pasiektas jau 2014 m.

Įgyvendinant projektus pagal priemonę „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ buvo sėkmingai sukurta šiuolaikiška ES aplinkosaugos reikalavimus atitinkanti atliekų tvarkymo sistema: uždaryti ES reikalavimų neatitinkantys sąvartynai, palaiptiui mažėjo sąvartynuose šalinamų biologiškai skaidžių atliekų kiekis, buvo įrengtos žaliųjų atliekų, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės – gyventojams atsirado daugiau galimybių tvarkyti atliekas, sumažėjo sąvartynų ir šiukšlynų neigiamas poveikis gamtai ir gyvenamajai aplinkai, pagerėjo bendra aplinkos būklė.

Projektų įgyvendinimas prisidėjo prie šiuolaikiškos atliekų tvarkymo sistemos sukūrimo ir sudarė sąlygas geriau įgyvendinti atliekų tvarkymo prioritetus Lietuvoje: didinti perdirbamų ar kitaip panaudojamų (pavyzdžiui, sukompostuojamų, sudeginamų gaminant šilumos ir elektros energiją) atliekų kiekį ir mažinti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį. Šiuo aspektu ypač reikšmingi atliekų mechaninio ir biologinio apdorojimo įrenginių statybos projektai – pastatytų įrenginių pajėgumų

⁶³ ES paramos atliekų tvarkymui Lietuvoje efektyvumo vertinimas ir 2014–2020 metų finansavimo prioritetų nustatymas. Aplinkos ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2014 m.

pakaks visam Lietuvoje susidarantių mišrių komunalinių atliekų srautui apdoroti – sąvartynuose ne tik nebus šalinamos neapdorotos atliekos, bet ir sumažės bendras šalinamų atliekų kiekis.

Be to, svarbus ekonominis atliekų tvarkymo projektų efektas, kuris pasireiškia tiesiogiai ir netiesiogiai. Netiesioginis ES lėšomis finansuotų atliekų srities projektų poveikis aplinkos kokybei, socialinei ir ekonominei situacijai pasireiškia per šiuos efektus:⁶⁴

1) atliekų kompostavimo ir komposto panaudojimo efektas (galimybė pakeisti mineralines trąšas, gauti pajamų iš komposto pardavimo);

2) papildomos žemės efektas (uždarius ir sutvarkius senus sąvartynus buvo atlaisvinta žemė, kuri gali būti panaudota kitoms reikmėms; mažėjant šalinamų atliekų kiekiui, lėčiau auga regioninių nepavojingų atliekų šalinimo sąvartynų plotas);

3) šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) emisijų mažėjimo efektas (surenkant sąvartynų biodujas, mažinant biologiškai skaidžių atliekų šalinimą, atliekų biologinio apdorojimo metu išgaunant biodujas, mažinamos ŠESD, ypač metano, emisijos);

4) energijos išteklių importo išstūmimo efektas (atliekų naudojimas energijos gamybai mažina iškastinių energijos išteklių importą; energijos gamybai gali būti naudojamos sąvartynų biodujos, atliekų anaerobinio pūdymo proceso metu išgautos biodujos ir komunalinių atliekų kuras).

1.3.3.3 Uždavinys Nr. 3. „Oro kokybės gerinimas“

Šio uždavinio įgyvendinimui buvo keliamas tikslas – kompleksiškai modernizuoti viešojo transporto paslaugų sistemą, siekiant sumažinti oro taršą, užtikrinti efektyvesnę miesto gyventojų susisiekimą, skatinti darbo jėgos mobilumą, mažinti transporto spūstis, gerinti eismo saugą, užtikrinti aukštą teikiamų viešųjų transporto paslaugų kokybę.

Įgyvendinama ši uždavinį Susisiekimo ministerija administravo 1 priemone („Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“, Nr. VP3-3.3-SM-01-V), kurią įgyvendino valstybės projektų planavimo būdu penkiuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose (Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Šiaulių ir Klaipėdos). Buvo įgyvendinta 12 projektų, iš jų po 3 – Kaune ir Šiauliuose ir po 2 – Vilniuje, Klaipėdoje ir Panevėžyje. Įgyvendinant projektus, buvo finansuotas dviračių takų įrengimas, ekologiškų transporto priemonių (autobusų) įsigijimas, gatvių rekonstravimas Šiauliuose, taip pat nutiestas naujas troleibusų kontaktinis tinklas Kaune.

Įgyvendinant SSVP 3 prioriteto 3 uždavinį, buvo siekiama paskatinti penkių didžiųjų Lietuvos miestų (Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Šiaulių ir Klaipėdos) gyventojus daugiau naudotis viešuoju miesto transportu ir dviračiais. Šie tikslai įgyvendinti plėtojant viešojo transporto infrastruktūrą, remiant ekologiškų viešojo transporto priemonių įsigijimą, vystant dviračių takų tinklą. Įgyvendinus finansuotas veiklas didžiuosiuose miestuose buvo atnaujinti autobusų parkai (projektų vykdytojai įsigijo ekologiškus, gamtines dujas naudojančius ir hibridinius autobusus), nutiesti nauji dviračių takai, padidėjo švaresnių degalų ir elektros energijos sunaudojimo dalis bendrame viešojo transporto sunaudojamų degalų kiekyje.

Tiesiogiai su SSVP 3 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimu susijusių strateginio konteksto rodiklių SSVP nebuvo numatyta, tačiau pagal šį uždavinį finansuotų projektų įgyvendinimas netiesiogiai prisidės prie energijos vartojimo intensyvumo sumažėjimo. SSVP 3 prioriteto 3 uždavinio poveikį galima suskirstyti į kelias dimensijas: 1) užterštumo ir žalos aplinkai mažinimas; 2) darnaus judumo skatinimas; 3) susisiekimo viešuoju transportu patogumo didinimas; 4) eismo sąlygų pagerinimas.

Atliktuose ES struktūrinės paramos vertinimuose pabrėžiamas visapusiškas intervencijų transporto sektoriuje poveikis. ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinime⁶⁵ nurodoma, kad miestuose įgyvendinti projektai prisidėjo prie tvaraus transporto vystymo (eismo sąlygų ir saugumo gerinimas, ekologiško viešojo transporto plėtra, dviračių takų plėtra),

⁶⁴ ES paramos atliekų tvarkymui Lietuvoje efektyvumo vertinimas ir 2014–2020 metų finansavimo prioritetų nustatymas. Aplinkos ministerijos užsakymu atliko ESTEP, 2014 m.

⁶⁵ UAB „ESTEP Vilnius“ ir VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas, 2016 m.

aplinkos kokybės gerinimo (triukšmo lygio, taršos mažinimas) ir neigiamo poveikio visuomenės sveikatai mažinimo dėl mažesnio avaringumo, taršos ir triukšmo lygio.

Įgyvendinant pagal priemonę „Kompleksinė ekologiško viešojo transporto plėtra“ finansuotus projektus įsigytos ekologiškos transporto priemonės leis sumažinti oro taršą miestuose, skatins žmones naudotis viešuoju transportu – patogūs, šiuolaikiški autobusai, sutrumpėję laukimo intervalai bus patrauklesni miesto gyventojams. Be to, padidės keleivių komfortas, kelionės taps patogesnės, naujus autobusus bus patogiau vairuoti juose dirbantiems vairuotojams, bus sudaromos geresnės sąlygos autobusais keliauti įvairių socialiai pažeidžiamų socialinių grupių atstovams (neįgaliesiems su vežimėliais ar asmenims su vaikų vežimėliais). Paminėtina, kad dujomis varomi autobusai yra gerokai tylėsni, sukelia mažesnę vibraciją, todėl daroma mažesnė žala statiniams (tai itin aktualu senamiestyje).

ES struktūrinės paramos poveikio vietinei ir urbanistinei plėtrai vertinime⁶⁶ nurodoma, kad ES struktūrinės paramos investicijos didino gatvių tinklo pralaidumą, sumažino aplinkos taršą, transporto keliamų dulkių neigiamą poveikį gyventojams bei gamtinei aplinkai, supaprastino gatvių priežiūrą, sumažino kelio ir autotransporto priemonių eksploatacines išlaidas bei sumažino autoįvykių galimybes. Galimybės greičiau pasiekti kelionės tikslą (taip pat ir darbo vietą), mažėjantis neigiamas triukšmo bei oro užterštumo poveikis gyventojų sveikatai sudarė prielaidas didesniai produktyvumui. Vertinimo metu atliktos Vilniaus miesto gyventojų apklausos⁶⁷ rezultatai rodo, kad didžiausia investicijų nauda pasireiškė per galimybes greičiau pasiekti kelionės tikslą, taip pat buvo svarbūs tokie aspektai kaip malonesnis gyvenimas šalia sutvarkytų objektų, sumažėjęs triukšmas ir oro užterštumas.

1.3.3.4 Uždavinys Nr. 4 „Padidinti energijos gamybos ir vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančiųjų energijos išteklių vartojimą“

Ūkio ministerija įgyvendina SSVP 3 prioriteto 4 uždavinį „Padidinti energijos gamybos ir vartojimo efektyvumą bei atsinaujinančiųjų energijos išteklių vartojimą“ (toliau – 4 uždavinys).

Įgyvendindama šį uždavinį, Ūkio ministerija administruoja 6 priemones: 3 priemonės įgyvendinamos valstybės projektų planavimo būdu, 2 priemonės – konkurso būdu, 1 priemonė – regionų projektų planavimo būdu. Pagal šias priemones buvo renovuojami viešosios paskirties pastatai, skatinamas atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas energijos gamybai, diegiamos pažangios ir efektyvios energijos gamybos technologijos. Iki 2015 m. pabaigos buvo baigti įgyvendinti 708 projektai. Iš viso pasirašyta 710 finansavimo ir administravimo sutarčių. 2 projektai laikomi vis dar įgyvendinami.

Pagal Ūkio ministerijos administruojamas 3 prioriteto 4 uždavinio priemones baigti įgyvendinti 708 projektai. Daugiausia projektų įgyvendinta Vilniaus regione, o didžiausia ES paramos dalis tenka Kauno (22,20 proc.) ir Vilniaus (22,19 proc.) apskrityse įgyvendintiems projektams. Mažiausia ES paramos dalis skirta Tauragės (2,13 proc.) ir Telšių (3,20 proc.) regionams. Lyginant vienam gyventojui tenkančias ES lėšų sumas, matyti, kad daugiausia ES paramos tenka Panevėžio ir Alytaus regionų gyventojams.

Regionai	Įgyvendinamų ir baigtų projektų skaičius	ES lėšų suma, numatyta projektų finansavimo ir administravimo sutartyse		Vienam regiono gyventojui tenkanti ES lėšų suma, numatyta projektų finansavimo ir administravimo sutartyse ⁶⁸
		ES lėšų suma (eurais)	Dalis nuo bendros ES lėšų sumos visuose regionuose (proc.)	
1	2	3	4	5
Alytaus	46	25.340.524,40	7,08	174,63
Kauno	143	79.435.900,98	22,20	137,59

⁶⁶ UAB „BGI Consulting“, ES struktūrinės paramos poveikio vietinei ir urbanistinei plėtrai vertinimas, 2013 m.

⁶⁷ Apklausti 203 Vilniaus miesto Lazdynų, Vilkpėdės ir Naujininkų seniūnijų gyventojai.

⁶⁸ Apskaičiuota remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis apie gyventojų skaičių konkrečiame regione 2015 m.

Regionai	Įgyvendinamų ir baigtų projektų skaičius	ES lėšų suma, numatyta projektų finansavimo ir administravimo sutartyse		Vienam regiono gyventojui tenkanti ES lėšų suma, numatyta projektų finansavimo ir administravimo sutartyse ⁶⁸
		ES lėšų suma (eurais)	Dalis nuo bendros ES lėšų sumos visuose regionuose (proc.)	
1	2	3	4	5
Klaipėdos	86	39.552.265,62	11,05	121,84
Marijampolės	43	18.080.551,29	5,05	121,28
Panevėžio	77	41.766.785,26	11,67	180,81
Šiaulių	74	35.409.307,70	9,90	128,14
Tauragės	24	7.628.006,39	2,13	75,38
Telšių	29	11.461.702,19	3,20	81,12
Utenos	37	19.758.383,77	5,52	144,02
Vilniaus	151	79.384.562,60	22,19	98,57
VISO	710	357.817.990,20	100,00	123,87

Sėkmingai įgyvendinti projektai

Projekto vykdytojas: Aleksandro Stulginskio universitetas (toliau – ASU).

Projekto pavadinimas: „Aleksandro Stulginskio universiteto centrinių rūmų išorinių atitvarų šiltinimas ir inžinerinių sistemų modernizavimas“.

Projekto vertė: 1.743.983,43 eurų.

Projekto tikslas – didinti ASU Centrinių rūmų energijos ir energijos išteklių vartojimo efektyvumą. Centrinių rūmų patalpų mikroklimatas buvo prastas, langai prastos būklės, patalpos nebuvo pakankamai vėdinamos, dėl ko trūko šviežio oro, temperatūra patalpose vietomis buvo mažesnė nei norminė. Šildymo sistema veikė neracionaliai, pastato patalpos šilo netolygiai ir nebuvo palaikoma vienoda patalpų temperatūra. Kasmet susidarė dideli energijos nuostoliai ir buvo patiriamos didelės išlaidos šildymui. Projekto metu rekonstruoti ASU Centrinių rūmų išoriniai atitvarai ir vidaus inžinerinės energijos tiekimo sistemos, taip didinant pastatų išorinių atitvarų šilumines varžas, modernizuojant inžinerines sistemas, mažinant energijos sąnaudas ir nuostolius į išorę. Atnaujinus šį viešosios paskirties pastatą, kasmet bus sutaupoma 0,88 GWh energijos.

Projekto vykdytojas: UAB „NEO group“.

Projekto pavadinimas: „UAB "NEO GROUP" biokuro katilinės įrengimas“.

Projekto vertė: 1.743.983,43 eurų.

Vienos didžiausių polietilentereftalato (PET) granulių, naudojamų įvairioms vartojimo prekių pakuotėms, gamintojų Europoje, gamyklos pajėgumas prieš projekto įgyvendinimą siekė 308 tūkst. tonų produkcijos per metus. Įmonė yra didelė šilumos vartotoja ir yra priklausoma nuo importuojamų dujų kiekio bei jų kainos, kurios įmonės kuro balanse sudaro 100 proc. Projekto tikslas – pereiti prie atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo energijos gamybai, įrengiant naują biomasės kuro katilinę, taip sumažinant įmonės priklausomybę nuo importuojamo kuro bei užtikrinant apsirūpinimą šilumos energija konkurencinga kaina. Projekto metu pastatytas 20 MW galingumo biokuro katilas, kuris integruotas į esamą šilumos gamybos ir tiekimo sistemą. Įgyvendinusi projektą įmonė perėjo prie atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimo, CO₂ emisiją sumažino apie 40 t/metus, dujų suvartojimą – apie 20 tūkst. m³/metus. Projektas prisidėjo prie Lietuvos tarptautinių įsipareigojimų didinti energijos gamybą panaudojant atsinaujinančius energijos išteklius bei strateginio Lietuvos energetinės nepriklausomybės tikslo įgyvendinimo. Įmonės teigimu, ES parama projektui yra labai reikšminga, kadangi be ES paramos investicijų projektas nebūtų įgyvendintas. Projekto įgyvendinimas su ES parama prisidėjo ne tik prie įmonės finansinių bei ekonominių rodiklių gerėjimo, bet ir prie Lietuvos vidutiniškai aukštųjų technologijų plėtros, chemijos gaminių sektoriaus rodiklių gerinimo. Projekto įgyvendinimas prisidėjo prie rodiklio „Energijos gamybos pajėgumų, naudojančių biomasę, galios padidėjimas“ – 20 MW.

2007–2013 metų ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimo⁶⁹ metu nustatyta, kad į 709 arba 79 proc. visų vertinimo metu buvusių renovuotų (896) viešosios paskirties pastatų buvo Lietuvos miestuose ir dideliuose miesteliuose⁷⁰. Viešosios paskirties pastatų renovacija vyko 103 (iš 137) Lietuvos miestų ir didelių miestelių. 49 proc. šių pastatų buvo modernizuoti šešiuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose, iš kurių daugiausia Vilniuje (140 pastatų) ir Kaune (96 pastatai). Didžiojoje dalyje miestų/ miestelių (iš viso 72) buvo renovuota nuo 1 iki 5 viešosios paskirties pastatų, 21 mieste/ miestelyje buvo renovuota nuo 6 iki 10 pastatų, o 4 miestuose/ miesteliuose – nuo 11 iki 15 pastatų. Daugiau kaip pusę miestuose ir dideliuose miesteliuose renovuotų viešosios paskirties pastatų sudarė mokyklos.

Su SSVP 3 prioriteto 4 uždavinio įgyvendinimu tiesiogiai siejasi du strateginio konteksto rodikliai: „**Energijos intensyvumas**“ ir „**Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas**“. SSVP įgyvendinimo laikotarpiu energijos intensyvumas sumažėjo nuo 374,8 kg n.e./1000 eurų 2007 m. iki 203,3 kg n.e./1000 eurų 2014 m. Tikėtina, kad 4 uždavinio priemonės prisidėjo prie šio strateginio konteksto rodiklio reikšmės gerėjimo. Kita vertus, iki šiol nebuvo atlikta vertinimų, kurių išvados leistų įvertinti 4 uždavinio priemonių poveikį strateginio konteksto rodikliui „Energijos intensyvumas“.

Strateginio konteksto rodiklio „Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas“ reikšmė SSVP įgyvendinimo metu sumažėjo nuo 729,0 tūkst. t n. e. (2007 m.) iki 707,4 tūkst. t n. e. (2014 m.). 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio darniajam vystymuisi vertinimo⁷¹ metu nustatyta, kad ES struktūrinių fondų įtaka minėtam rodikliui buvo ribota, nepakankama, tačiau svarbu paminėti, kad atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas be kita ko priklauso ir nuo neatsinaujinančių energijos išteklių, pavyzdžiui, naftos, gamtinių dujų kainos. Krentant šių išteklių kainoms atsinaujinančių energijos išteklių populiarumas ir jų naudojimas mažėja.

⁶⁹ Žr. 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas. Finansų ministerijos užsakymu parengė ESTEP, 2016.

⁷⁰ Dideli miesteliai yra miesteliai, kuriuose gyventojų skaičius 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis buvo didesnis nei 1000 gyventojų.

⁷¹ Žr. 2007 – 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio darniajam vystymuisi vertinimas. Finansų ministerijos užsakymu atliko UAB „Deloitte Lietuva“, 2016 m.

1.3.4 SSVP 4 prioriteto „Techninė parama Sanglaudos skatinimo veiksmų programos įgyvendinimui“ rezultatyvumas ir poveikis

1.3.4.1 Uždavinys Nr. 1 „Užtikrinti efektyvų ES struktūrinės paramos, skiriamos pagal Konvergencijos tikslą, valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimą, įgyvendinant šią SSVP“

Įgyvendinant SSVP 4 prioriteto 1 uždavinį, buvo finansuojamos veiksmų programos rengimo, įgyvendinimo, valdymo, priežiūros, kontrolės ir audito veiklos, taip pat valstybės tarnautojų ir pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų, atliekančių SSVP administravimo funkcijas, mokymas ir kvalifikacijos tobulinimas (mokymas, suteikiantis ir tobulinantis kvalifikaciją 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos administravimo srityje ir bendruosius įgūdžius). Siekiant šių tikslų, buvo įgyvendinama priemonė „ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimas“, pagal kurią vykdytiems 6 projektams skirtas finansavimas siekė daugiau nei 31 mln. eurų.

Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros įgyvendintas projektas⁷² buvo skirtas šiai institucijai pavestų 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos administravimo funkcijų įgyvendinimo užtikrinimui. Transporto investicijų direkcijos įgyvendintas projektas⁷³ buvo skirtas ES struktūrinės paramos administravimo gebėjimams stiprinti, organizuojant mokymus institucijos darbuotojams Lietuvoje ir užsienyje, keliant jų kvalifikaciją bei suteikiant žinias, reikalingas projektams pagal SSVP 3 prioritetą „Aplinka ir darnus vystymasis“ įgyvendinti. Lietuvos verslo paramos agentūros įgyvendintas projektas⁷⁴ buvo skirtas ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės funkcionavimo užtikrinimui, kokybiškam institucijos kompetencijai priskirtų paramos Lietuvos verslo, turizmo ir energetikos sektoriams sričių administravimui, darbuotojų kvalifikacijos kėlimui ir materialinės bazės atnaujinimui. Sveikatos apsaugos ministerijos įgyvendintas projektas⁷⁵ buvo skirtas šiai institucijai priskirtų ES struktūrinės paramos administravimo funkcijų vykdymo išlaidoms finansuoti, siekiant užtikrinti ministerijos kompetencijai priklausančių SSVP priemonių įgyvendinimo priežiūros kokybę ir veiksmingumą. Centrinės projektų valdymo agentūros įgyvendintas projektas⁷⁶ buvo skirtas institucijos patirtoms išlaidoms, administruojant jai priskirtas ES struktūrinės paramos lėšomis vykdytas priemones, finansuoti. Aplinkos ministerijos įgyvendintas projektas⁷⁷ buvo skirtas užtikrinti efektyvų institucijai priskirtų funkcijų vykdymą, įgyvendinant SSVP, bei projektų, finansuotų 2000–2006 m. iš Sanglaudos fondo lėšų, efektyvų užbaigimą.

Analizuojant 1 uždavinio įgyvendinimą ir faktinį rodiklių pasiekimą, galima teigti, kad 1 uždavinio tikslai pasiekti.

1 uždavinio produkto rodiklis „**Sanglaudos skatinimo veiksmų programos įgyvendinimo srityje dirbančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, kurie patobulino kvalifikaciją ne mažiau kaip kartą per metus, skaičius**“: SSVP buvo numatyta, kad ne mažiau kaip 72 darbuotojai, dirbantys SSVP įgyvendinimo srityje, turėtų pakelti kvalifikaciją kiekvienais metais. Per visą SSVP įgyvendino laikotarpį 4.1 uždavinio produkto metiniai rodikliai buvo pasiekti ir kasmet vidutiniškai 3 kartus viršijami. Paskutiniiais programos įgyvendinimo metais kvalifikaciją pakėlė iš viso 205 darbuotojai, dirbantys SSVP įgyvendinimo srityje.

1 uždavinio rezultato rodiklis „**Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, kurie patobulino kvalifikaciją ir dirba ne trumpiau kaip vienerius metus Sanglaudos skatinimo veiksmų programos įgyvendinimo srityje, procentas**“: SSVP buvo nustatyta, kad iš visų SSVP įgyvendinimo srityje dirbusių darbuotojų, kurie dalyvavo mokymuose bent kartą per metus, 90 proc.

⁷² LR aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūrai pavestų ES 2007–2013 m. struktūrinės paramos administravimo funkcijų vykdymas.

⁷³ Techninė pagalba Transporto investicijų direkcijai ES struktūrinės paramos administravimo gebėjimams stiprinti įgyvendinant Sanglaudos skatinimo veiksmų programą.

⁷⁴ 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimo užtikrinimas, įgyvendinant Sanglaudos skatinimo veiksmų programą.

⁷⁵ Techninė parama Sveikatos apsaugos ministerijai 2007–2013 m.

⁷⁶ VšĮ Centrinei projektų valdymo agentūrai pavestų funkcijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas, vykdymas.

⁷⁷ Aplinkos ministerijos administracinis stiprinimas.

turėtų likti dirbti SSVP įgyvendinimo srityje ne trumpiau kaip vienerius metus. Analizuojant šio rodiklio metinius pasiekimus per visą finansavimo laikotarpį, matyti, kad 2010 m. ir 2012 m. rodiklio pasiekimai nesiekė SSVP nustatytos 90 proc. ribos (2010 m. rezultato rodiklis siekė 86 proc., 2012 m. – 87 proc.). 1 uždavinio rezultato rodiklis 2010 ir 2012 m. nebuvo pasiektas dėl šiek tiek didesnės, nei prognozuota, darbuotojų kaitos. Visais kitais SSVP įgyvendinimo metais šio uždavinio metinis rezultato rodiklis buvo pasiektas ir viršytas. Tikėtina, kad rezultato rodiklio pasiekimui įtakos turėjo nuo 2012 m. pradėta vykdyti aktyvesnė darbuotojų motyvacija ir centralizuoti ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų gebėjimų stiprinimo ir kompetencijų ugdymo mokymai, remiantis Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atlikta ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų valstybės tarnautojų ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimo sistemos bei reikiamų kompetencijų analize ir pagal ją parengtu reikiamų kvalifikacinių reikalavimų aprašu.

ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių darbuotojų kompetencija yra viena iš esminių sąlygų, lemiančių efektyvią administravimo sistemą ir veiksmingą ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą. ES struktūrinės paramos administravimo sistemos efektyvumo vertinime⁷⁸ teigiama, kad 2007–2013 m. programavimo laikotarpio pradžioje buvo susidurta su žmogiškųjų išteklių pakankamumo ir jų kompetencijos bei kvalifikacijos problema, kuri buvo susijusi su dvių programavimo laikotarpių persidengimu, paskelbtais dideliais kvietimais teikti paraiškas, poreikiu parengti naujas procedūras ir sparčiu administruojamų lėšų apimties didėjimu. Vėlesniais metais žmogiškųjų išteklių nepakankamumo problema buvo iš esmės išspręsta (išaugus bendram darbuotojų skaičiui ir jų kompetencijai, optimizavus ES struktūrinių fondų lėšų administravimo procedūras, perkant išorės paslaugas ir pan.). Prie šios problemos sprendimo prisidėjo ir ES struktūrinių fondų lėšomis organizuoti darbuotojų mokymai bei vykdytos kitos kvalifikacijos kėlimo priemonės. Vertinime rekomenduota, kad, siekiant stiprinti administracinius gebėjimus, reikėtų ne tik organizuoti kompetencijų ugdymo mokymus, bet ir skatinti vidinį mokymąsi tarp ES fondų administravimo sistemos dalyvių, sukuriant informacijos dalinimo įrankį, organizuojant skirtingų institucijų darbuotojų susitikimus ir pan.

1.3.4.2 Uždavinys Nr. 2. „Gerinti visuomenės informuotumą apie SSVP teikiamą paramą bei įgyvendinimo rezultatus, vykdyti SSVP vertinimą“

Įgyvendinant SSVP 4 prioriteto 2 uždavinį, buvo finansuojamas informavimo ir viešinimo planų įgyvendinimas, informavimo ir viešinimo gebėjimų stiprinimas, informavimo ir viešinimo stebėseną. Siekiant užtikrinti viešą informacijos apie SSVP pateikimą visoms tikslinėms grupėms plačiai naudojantis įvairiomis komunikacijos priemonėmis, buvo įgyvendinama priemonė „3 VP. Informavimas ir viešinimas“, pagal kurią vykdytiems 3 projektams skirtas finansavimas siekė daugiau nei 1,8 mln. eurų.

Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros įgyvendintas projektas⁷⁹ buvo skirtas finansuoti šios institucijos funkcijas, susijusias su informacijos apie ES struktūrinę paramą ir veiksmų programas, paraiškų ir projektų rengimą, teikimą ir projektų įgyvendinimo reikalavimus sklaida. Vykdamas projektą įgyvendintos informavimo ir viešinimo iniciatyvos, numatytos Informavimo apie ES struktūrinę paramą plane ir metiniuose planuose, siekiant užtikrinti visuomenės ir kitų tikslinių grupių informavimą apie ES struktūrinę paramą aplinkosaugai 2007–2013 m. Sveikatos apsaugos ministerijos projektas⁸⁰ buvo skirtas šiai ministerijai kaip tarpinei institucijai priskirtų informavimo ir viešinimo priemonių vykdymo išlaidoms kompensuoti bei kokybiškos informacijos apie veiksmų programas ir sveikatos sektoriui skirtą ES struktūrinę paramą pateikimui užtikrinti. Aplinkos ministerijos įgyvendintas projektas⁸¹ buvo skirtas užtikrinti informacijos apie

⁷⁸ VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ ir UAB „PPMI Group“, ES struktūrinės paramos administravimo sistemos efektyvumo vertinimas, 2013 m.

⁷⁹ Visuomenės informavimas apie 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą aplinkosaugai.

⁸⁰ Informavimo ir viešinimo priemonių įgyvendinimas 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos (ES SP) programavimo laikotarpiu.

⁸¹ 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos aplinkosaugai viešinimas.

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis pagal SSVP 1 ir 3 prioritetą finansuojamų aplinkosaugos priemonių sklaidą bei finansuoti viešinimo ir informavimo veiklų įgyvendinimą.

2 uždavinys taip pat buvo įgyvendinamas vykdant priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“, kurios tikslas – gerinti ES fondų, skiriamų SSVP finansuoti, panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, tobulinti šios veiksmų programos įgyvendinimą. Pagal priemonę buvo finansuojamas veiksmų programos (prioriteto, priemonės) einamasis veiklos vertinimas ir veiksmų programos (prioriteto, priemonės) einamasis strateginis vertinimas. 2008–2015 m. pagal šią priemonę buvo įgyvendinta 10 projektų: po 3 vertinimus atliko Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija ir Vidaus reikalų ministerija, o 1 vertinimą – Ūkio ministerija.

Analizuojant 2 uždavinio įgyvendinimą ir faktinį rodiklių pasiekimą, galima teigti, kad 2 uždavinio tikslai pasiekti.

2 uždavinio produkto rodiklis „**Įgyvendintų informavimo iniciatyvų skaičius (informavimo kampanijos, konferencijos, seminarų ciklai, interneto puslapiai ir t. t.)**“: SSVP buvo numatyta, kad turi būti įgyvendinta ne mažiau nei 21 informavimo iniciatyva. Iškeltas tikslas buvo pasiektas ir viršytas, įgyvendinus 22 informavimo iniciatyvas. Pagrindiniai siekiami rezultatai buvo ES struktūrinių fondų investicijų žinomumo visuomenėje didinimas, ES struktūrinių fondų investicijų asmeninės bei visuomeninės naudos suvokimo stiprinimas, potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų informavimas, ES struktūrinių fondų investicijų administravimo efektyvumo ir skaidrumo viešinimas.⁸² Be to, komunikacijoje buvo orientuojamasi į produktą, t. y. daugiausiai buvo informuojama apie konkrečius ES struktūrinių fondų lėšomis sukurtus rezultatus.

2 uždavinio rezultato rodiklis „**Galimi paramos gavėjai, kurie žino apie ES struktūrinę paramą sanglaudos skatinimui (proc.)**“: SSVP buvo numatyta, kad pasibaigus programavimo laikotarpiui apie ES struktūrinių fondų investicijas sanglaudos skatinimui turi žinoti 75 proc. galimų paramos gavėjų. Paminėtina, kad per visą programavimo laikotarpį šis rodiklis nebuvo pasiektas, o 2015 m. apie ES struktūrinių fondų investicijas sanglaudos skatinimui žinančių paramos gavėjų dalis sudarė 67 proc.

Lyginant skirtingų veiksmų programų žinomumą ir remiantis ankstesnių apklausų rezultatais, matyti, kad ES struktūrinių fondų investicijos sanglaudos skatinimui tarp potencialių pareiškėjų ir projektų vykdytojų buvo mažiau žinoma. Atliktame informavimo ir viešinimo veiklos efektyvumo vertinime⁸³ teigiama, kad mažesnę ES struktūrinių fondų investicijų sanglaudos skatinimui žinomumą tarp pareiškėjų ir paramos gavėjų galėjo lemti apklausos imtis, t. y. tai, kad apklausoje dalyvavo daug privačių įmonių atstovų, kuriems aktualiausias investicijos verslo skatinimui pagal EAVP. Projektus pagal SSVP daugiausiai įgyvendino viešojo sektoriaus įstaigos ar organizacijos, todėl, jei apklausoje dalyvavo mažiau šio sektoriaus atstovų, ES struktūrinių fondų investicijų sanglaudos skatinimui žinomumo rodiklis taip pat buvo mažesnis. Detalesnė informacija apie informavimo ir viešinimo veiklų rezultatus pateikiama ataskaitos 7 dalyje „Informavimas ir viešinimas“.

Įgyvendintos viešinimo ir informavimo veiklos prisidėjo prie ES struktūrinių fondų investicijų žinomumo didinimo ne tik tarp potencialių pareiškėjų, bet ir tarp šalies gyventojų. Pavyzdžiui, nuo 2010 m. daugiau nei 70 proc. Lietuvos gyventojų buvo informuoti apie 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų investicijų etapą (2010 m. žinančių gyventojų dalis siekė 74 proc., 2011 m. – 75 proc., 2012 m. – 78 proc., 2013 m. – 83 proc.).⁸⁴ Galima teigti, kad bendro ES fondų žinomumo visuomenėje tikslas buvo pasiektas. Atliktuose vertinimuose pabrėžiama, kad 2007–2013 m. dominavo investicijų žinomumo didinimo veiksmai, tačiau nepakankamai dėmesio skirta pagrindinėms komunikacijos kryptims įtvirtinti (pavyzdžiui, pritrūko veiksmų skaidrumo ir naudos aspektų įtvirtinimui, todėl tik trečdalis Lietuvos gyventojų ES struktūrinių fondų lėšų skyrimo Lietuvoje procesą apibūdino kaip skaidrų). Ne visuomet buvo konkrečiai apibrėžtas komunikacijos adresatas ir daugelis viešinimo

⁸² UAB „PricewaterhouseCoopers“. Informacijos apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą ir jos viešinimo vertinimas, 2012 m.

⁸³ VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“. 2010 m. informavimo ir viešinimo veiklos efektyvumo vertinimas, 2011 m.

⁸⁴ „Gyventojų apklausa apie 2007–2013 m. ES SF paramą Lietuvai“, 2011 m. rugpjūtis, „Socialinės informacijos centras“, „ES SF paramos Lietuvai bei informacinės kampanijos apie ES paramą žinomumo ir vertinimo tarp Lietuvos gyventojų tyrimas“, 2013 m. gruodis, „Spinter tyrimai“.

priemonių bei kanalų buvo adresuojami plačiau visuomenei, o socialiniams ir ekonominiams partneriams, žiniasklaidai skirtų iniciatyvų trūko.⁸⁵ Taip pat išskiriama, kad trūko sinergijos tarp atskirų institucijų įgyvendintų komunikacijos kampanijų, nebuvo vertinamas įgyvendintų kampanijų efektyvumas, nepakankamai užtikrintas socialinių ir ekonominių partnerių įtraukimas į viešinimo veiklas.

2 uždavinys taip pat buvo įgyvendinamas vykdant priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“, kurios tikslas – gerinti ES fondų, skiriamų SSVP finansuoti, panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, tobulinti šios veiksmų programos įgyvendinimą. Pagal priemonę buvo finansuojamas veiksmų programos (prioriteto, priemonės) einamasis veiklos vertinimas ir veiksmų programos (prioriteto, priemonės) einamasis strateginis vertinimas. 2008–2015 m. pagal šią priemonę buvo įgyvendinta 10 projektų: po 3 vertinimus atliko Aplinkos ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija ir Vidaus reikalų ministerija, o 1 vertinimą – Ūkio ministerija.

SSVP priede nustatytas nacionalinis produkto rodiklis „**Atlikti vertinimai (procentai nuo suplanuotų ataskaitiniais metais)**“: 2008–2013 m. metiniuose ES struktūrinių fondų investicijų vertinimo planuose pagal priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“ buvo suplanuota atlikti 10 priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ lėšomis finansuotų vertinimų. Iki 2015 m. pabaigos buvo atlikti visi 10 vertinimų, todėl 2008–2015 m. produkto rodiklis „Atlikti vertinimai (procentai nuo suplanuotų ataskaitiniais metais)“ pasiektas 100 proc.

SSVP priede nustatytas nacionalinis rezultato rodiklis „**Vertinimo rekomendacijos, priimtose įgyvendinti (procentai nuo pateiktų)**“: siektina rodiklio reikšmė yra 70 proc. Per 2008–2015 m. atliktuose SSVP priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ lėšomis finansuotuose vertinimuose pateiktos 106 rekomendacijos, iš kurių 99 priimtose įgyvendinti, t. y. 93 proc. pateiktų rekomendacijų buvo priimtose įgyvendinti. Detalesnė informacija apie atliktus vertinimus ir vertinimo veiklas pateikiama ataskaitos 2.7 dalyje ir prieduose.

ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimai prisidėjo prie viešosios politikos tobulinimo 2007–2013 m. Visi vertinimai davė conceptualios naudos, nes juos atliekant buvo sukurtos naujos žinios, kurios buvo taikomos priimamiems sprendimams ar vykdomiems veiksams pagrįsti (legitimuojantis vertinimo rezultatų panaudojimo būdas). Vienas iš svarbiausių vertinimo rezultatų naudojimo būdų buvo ataskaitose pateiktų rekomendacijų, kurios suformuluotos vadovaujantis analizės rezultatais, įgyvendinimas (instrumentinis vertinimo rezultatų panaudojimas). Tiek pagal rekomendacijų įgyvendinimo apimtį, tiek pagal jų praktinę naudą vertinimai prisidėjo prie ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo tobulinimo 2007–2013 m. Didžioji dalis įgyvendintų rekomendacijų buvo administravimo – techninio, o ne strateginio pobūdžio, nes vertinimai paprastai inicijuojami, siekiant tobulinti einamuosius sprendimus, o ne paskatinti strateginius pokyčius, t. y. mažiau strateginio pobūdžio rekomendacijų buvo pateikiama ir priimama įgyvendinti. Pagrindinės rekomendacijų neįgyvendinimą lėmusios priežastys buvo susijusios su nepakankama pateiktų pasiūlymų kokybe, politinės paramos trūkumu, individualizuotos atsakomybės už konkrečių pateiktų pasiūlymų įgyvendinimą nepriskyrimu, formalus rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos mechanizmo nebuvimu, nepakankamu vertinimus koordinavusių institucijų aktyvumu, siekiant paskatinti jų vertinimuose kitoms institucijoms pateiktų pasiūlymų įgyvendinimą. Paminėtina, kad institucijos aktyviau įgyvendino tas rekomendacijas, kurios buvo pateiktos ir priimtose įgyvendinti jų pačių koordinuotuose vertinimuose. Vertinimų užsakovų nuomone, išorinių ekspertų įsitraukimas buvo naudingas dėl naujų įžvalgų pateikimo, duomenų surinkimo ir susistemavimo, institucijose egzistuojančių problemų identifikavimo ir atitinkamų sprendimo būdų pateikimo, be to, buvo naudingas ir pats vertinimo procesas (vertinimo organizavimas, rekomendacijų formulavimas, bendradarbiavimas su paslaugų teikėju) ir galimybės mokytis jo metu.

⁸⁵ VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“. 2010 m. informavimo ir viešinimo veiklos efektyvumo vertinimas, 2011 m. balandis; UAB „PricewaterhouseCoopers“. Informacijos apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą ir jos viešinimo vertinimas, 2012 m. birželis.

